

МАЛАДОСЦЬ

2
1954

БЫЦЬ УМЕЛЫМІ, АДВАЖНЫМІ, МУЖНЫМІ!

Клубы Добраахвотнага таварыства садзеяння Арміі, Авіацыі і Флоту...

Тут можна стаць крылатым і паляцець у неба. Можна, надзеўшы скафандр, апусціцца на дно мора. Можна стаць выдатным коннікам.

Большасць нашых спартсменаў-матацыклістаў атрымалі падрыхтоўку ў гуртках ДТСААФ. Авіамадэлісты, стралкі, марскія мадэлісты, радыёаматары-кароткахвалявікі з гордасцю носяць на грудзях значкі, якія сведчаць аб іх прыналежнасці да таварыства. Члены ДТСААФ з нязменным поспехам выступаюць на рознастайных спаборніцтвах; ім належаць многія ўсесаюзныя дасягненні.

Летась у Маскве адбыліся пятыя Усесаюзныя спаборніцтвы на прышынства ДТСААФ па марскому мадэлізму. Сярод удзельнікаў у гэтых спаборніцтвах была і вялікая група беларусаў. Самаходныя мадэлі яхтаў, акіянскія параходаў, рачных буксіраў і ваенных караблёў, зробленыя ўмелымі рукамі, прарэзвалі водную роўнядзь басейна.

Усеагульнае захапленне выклікала тады мадэль рачнога буксіра, створаная членамі Мінскага абласнога марскога клуба. Мадэль гэтая, сама даўжынёй менш поўметра, правяла ад старта да фініша звычайную, вялікую прагулачную лодку. Мадэль эскадронага мінаносца, якую зрабіў комсамалец, студэнт Беларускага лесатэхнічнага інстытута імя С. М. Кірава Усевалад Нортман, не мела сабе роўных. Яе хадавыя даныя, знешні выгляд пераўзыхлі ўсё, што было створана раней. Беларускі студэнт атрымаў званне пераможцы Усесаюзных спаборніцтваў.

Сярод шматлікіх членаў ДТСААФ ёсць вялікая група спартсменаў, чыё ўменне не дэманструецца на стадыёнах, не паказваецца шумлівым натоўпам «балельшчыкаў». Гэта — радыёаматары-кароткахвалявікі. Прайшоўшы падрыхтоўку ў гуртках, многія з іх становяцца радыстамі-прафесіяналамі, смела бяруць на сябе адказную работу па сувязі самых далёкіх куткоў нашай Радзімы. Многа мужнасці патрабуе праца радыстаў-палярнікаў, радыстаў-маракоў. Без кароткахвалявікоў немагчымы былі б паветраныя рэйсы пасажырскіх самалётаў, якія адбываюцца днём і ноччу, часта нават і ў непагоду. Штогоднія ўсесаюзныя радыёвыстаўкі наглядна паказваюць, як члены радыёсекцый клубаў ДТСААФ паспяхова распрацоўваюць пытанні тэорыі і канструявання.

На здымках: 1. На лётным полі Цэнтральнага аэраклуба БССР. Парашутыстка, студэнтка БДУ Тамара Сарока перад чарговым трэніровачным палётам. «Да палёту гатовы?» — пытае спартсменку інструктар М. Шаіпаў. «Гатова, таварыш інструктар!» «Як сябе адчуваеце?» «Выдатна!»

2. У секцыі марскога мадэлізма Мінскага абласнога клуба ідзе падрыхтоўка да вырабу першай мадэлі, якая будзе мець наборны металічны корпус. Злева направа: інжынер-інструктар В. Ермакоў, студэнт лесатэхнічнага інстытута У. Нортман і вучань 6-й школы г. Мінска Б. Серада.

3. Адзін з самых актыўных кароткахвалявікоў рэспублікі вучань 26-й чыгуначнай школы г. Мінска Валянцін Бензар. Неаднаразовы ўдзельнік буйнейшых спаборніцтваў кароткахвалявікоў, ён у мінулым годзе, працуючы на калектыўнай радыёстанцыі абласнога клуба ДТСААФ, устанавіў каля 700 сувязей з радыёаматарамі Савецкага Саюза. В. Бензар размаўляў па радыё-тэлефону з такімі аддаленымі гарадамі, як Барнаул, Ташкент, а па радыё-тэлеграфу — з Владзівастокам.

Тэкст і фота А. Дзітлава.

Выдатнік баявой і палітычнай падрыхтоўкі старшы сержант Іван Токараў праводзіць тактычныя заняткі з воінамі свайго аддзялення.

Фота М. Жарава.

МАЛАДОСЦЬ

Штомесячны літаратурна-мастацкі і грамадска-палітычны часопіс
Цэнтральнага Камітэта ЛКСМ Беларусі.
№ 2 (11). Люты, 1954 год.

Пролетары ўсіх краін, еднайцеся!

Гатоў да працы і абароны

У паўднёвым пасёлку аўтазавода на вялікай пляцоўцы, заросшай маладой зялёнай травой, сабралася вялікая група юнакоў і дзяўчат. Па чарзе кожны з іх падыходзіў да матацыкла і рабіў першую самастойную паездку. Апошнім да інструктара Пятра Сапрановіча наблізіўся каменшчык Мікалай Сідаровіч.

— Калі можна, то я ў наступны раз, — разгублена прагаварыў ён, сарамліва апусціўшы вочы.

— Навошта-ж адкладваць? — здзіўлена спытаў інструктар. — Матэрыяльную частку матацыкла вы ведаеце нядрэнна, правільны язды таксама засвоілі. — Што-ж вам замінае? — І раптам, быццам нешта ўспомніўшы, дадаў: — З веласіпедам калі-небудзь мелі справу?

— У тым і ўся бяда, што не прыходзілася, — упоўголоса прызнаўся юнак, баючыся, каб не пачулі сябры: чаго добрага засмяюць... Але сябры не смяліся. Інструктар узяў за руль веласіпед, які стаяў паблізу, падкаціў яго і аддаў Мікалаю.

— Вось вам машына. Заўтра — выходны дзень, патрэніруюцца, а ў панядзелак, на наступных занятках, паглядзім, чаго дасягнулі...

Праз дзень, калі гурткоўцы збіраліся на заняткі, паказаўся веласіпедыст. Сябры пазналі ў ім Мікалая Сідаровіча. Ён упэўнена сядзеў за рулём, быццам усё жыццё толькі і ездзіў на веласіпедзе. Відаць, выходны дзень не прайшоў для юнака дарма. Адным з першых Мікалай сеў на матацыкл. Запрацаваў матор, і машына, набіраючы хуткасць, імкліва панеслася ўперад.

Усё гэта адбывалася з год таму назад, мінулай вясною. За кароткі час шмат змянілася ў жыцці комсамольца-будаўніка Мікалая Сідаровіча. З кожным днём расло яго спартыўнае майстэрства. Мікалай Сідаровіч быў мулярам, добра працаваў, а вольны ад работы час аддаваў спорту. Ужо летам ён у складзе зборнай каманды «Аўтапрамбуда» разам з вопытнымі матацыклістамі, сярод якіх быў і яго нядоўні настаўнік Пётр Сапрановіч, удзельнічаў у эстафеце.

Пётр Камінскі прыйшоў на работу ў трэст, не маючы ніякай спецыяльнасці. Ён пачаў асвойваць прафесію медніка, вучыўся складаным працэсам рамонт аўтамашын. Яму даводзілася паяць радыятары, заліваць падшыпнікі, рабіць іншыя складаныя справы. Праўда, спецыялісты падрабязна растлумачвалі яму метады работы, але не заўсёды атрымлівалася так, як трэба. Дапытлівы юнак імкнуўся хутчэй авалодаць майстэрствам. Аднак не дзавала слабае веданне аўтамашыны.

— Вось калі-б я сам умеў кіраваць аўтамабілем, тады-б справа, пэўна, пайшла веселей, — сказаў неяк Пётр сваім сябрам.

— Пойдзем з намі: не аўтамабіль, дык хоць матацыкл вывучыш, — прапанавалі яны.

— Матацыкл? Наўрад ці дапаможа мне гэта...

Але заняткі ў гуртку захапілі юнака. Уважліва вывучаў ён будову матацыклаў розных марак, слухаў тлумачэнні інструктара аб рабоце рухавікоў унутранага згарання, узаемадзеянні частак машыны, а нарэшце — сеў за руль. І, зразумела, невыпадкава супалі дзве знамянальныя ў жыцці хлапца падзеі. Амаль адначасова яму прысвоілі чацверты разрад медніка і ўручылі правы ваджэння матацыкла. Пётр Камінскі не спыняецца на дасягнутым. Павышаючы сваю кваліфікацыю, ён прадаўжаў заняткі спортам — паступіў у гурток аматараў аўтамабільнай справы.

Матацыклеты і аўтамабільны спорт вельмі папулярны сярод маладых будаўнікоў. Таму пярвічная арганізацыя ДТСААФ не дарма аддае так многа клопатаў стварэнню матэрыяльнай базы. Абсталявана памяшканне для тэарэтычных заняткаў. Ёсць 10 матацыклаў «Масквіч», нядоўна набыта яшчэ пяць машын «М-72» з калёскамі. Не дзіўна, што за два гады ~~многі~~ сотні рабочых авалодалі аўтамотасправай. Выдатна навучыліся вадзіць матацыклы людзі розных прафесій — аўтакаршыч Генадзі Чынінаў, кладашчыца Тацяна Фёдарова, фрэзероўшчыца Ірына Буглак, многія тынкоўшчыкі, цесляры, столыяры. Заняткі ў гуртках спрыяюць працоўным поспехам моладзі, садзейнічаюць іх вытворчаму росту. Нядоўна ў гаражы трэста з'явіліся новыя грузавыя аўтамашыны. І тут не доўга задумваліся над тым, каго пасадыць за руль. Гэтае пытанне вырашылася вельмі хутка. У першы-ж рэйс машыны павялі маладыя грузчыкі Нарановіч, Станкевіч і іншыя, якія атрымалі ў гуртку ДТСААФ спецыяльнасць шафёра трэцяга класа.

Поўнакроўнае, кіпучае жыццё пярвічнай арганізацыі ДТСААФ трэста «Аўтапрамбуда». Цяжка знайсці від спорту, якім не займалася-б тут моладзь. Ёсць выдатныя авіямадэлісты, плаўцы, веласіпедысты. Усімі гурткамі кіруюць вопытныя інструктары. Разметчык Мацвей Казакевіч займаецца з радыёаматарами, майстар завода металаканструкцый Аляксандр Кулінчык навучае спартсменаў-парашутыстаў, нарміроўшчык Аляксандр Чарвяк і слесар Віктар Лавышэк рыхтуюць стралкоў.

Брыгадзір Уладзімір Працэнка даўно захапляецца водным спортам. Гэта перанялі ў яго многія маладыя будаўнікі. Летам яны ўсе ідуць на раку. Да іх паслуг — 25 шлюпак і мотакацёр, зроблены самімі гурткоўцамі. Мінулае лета прынесла першы поспех аматарам воднага спорту. На гарадскіх спаборніцтвах ДТСААФ каманда аўтапрамбудаўцаў на чале з Уладзімірам Працэнкам у гонках на шасцівесельных ялах заняла другое месца, уступіўшы

толькі фізкультурнікам шарыкападшыпнікавага завода. Між іншым, Працэнка не толькі аматар гэтага спорту, ён выхаваў нямала веласіпедыстаў, пяць ганаровых граматаў і дыпламаў заваяваў на матацыклёных спаборніцтвах.

Многа спраў у гурткоўцаў з'яўляецца. Не спыняюцца заняткі кожны дзень. Як толькі выпаў першы снег, ажыўлена стала на дарогах вакол пасёлка аўтазавода. Лыжнікі пад кіраўніцтвам інструктара Уладзіміра Шульчанкі развучваюць тэхніку хады на лыжах, рыхтуюцца да кросаў і далніх пераходаў. У каменным будынку побач са стадыёнам абсталявана добрая лыжная база з гардэробнай, душам, сушылкай.

Калі вам давядзецца пабываць хоць-бы на адной з шматлікіх будоўляў трэста, то ўсюды, сустраўшыся з перадавіком вытворчасці, вы даведаецеся, што ён-жа і актывіст абароннай работы.

Майстрам на ўсе рукі называюць комсамольца Арсенія Мароза. Сапраўды, ён валодае чатырма будаўнічымі прафесіямі — муляра, тынкоўшчыка, маляра і шкляра, прычым кожную з гэтых работ выконвае бездакорна. Што-ж дапамагло яму набыць сабе звычку і кемлівасць, сілу і вынослівасць? У першую чаргу спорт. Без Арсенія Мароза ніколі не праходзяць у трэсце спаборніцтвы па плаванні, стральбе.

На адной з будоўляў працуюць браты Васіль і Канстанцін Коршыкі. Розныя ў іх спартыўныя схільнасці. Комсорг будаўнічага ўчастка Васіль Коршык, закончыўшы гурток парашутыстаў, паступіў у групу спартсменаў-пілатаў Мінскага аэраклуба, Канстанцін — захапляецца стральбой. Але абодва яны — добрыя муляры, і праца заўсёды спорыцца ў іх руках.

А хто ў трэсце не ведае каранастага белакурага юнака, комсамольца Мікалая Марозава, брыгадзіра трактарнай калоніі? Яму даручана вялікая гаспадарка: калёсныя, гусенічныя, дызельныя і тралёвочныя трактары. Яшчэ некалькі год назад Мікалай меў даволі цьмянае ўяўленне аб гэтых машынах. Ён валодаў спецыяльнасцю слесара-інструментальшчыка. Але неўзабаве Мікалай вывучыў трактар, стаў вадзіцелем. Паступова расшыраўся круг ведаў маладога механізатара, ён авалодаў усімі маркамі машын, удзельнічаў у іх капітальным рамонт, праявіў сябе здольным арганізатарам і быў вылучаны брыгадзірам. Малады кіраўнік карыстаецца вялікай павагай у калектыве. Яго абралі сакратаром комсамольскай арганізацыі транспартнай канторы трэста, а калі камітэт ДТСААФ вырашыў стварыць гурток трактарыстаў, Мікалай Марозаў стаў інструктарам. На заняткі прыйшлі многія члены

Заняткі гуртка арганізацыі ДТСААФ пры «Аўтапрамбудзе». Кіраўнік гуртка комсамолеца М. Марозаў знаёміць слухачоў з маторам пусковага рухавіка трактара.
Фота Ф. Бачылы.

яго брыгады. Іван Сташэнка і Фёдар Хмыз, якія працавалі на калёсных трактарах, вывучылі ў гуртку дызельную апаратуру і зараз пры неабходнасці могуць замяняць сваіх сяброў на больш складаных машынах. Трактарную справу ахвотна вывучаюць многія будаўнікі. Вадзіцелем трактара «ДТ-54» стаў вучань будаўніча-монтажнага ўпраўлення Уладзімір Куракоў. Слесар машынна-пракатнай базы Мікалай Герман, матарыст будоўлі Уладзімір Пятроў і яшчэ сем рабочых, авалодаўшы ў гуртку ДТСААФ спецыяльнасцю трактарыста, цвёрда вырашылі паехаць на пастаянную работу ў МТС, каб быць у першых радах барацьбы за выкананне пастановы вераснёўскага пленума ЦК КПСС. Іх просьбу задаволілі.

Мікалай Марозаў не толькі вучыць сваіх таварышаў, але і ўпарта авалодвае ведамі сам, знаходзіць час для фізкультуры і спорту. Ён нядаўна закончыў курсы шафёраў, кіруе таксама гуртком суднаматарыстаў.

Маладзё «Аўтапрамбуда» гораца імкнецца да авалодання асновамі ваеннай справы і многімі цікавымі відамі спорту. Пярвічная арганізацыя Добраахвотнага таварыства садзеяння Арміі, Авіяцыі і Флоту няспынна расце, папаўняецца новымі членамі. Іх зараз ужо ў чатыры разы больш, чым было два гады назад. У рабоце патрыятычнай арганізацыі ўдзельнічае кожны трэці будаўнік трэста. Камітэт ДТСААФ, які ўзначальвае інжынер-комуніст Уладзімір Хмяльніцкі, аб'еднаў вакол сябе шматлікі актыў, умела прапагандуе абаронныя і спартыўныя веды сярод маладзі. Рэгулярна наладжваюцца даклады і лекцыі. Апошнія з іх былі прысвечаны слаўнаму баявому шляху Савецкай Арміі, ролі авіяцыі ў Вялікай Айчыннай вайне, выкарыстанню атамнай энергіі ў мірных мэтах і іншым тэмам.

Па-мастацку, з густам афармляюцца вітрыны і фотамантажы на абаронна-спартыўныя тэмы. Для таго, каб наблізіць работу таварыства да маладзі, камітэт стварыў ва ўсіх будаўніча-монтажных упраўленнях і падсобных прадпрыемствах нізавыя арганізацыі ДТСААФ.

Цікавая і змястоўная работа абароннага таварыства пры трэсце «Аўтапрамбуда». Але маладыя патрыёты жадаюць зрабіць дзейнасць арганізацыі яшчэ больш плённай і рознастайнай.

— Чаму-б не заняцца нам конным спортам? — кажа Уладзімір Працэнка. — Для гэтага ёсць усе магчымасці.

— Часцей трэба праводзіць кросы, унутрыклубныя спаборніцтвы, — гавораць другія.

І ўсе яны, безумоўна, маюць рацыю. Улічваючы каштоўныя прапановы, камітэт ДТСААФ дабіваецца новых поспехаў у рабоце арганізацыі.

Маладыя будаўнікі заняты мірнай стваральнай працай. Яны ўзводзяць прыгожыя велічныя будынкi жылых дамоў і культурна-асветных устаноў для працоўных. Але маладзё не забывае аб тым, што Імперыялісты імкнуцца распаліць пажар новай вайны і рыхтуюцца да таго, каб любы вораг, які паспрабуе пасягнуць на нашу краіну, атрымаў моцны адпор. У гуртках ДТСААФ юнакі і дзяўчаты авалодваюць асновамі авіяцыйнай, марской, танкавай, артылерыйскай, сапёрнай, санитарнай справы, вывучаюць гісторыю рускага ваеннага майстэрства, з вялікай увагай слухаюць расказы сваіх старэйшых таварышаў па рабоце — дэмабілізаваных воінаў Савецкай Арміі і былых партызан, якія ўдзельнічалі ў баях супраць фашысцкіх захопнікаў. Многія з іх з'яўляюцца актыўнымі кіраўнікамі гурткоў у пярвічнай арганізацыі таварыства, умела прапагандуюць ваенныя веды. Будаўнікі трэста падтрымліваюць пісьмамі сувязь з воінамі Савецкай Арміі. Рабочыя радуецца поспехам у баявой і палітычнай падрыхтоўцы суднаматарыста Ваенна-Марскога Флота Фарамонава, лётчыка Гардзеева і другіх сваіх таварышаў, з якімі яны раней разам працавалі на будоўлях і займаліся ў гуртках патрыятычнага таварыства.

Выхоўваць сябе мужнымі, смелымі і адважнымі, быць заўсёды гатовымі да абароны любімай Савецкай Радзімы — з такімі думкамі жывуць і працуюць аўтапрамбудаўцы.

ЗНАМЯНАЛЬНЫ

ДЗЕНЬ

Нататкі ўдзельніка III з'езда РКСМ

У шматлікіх дэталях успамінаецца мне знамянальны дзень гісторыі комсамола, дзень адкрыцця III з'езда РКСМ. Гэта было 2 кастрычніка 1920 года.

Халодныя прыцемкі апускаліся на Маскву, хмурую, суровую. На дзвярах Ласкутнай гасцініцы (каля Ахотнага рада) — адозвы, пастановы аб барацьбе з разрухай, аб пагрозе сыпна-тыфозных захворванняў.

А па вуліцы — натоўпы маладзі, якая крочыць бадзёра, весела, з гаворкаю, а то і з песняй.

Група дэлегатаў ішла знізу ўверх па цяперашняй вуліцы Горкага. Многія загадзя перайшлі на правы бок, пераскокваючы цераз ямы і рытвіны вузкага камяністага бруку, загрузшанага да таго-ж трамвайнымі пуцямі.

Мы супыняліся каля крамных вітрын, ператвораных у вітрыны плакатаў. Плакаты ў прозе і ў вершах заклікалі біць Врангеля.

— «Ці запісаўся ты добраахвотнікам?» — пытаўся ў кожнага чырвоны воін з яркага плаката. На гэта законнае пытанне кожны з нас збіраўся даць варты адказ на самым з'ездзе. Так павялося ўжо ў тыя часы ў комсамоле.

Каля плошчы Пушкіна нехта заспяваў «Смело, товарищи, в ногу». А на павароце на Малую Дзмітраўку (цяпер вуліца Чэхава) быў распачаты заліхвацкі танец, па ходу якога гучэлі словы самадзейнага прыпева да пераробленай песні «Вдоль да по речке»... Спявалі ўсе. Спявалі і мы, будучыя комсамольскія паэты-песеннікі. Песня была спадарожніцай комсамола заўсёды — і ў дні радасцей, і ў дні горычы. Холад быў, голад, — а мы спявалі, аддаючы перавагу таму, што весялей. Гэта ўласцівасць юнацтва, якое глядзіць наперад. Нездарма спявалася ў прыпеўцы:

«Нам, солдатам Ленина,
Унывать не велено».

Каля самых дзвярэй дома № 6, дзе збіраўся з'езд, у той момант, калі стаўпіліся ўсе пры правярцы дакументаў, балтыйскі матрос узяўся і на ўсю вуліцу басам гукнуў урывак з «Левага марша» Маякоўскага:

«Там, за горами горя,
Солнечный край непочатый»...

Комсомолец у ватніку, мабыць, дэлегат з «хлебных краёў» дэманстрацыйна дастаў з торбы добры акраец хлеба і ўручыў матросу. Матрос пацалаваў хлопца.

— Дзякую, браток! Гэта будзе ласунак для ўсёй нашай дэлегацыі...

Хтосьці пажартаваў пад агульны рогат:

— Гэта пакуль не сонечны край, але непачаты!..

Зала была перапоўнена.

Пасля выбараў прэзідыума пачаліся прывітанні. Пра комсамол не так ужо шмат вядома было тады. І прывітанні ў яго адрас былі малалікія. Комсамольцам даводзілася самім папўняць гэты «недахоп».

Мы ад сэрца віталі адзін аднаго, дэлегацыя дэлегацыю. Украінцы віталі масквічоў. Сле-

даваў адказ. Затым уральцы перадавалі паклон піцэрцам, сібіракі — беларусам, дэлегаты Сярэдняй Азіі — дэлегатам Паволжжа.

І ва ўсіх прывітаннях моцна гучэлі словы віншавання ў гонар партыі рабочага класа, на вернасць якой комсамол даваў прысягу з першых сваіх крокаў. Сэрцы рэвалюцыйнай маладзі, усхваляваныя Вялікім Кастрычнікам, напоўнены былі цудоўнай надзеяй у будучыню. І любая надзея, любая мара нашага юнацтва мела трывалую аснову. Гэта — сіла і мудрасць Комуністычнай партыі, гістарычная яснасць высокародных яе шляхоў.

Розум партыі, заснаванай Леніным, — вось светач, без якога самыя добрыя нашы пары вы былі-б дарэмнымі, пустымі. Нам давялося-б блукаць упоцёмках, збіваючыся з вернай дарогі...

Гарачую прамову на гэтую тэму сказаў светлавалосы хлопец ад імя, здаецца, смаленскай дэлегацыі. Воплескі, якія выбухнулі ў сярэдзіне гэтай прамовы, раптам узмацнелі і ператварыліся ў доўгую авацыю.

Тут ужо смаленскі хлопец быў не пры чым. Ён зразумеў гэта і ціхенька пакінуў трыбуну. Мабыць, і ён заўважаў Леніна, які падышоў да стала прэзідыума. Ленін увайшоў у асеннім паліто, расшпіленым, з вузкім аксамітным каўнерыкам, у кепцы. Скінуў паліто і кепку, паклаў іх на крэсла з краю за сталом. Пагаварыў крышку з некім у прэзідыуме і нахіліўся над кнігай ці над паперамі...

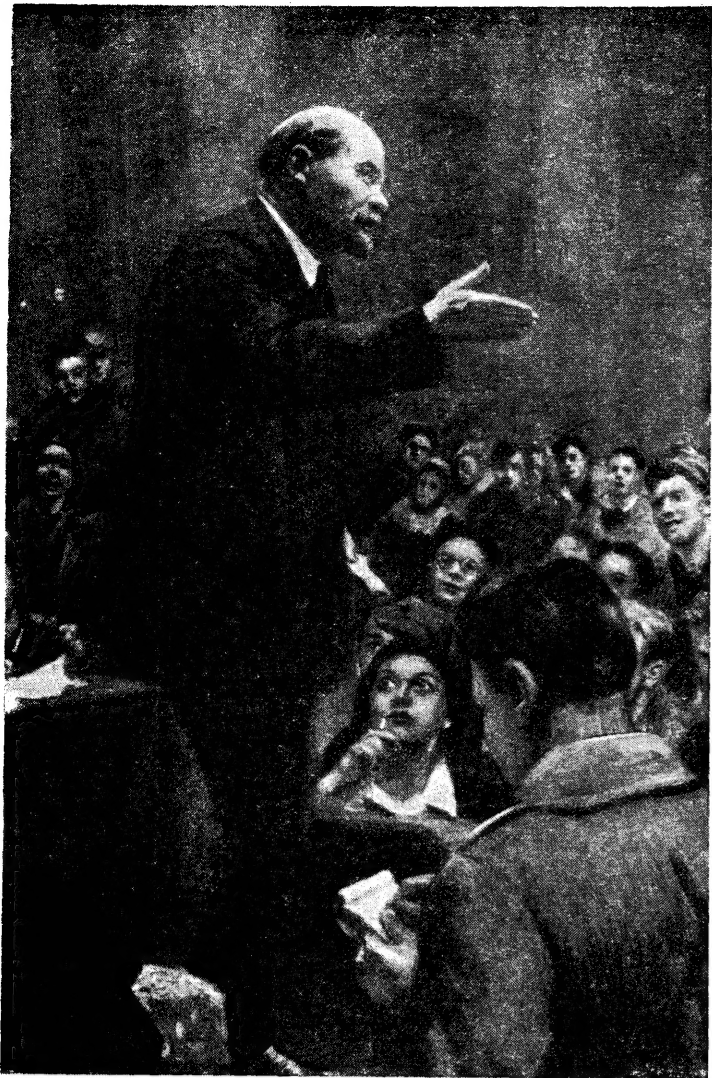
Ёсць адна вядомая карціна аб III з'ездзе РКСМ. Там, на ёй, непадалёчку ад стала прэзідыума намалеваны чорны бліскуча адпаліраваны раэль. На самай справе ніякага раэля не было і не магло быць, гэта фактычная пагрэшнасць. Дзіўна гэта для 1920 года!.. Стаялі там, воддаль ад Леніна, канцылярскія столікі для сакратароў. Стэнаграфістак не было. Зала асветлена была досыць цям'яна. Не дзіўна, што дзесяткі комсамольцаў з далніх радоў рынуліся па праходах да сцэны, каб зблізку ўбачыць Уладзіміра Ільіча. Дзіўным было другое: многія, і я ў тым ліку, хутка змаглі апынуцца на сцэне. А некаторыя нават амаль побач з Леніным.

Ён у гэтыя хвіліны штосьці старанна пісаў на паперы. Здавалася, што ні авацыі, ні воклічаў «ура» не чуе Ільіч і, на шчасце для нас, не заўважае сапраўднага гармідару, што ўчынілі мы, без дазволу перабраўшыся з залы на сцэну. Учынак гэты мы зрабілі некаж міжвольна. І зрабілі яго, вядома, не таму, што ў зале было цеснавата, а на сцэне больш вольнага месца...

Владзімір Ільіч узяў галаву і, усміхаючыся, павольна абвёў позіркамі ўсіх нас, няпрошаных гасцей прэзідыума...

Ленін падышоў да самага краю сцэны. Трыбуну ён выкарыстаў толькі пасля выступлення, калі адказваў на пытанні.

Досыць доўга не давалі Ільічу пачаць прамову новыя выбухі захаплення і радасці, групавыя воклічы, прывітанні ў гонар Комуністычнай партыі, у гонар яе заснавальніка і

Выступленне В. І. Леніна на III з'ездзе комсамола.
Фрагмент з карціны В. Іагансона, Д. Тэгіна, Н. Файдыш-Крандыеўскай і Н. Чэбакова.

правадыра. Два ці тры разы спявалі «Інтернацыянал».

Владзімір Ільіч, адышоўшыся ўбок, спяваў разам з намі.

Потым ён пахадзіў па краі сцэны. Супыніўшыся, паківаў пальцам у разбушаваную залу. Унушальна пагразіў, так што цішыня пачала нібы ўсталёўвацца. Але раптам зала страсянулася выбухам смеху! Ажно Владзімір Ільіч, хоць пальцам і строга пагразіў, але вытрымаў да канца строгасці не змог — усміхнуўся. А ўсмешка яго была асаблівай, такой, што захапіла ўсіх. Яна, быццам іскра, запаліла радасным полымем усю залу. І ператварылася ў дружны, нястрымны пошчак юнацкага, прамяністага смеху, што было яшчэ адным сведчаннем нашага невыказна-шчаслівага настрою, выкліканага сустрэчай з родным і вялікім Леніным, які так ахвотна падзяліўся з моладдзю яе настроем.

Але вось — Владзімір Ільіч дастаў з кішэні камізэлькі гадзіннік, узняў яго над галавой і многазначна паказаў пальцам на цыферблат.

Гэта было ясна без слоў.

Настала поўная цішыня. І мы пачулі голас Леніна, які загучэў зусім не ўздымна, а спакойна, мякка, бадай, нават некалькі падмашняму, быццам у гутарцы.

Па сутнасці характар прамовы Леніна на III з'ездзе быў сапраўды гутаркай, размовай сур'ёзнай і сардэчнай аб самым галоўным у жыцці маладых пакаленняў, што закліканы будаваць і пабудаваць грамадства, пра якое магло толькі марыць самыя светлыя галовы чалавецтва.

— Таварышы, мне хацелася-б сёння пагутарыць аб тым, якія асноўныя задачы Саюза Комуністычнай Моладзі.

Такімі словамі пачалася ленінская прамова. А калі было сказана, што асноўныя задачы моладзі можна выказаць адным словам, усе здзівіліся. І здзіўленне наша вырасла яшчэ больш, калі высветлілася, што гэта адно слова: вучыцца... Вучыцца??? А як-жа быць з Врангелем, які ў тых дні яшчэ сядзеў у Крыме? Як быць з пілсудчыкамі, што гаспадарылі ў тую

пару на нашай зямлі? Мы былі ўпэўнены, што па прыкладу мінулых комсамольскіх з'ездаў і канферэнцый наш III з'езд у поўным саставе накіруецца на дапамогу тым, хто павінен дабіць упамянутых і неўпамянутых узброеных ворагаў савецкай улады.

Ленін нічога не сказаў аб гэтым. Значыць, ён не сумняваўся ў тым, што ворагі будуць разгромлены і без нашай непасрэднай дапамогі, значыцца, партыя падрыхтавала ўжо гэты разгром.

Партыя глядзіць наперад, яна бачыць далей, чым мы. Перад поглядам Леніна — мірная пара, новая паласа жыцця і новыя задачы.

Ленін сказаў, і гэта прагучэла як пахвала, што мы цудоўна зразумелі сваю комсамольскую задачу ў справе падтрымкі рабоча-сялянскай улады ў яе ўзброенай барацьбе супраць капіталістычных разбойнікаў. І ён дадаў, што цяпер гэтага недастаткова. Цяпер трэба зразумець новыя задачы, якія стаяць на чарзе: гаспадарчыя, будаўнічыя, культурныя. Мала гэтага: трэба неадкладна заняцца вырашэннем гэтых складаных задач.

Мы, прадстаўнікі першага пакалення комсамольцаў, дзеці сялян і рабочых, горача спявалі аб тым, што:

«Мы наш, мы новый мир построим.
Кто был ничем, тот станет всем».

Справа партыі і інтарэсы народа патрабавалі, каб мы сталі інжынерамі, пісьменнікамі, вучонымі, музыкантамі, педагогамі, мастакамі. І Владзімір Ільіч даў поўную яснасць у пытанні адносінаў да старой і ў пабудове новай культуры. Ён глыбока і грунтоўна растлумачыў нам, што без трывалых ведаў і крытычнага засваення культуры мінулага ніякай новай культуры не пабудуеш.

Гэта мы зразумелі з прамовы Леніна. У імя нашага комуністычнага заўтра трэба нам старанна папрацаваць, каб авалодаць усім багаццем ведаў, якія прыдбала чалавецтва за ўсю яго гісторыю. Без гэтага нельга навучыцца камунізму, нельга паспяхова будаваць новае грамадства. Так вучыў Ленін, абураючыся адначасова на кніжнае, зазубранае засваенне таго, што напісана пра камунізм.

Ленін заклікаў да спалучэння тэорыі з практыкай, да таго, каб непарывуна звязваць кожны крок выхавання і вучобы з паўсядзённай барацьбой працоўных, з жыццём і клопатамі народа.

Гэтую думку Владзімір Ільіч дадаткова падкрэсліў, адказваючы на адно з пытанняў:

Пытанне было такое:

«Таварыш Ленін! Скажыце, а чаму ў вёсцы няма калёснай мазі?»

У зале многія засмяяліся, знаходзячы пытанне не да месца і наіўным.

А Владзімір Ільіч сказаў:

— Надта важнае пытанне: яно, дарэчы, мае прамыя адносіны да размовы аб тым, якім павінен быць камуніст... Камуніст павінен умець адказаць на пытанне аб адсутнасці на сяле калёснай мазі, цвікоў, газы, сярнічак. Мала таго! Камуніст абавязаны дапамагчы ў наладжванні нашай вытворчасці, у тым ліку і вытворчасці калёснай мазі... Валодаючым тэорыяй, не адарваным ад жыцця, ад патрэб народа, — вось якім павінен быць камуніст..

Не адно, а некалькі пакаленняў комсамольцаў, савецкай моладзі расло, вучылася, дабівалася поспехаў і перамог, кіруючыся мудрымі парадамі Леніна, парадамі адносна комуністычнага выхавання, адносна саборніцтва, маралі, адносінаў да грамадскай працы.

Указанні Леніна, парады яго, звернутыя да моладзі, склалі аснову праграмы комсамола, сталі ў той-жа час каштоўным наказам у дарогу кожнай дзяўчыне, кожнаму юнаку, які ўступае ў жыццё, каб зрабіць яго небывала прыгожым.

Ленінскі наказ у дарогу, адрасаваны ўдзельнікам III Усерасійскага з'езда комсамола, захаваў усё сваё шырокае значэнне і для ўдзельнікаў XII з'езда ВЛКСМ, якія з'яўляюцца цяпер слаўным маладым пакаленнем стойкіх абаронцаў і працалюбівых змагароў за росквіт савецкай Радзімы, для новага пакалення будаўнікоў камунізма, для беззаветных памочнікаў Комуністычнай партыі.

Міхаель КАЛАЧЫНСКІ

На плошчы ў Сталінаградзе

Плошча. Ветры шумяць
Аб бясмерці салдат, —
Яны, мужныя, спяць,
Сніцца ім Сталінаград.
Іх ахоўвае сны
Над згалоўем граніт.
Побач — кветкі. З вясны
Льецца чысты блакіт.

К ім плыве ад ракі
Плэскаць волжскай вады.
На дасвеці гудкі
Іх гукаюць заўжды:
— Ясны ранак настаў,
Час на працу, сябры, —
Плавільцы цвёрдую сталь
І збіраць трактары!

Толькі не... не падняць
Іх на ногі ніяк —
Моцна воіны спяць
Пасля грозных атак.
А мо' чуюць у сне
Пераклічку гудкоў,
Шум вады па вясне,
Подых цёплых вятроў.
І мо' бачаць праз сон,
Як рунеюць палі,
Як нясе Волга-Дон
Цераз стэп караблі.

Мір...
Любілі яго
Яны сэрцам усім,
Год па сто для таго
Жыць хацелася ім;
Марыць, свет абнаўляць,
Песні шчырыя пець
І сыноў гадаваць,
І не думаць пра смерць.

Жыць і жыць па сто год! —
Эх, і мара была! —
Ды вайна свой паход
Па зямлі пачала.

Падняла тады іх
Наша партыя ў бой,
Іх, сыноў дарагіх,
Павяла за сабой
З гарадоў і станіц
Родны край бараніць —
Край шчаслівых надзей,
Светлых песень, зарніц,
Што хацелі пагасіць
У імгле ліхадзей.

Мужна неслі яны
Роднай партыі сцяг,
Адстаялі яны
У суровых баях
Лёс людзей, Сталінаград,
Мір, вясну на зямлі...
Толькі самі назад
Не прышлі, не прышлі...

З той пары і шумяць
Аб іх славе вятры.
Кветкі ўсталі, Чуваць
Гул гудкоў на зары.
Ахінае блакіт
Непрабудныя сны іх.
Мір, што імі здабыт,
Славяць працай сыны іх.
Сталі справы іх помнікам
Неўміручым бацькам:
Радавым і палкоўнікам,
Пехацінцам і коннікам —
Сталінаградскім байцам.

Артур ВОЛЬСКІ

Браты

Я беларус, а ты — грузін.
Мы з розных месц краіны.
Але і шлях у нас адзін,
І лёс у нас адзіны.

Ты арлянем у скалах рос
Па-над Курой свавольнай,
А я — у засені бяроз
Ля Свіслачы прывольнай.

Ты закаханы ў высі гор,
Што ўзняты за аблогі,
А мне мілей сасновы бор,
А мне мілей жытоў прастор,
Нібы разліў шыроні.

Але аднолькавыя ў нас
Цяльняшкі ды бушлаты.
І ў іх падобны мы якраз,
Бы родны брат на брата.

Ідуць у мора караблі.
Плывуць насустрач зоры.
Браты — сыны адной зямлі —
Мы побач у дзюры.

У МАСКВУ, НА З'ЕЗД

Як толькі Іван Захаравіч пераступіў парог хаты, Аксіння Раманаўна накінула на яго з папрокамі. Яна падбірала самыя крыўдныя словы, каб толькі дапачы старому.

— Ці-ж ты бацька сваёй дачцы? Вотчым так не зробіць, — крычала яна. — Маладыя гады загубіць хочаш. Марыся цяпер свету не ўбачыць. Восем год вучылася дзяўчына, а ты яе на ферму працаваць паслаў!

Іван Захаравіч з дакорам паглядзеў на жонку.

— Дарэмна ты, Аксіння, хвалюешся і на мяне крычыш! Я тут не пры чым. Сама яна без нас вырашыла, як лепш зрабіць. Па душы, выходзіць, ёй гэтая работа, няхай працуе. Немалая ўжо, семнаццаты год ідзе. Не нам з табой перашкаджаць. Адно скажу табе: правільна зрабіла наша Марыся.

Аксіння Раманаўна ў душы і сама згаджалася з рашэннем Марысі. Нават тайком думала, што Марыся ўся ў яе — такая-ж неспокійная. Але так адразу здацца мужу не хацела.

— А што людзі скажуць? Ці падумаў ты аб гэтым? Скажуць, вучылася Івана Корска дачка, а цяпер разам з Васюковічхай, непісьменнай жанчынай, свінёй даглядае. Сорам на ўсю вёску. Што яна, горш за другіх? Не можа, як другія, у канцылярыі сядзець? Пасля сямігодкі ёй прапанавалі рахункаводам у калгасе працаваць. Дык гэта-ж год назад! Цяпер-жа Марыся восем класаў закончыла.

Іван Захаравіч стараўся як-небудзь перавесці размову на другую тэму. Але жонка прадаўжала сваё. Выручыла Марыся, якая неўзабаве прыйшла з канцылярыі. Расчырванелая, жыццерадасная, яна з захапленнем пачала расказваць аб тым, як яе сустрэлі ў праўленні калгаса, як Рыгор Кузьміч Кадука, калгасны старшыня, даведаўшыся аб яе жаданні пайсці загадчыкам свінафермы, сказаў:

— Гэта ты добра прыдумала. На свінаферме пісьменны чалавек патрэбны. А ў нас там абый хто працуе, таму і справы дрэнныя. Страты нясем. На цябе ўся надзея. Выручай, Марыя Іванаўна! Калгаснікі табе ўдзячны будуць. Калі спатрэбіцца дапамога, прыходзь — дапаможам.

— Мне было сорамна, што звычайнае пажаданне, можна сказаць, абавязак мой, лічаць ледзь не геройствам. Старшыня нават па бацьку назваў, — гаварыла Марыся. — Вось паснедаю ды і пайду ферму прымаць.

Маці, падаючы на стол, раз-по-разу ўздыхала, быццам расставалася са сваёй дачкой на доўгія гады. Толькі бацька, як заўсёды, быў вясёлым і нават крыху ўзнёслым. Калі Марыся сабралася ісці на ферму, нават кароткую прамову сказаў, ці, як ён гаварыў, наказ зрабіў.

— Глядзі, дачушка, сумленна працуй, каб бацькам сорамна не было. Мы, Корсакі, такі народ: калі за што ўзяліся, дык не адступаем.

Марыся Корсак разумела, што яна сустрэне нямала цяжкасцей, што нялёгка будзе працаваць, наводзіць парадкі. Але тое, што ўбачыла яна на ферме, было на многа горшым, чым яна сабе ўяўляла. Памяшканні для свінёй да зімы не былі прыстасаваны. Кармоў нарыхтавана мала. А галоўнае, не было працоўнай дысцыпліны. Свінаркі, калі хацелі, тады і прыходзілі на работу, як хацелі, так і працавалі. «Вось чаму і парадку няма на ферме, — падумала Марыся, прыняўшы работу ад былога загадчыка фермы. — Трэба прымаць тэрміновыя меры, інакш і тое, што ёсць, за зіму можам страціць».

Пытанне аб становішчы на свінагадоўчай ферме можна было неадкладна паставіць на абмеркаванне праўлення калгаса. Але Марыся вырашыла пагутарыць спачатку з кожнай свінаркай.

Вечарам усе сабраліся тут-жа, на ферме. Сядзелі хто на чым, многія стаялі.

— Давайце пагаворым пра нашы справы. Не падабаюцца мне такія парадкі...

Першай, як і заўсёды, выступіла Зоня Васюковіч, ці, як звалі яе на вёсцы, Васюковічыха. Злосна і пагардліва паглядзеўшы на Марысю, яна пачала з таго, чым закончыла толькі што гаворку загадчык фермы — з новых парадкаў.

— Новыя парадкі, — гэта, галубка, для цябе, а не для нас, — яна глянула на астатніх, стараючыся знайсці ў іх падтрымку. Некаторыя ўсміхнуліся. — Ты нам свае парадкі не ўстанаўляй! Калі хачу, тады і кармлю свінёй. За мной яны замацаваны, я і адказваю за іх. Знайшлася вучыць! Я, галубка, за сваё жыццё, ведаеш, колькі свінёй выгадавала! А ты вучыць мяне збіраешся!

Пасля Васюковічыхі ні адна свінарка не захацела гаварыць.

«Зжыліся з непарадкамі і лічаць, што так і павінна быць... Але-ж не ўсе такія. Ёсць і добра-сумленныя людзі, — падумала Марыся. — Трэба толькі правільна падыйсці да кожнай. Тады больш чаго і мне і ім будзе зразумела». Яна звярнула ўвагу на Дуню Вайтуховіч, якая моўчкі сядзела на скрыні.

— А чаму, Дуня, у цябе свінні лепш укармлены, чым у Васюковіч? Ты-ж маладзейшая за яе.

— Таму, што яна больш гаварыць, чым працуе, — адказала Дуня. — Ды і другім працаваць не дае. Колькі яна ні дзяжурыла на кухні, заўсёды жывёле кармы ў тэрмін не паспывалі. Тады кожная з нас абуралася, а цяпер маўчым. Па-новаму, ці па-стараму працаваць — гэта ўжо сама вырашай. Але каб кармы ў тэрмін былі... Інакш я цяпець гэтага не буду.

— Кармы ў тэрмін будуць, — адказала Марыся і тут-жа дадала: — А хто не хоча працаваць на ферме, можа сёння-ж падаць заяву ў праўленне.

Неўзабаве адбылося паседжанне праўлення калгаса. Абмяркоўвалі мерапрыемствы па далейша-

Нарыс

му развіццю калгаснай жывёлагадоўлі. Комсамолка Марыся Корсак расказала аб сваіх першых днях работы на ферме і патрабавала ад праўлення, каб на ферме былі ўстаноўлены кормазапарнікі, коранеклубнемыйка, каб было зроблена ўкамплектаванне кадраў жывёлаводаў і арганізавана заатэхнічная вучоба.

Тады-ж па настойліваму патрабаванню Марысі з работы было зволена некалькі нядбайных свінарак. Першай між іх аказалася і Васюковічыха. Калгаснікі прапанавалі, каб для работы на фермах паслаць комсамольцаў і перадавую калгасную моладзь.

Марыся сама павяла работу сярод дзяўчат. Яна сустракалася з імі дзе-небудзь на вачорках і заводзіла размову аб рабоце знатных жывёлаводаў, расказвала аб сваіх планах.

— Ты, відаць, таксама Люсковай хочаш быць, — смяяліся дзяўчаты. — Другія парадкі на ферме заводзіш. Глядзі, ужо цэментуюць падлогу ў свінарніках. Плануюць будаваць вадакачку. На такой ферме ды з такім загадчыкам і папрацаваць нядрэнна.

— Хочаце, будзем разам працаваць, — адгукнулася Марыся. — Работы ў нас хопіць. Адкіньце вы прэч гэтую думку, нібы праца свінаркі ганебная. Гэта ад старога ладу. Цяпер праца жывёлавода самая пачэсная. Я неяк падлічыла, што свінаферма можа прыносіць вялікі прыбытак калгасу. Трэба толькі сумленна адносіцца да працы.

— Давайце, дзяўчаты, пойдзем працаваць да Марысі, — звярнулася Ніна Жук да Ліды Супруновіч і Вольгі Канавальчык і, жартуючы, дадала: — Яна нам па-сяброўску дасць больш лёгкую работу.

— Будзеш на ферме працаваць, дык хлопцы не пакахаюць, — жартам на жарт адказала Ліда.

— Таннае каханне, значыць, у

такого хлопца. Такого і любіць не варта, — сказала Марыся.

... Прайшоў год. Марыся з дапамогай комсамольскай арганізацыі, якая накіравала працаваць на свінаферму пяць комсомолак, дасягнула першых і нядрэнных вынікаў у працы. Свінагадоўчая ферма прынесла калгасу 30 000 рублёў прыбытку. Сума невялікая, калі параўнаць з другімі калгасамі, але гэта было значным крокам наперад.

Першы поспех акрыліў маладога загадчыка фермы і яе сябровак. Днямі яна працавала разам з імі, а па вечарах рабіла розныя вылічэнні, вучылася.

Аднойчы на праўленні калгаса, якое павінна было зацвердзіць кармавы баланс, паміж старшынёй і Марысяй Корсак узнік канфлікт, «тушыць» які вымушаны былі ў раёне.

— Ты што-ж, Марыся, толькі аб сваёй ферме дбаеш? — накінуўся на загадчыка фермы Рыгор Кузьміч, прачытаўшы кармавы баланс. — Усю бульбу сабе забіраеш!

— Думаць аб усім калгасе — твая справа, Рыгор Кузьміч. А мне трэба аб свінагадоўчай ферме клапаціцца. Паложана на дзень трыста кілограмаў бульбы — і давай яе.

— Хопіць і дзвесце кілограмаў. Мне каровам бульба патрэбна. Сакавітых кармоў сёлета мала.

— Заўсёды ты, Рыгор Кузьміч, пасля думаеш. А чаму не закладваеце сілас? Прападае бацвінне, бульбоўнік. Гас-па-да-ры!

Старшыня настаяў на сваім, і рацыён свінёй быў зменшаны.

Назаўтра Марыся пайшла ў раён.

— Марыся такая, што ўсяго даб'ецца, — гаварылі дзяўчаты-свінаркі.

І яна дабілася.

Праз год на комсамольскім сходзе Рыгор Кузьміч прызнаў сваю памылку.

— Настойлівая дзяўчына, такія нам і патрэбны, — сказаў ён тады, калі кандыдатуру Марысі Корсак

Загадчык свінафермы сельгасарцелі імя Будзённага Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці Марыся Корсак (трэцяя справа) гутарыць з групай дэлегатаў VII абласной комсамольскай канферэнцыі.

Фота В. Германа. (Фотакроніка БЕЛТА.)

НОВЫЯ БУДНІ

Нарыс

намецілі ў спіс для тайнага галасавання на пасаду сакратара комсамольскай арганізацыі. — Свайго дабілася. Маю неправату даказала. Прыбытак ад свінагадоўлі павялічыўся ў тры разы супраць мінулагадняга. Цяпер кожнаму зразумела, хто быў праў.

Пахвала Марысі — гэта пахвала і яе сяброўкам, комсамолкам Ніне Жук, Лідзе Супруновіч, Лідзе Бандарук, Вользе Канавальчык і Зіне Мацанюк. Яны ва ўсім бяруць прыклад з Марысі.

... Верасень мінулага года Марысі і яе сяброўкам прынёс многа радасці. Гістарычныя рашэнні пленума Цэнтральнага Камітэта нашай партыі адкрылі для іх новыя далегалы. Комсамолка Корсак разам са сваімі сяброўкамі з першых-жа дзён ўключылася ў актыўную барацьбу за выкананне гістарычных рашэнняў нашай партыі. І не толькі яна адна са сваімі сяброўкамі. Марыся вядзе за сабой і ўсю комсамольскую арганізацыю калгаса, якая пад яе кіраўніцтвам зрабілася важным усёй моладзі.

... Смуглявая, з чорнымі вачыма, дзяўчына паднімаецца на трыбуну Брэсцкай абласной комсамольскай канферэнцыі. Яна шчыра і проста апавядае аб калгасных справах, аб тым, як комсамольцы і моладзь сельскагаспадарчай арцелі імя Будзённага жывымі, канкрэтнымі справамі адказваюць на гістарычныя рашэнні вераснёўскага пленума, як, не шкадуючы маладых сіл і энергіі, яны змагаюцца за атрыманне высокіх ураджаяў і развіццё грамадскай жывёлагадоўлі.

І дэлегаты добра ўявілі сабе тых, аб справах якіх расказвае гэтая смуглявая дзяўчына: майстроў агародніцтва Васіля Аплейчука, Аляксея Клюкача, Івана Панасевіча, якія ўзначалілі работу па будаўніцтву цяпліц і прыгатаванню торфаперагнойных гаршочкаў, жывёлаводаў Любоў Каркозу, Аляксандру Ярамчук і многіх другіх, якія паспяхова працуюць на калгасных фермах.

І калі Марыся, расказаўшы пра справы на сваёй ферме, закончыла прамову словамі: «Прафесія жывёлавода — пачэсная, ганаровая прафесія!» — многія з прысутных у гэтую хвіліну горача пажадалі быць такімі, як яна, гэтая простая дзяўчына з Калядзіч, што пад Пружанамі. А калі была ўнесена прапанова паслаць ад Брэсцкай комсамольскай арганізацыі дэлегатам на XII з'езд ВЛКСМ Марысю Корсак, удзельнікі сустрэлі яе бурнай апладысентаў.

... У той вечар на кватэры Івана Корска сабралася многа моладзі. Прышлі марысіны сяброўкі па рабоце, комсамольцы з паляводчых брыгад.

— Як мы рады за цябе, Марыся! — гаварылі дзяўчаты.

— У Маскву, на з'езд! Гэта — шчасце.

— Заслужыла, вось і шчасце, — адказала Ніна Жук.

— Напэўна, у Крэмлі пабудзеш.

— Можна, выступаць давадзецца. Тады скажаш, што мы не падвядзем.

— Не, дзяўчаты, выступаць, мусіць, не прыдзецца. Там-жа столькі дэлегатаў. Ды і справы ў многіх лепшыя, чым у нас, — адказала Марыся.

— А ты ўсёроўна перадай там, у Крэмлі, што мы зробім свой калгас моцным. Няхай спадзяюцца на нас. Так і скажы, Марыся!

Расказ пра гэта варта пачаць з невялікага экскурса ў мінулае. Для параўнання, як любіць гаварыць аграном Казімір Міхайлавіч Дзяўго.

Пры панскай Польшчы ўсе землі соўгаса «Рось» належалі магнату Патоцкаму. У графа быў не адзін маёнтак, але найбольшай пашанай карысталіся тыя, што стаялі па абодва бакі рэчкі Рось. У цэнтры мястэчка з той-жа назвай, атулены магутнымі дубамі, узвышаўся прыгожы палац. У ім жыў граф. І палац, і парк, і землі належалі графу. Людзі графу не належалі, яны лічыліся вольнымі. Але якая ўжо там воля, калі кругом у даўгах, калі арэш графскую зямлю!

Так цягнуліся доўгія гады, пакуль не быў змецены ўстаноўлены графамі парадак. І вось цяпер на месцы маёнтка — совецкая гаспадарка, соўгас «Рось».

... Дакладна цяжка сказаць, хто першым з экскурсантаў назваў соўгас «Рось» беларускім «Караваевам». Але назва запомнілася, і Аляксандра Фёдараўна гаворыць аб гэтым з гордасцю.

Аляксандра Фёдараўна Зайцава — заатэхнік соўгаса і, як хтосьці жартам сказаў, штатны бібліяграф «Росі», экскурсавод. Ёй часцей за другіх даводзіцца паказваць гаспадарку шматлікім наведвальнікам соўгаса. Вось і цяпер мы ідзем з Аляксандрай Фёдараўнай па жывёлагадоўчых фермах і слухаем яе расказ аб тым, што было, што ёсць цяпер.

Аляксандра Фёдараўна — адзін са старэйшых работнікаў соўгаса. Як толькі адгрымелі баі, яна разам з мужам Казімірам Міхайлавічам Дзяўго прыехала аднаўляць гаспадарку. Яе прызначылі старшым заатэхнікам, яго — галоўным аграномам.

— Цяжкі быў час, — гаворыць Аляксандра Фёдараўна. — Соўгас толькі арганізаваўся. Усё разбіта. Помню, задумаў муж агледзець гаспадарку. Выбраў найлепшага каня і паехаў на ўчастак. Ды так і не даехаў, бо прыстаў конь. Хоць сам пад яго падлаз і цягнуў хлёў. Вось такімі былі мы ў той час багаццямі. Толькі марыць маглі аб лепшым. Цяпер-жа — глядзіце!

Агляд жывёлагадоўчых памяшканняў мы пачалі з кароўніка. Нас, экскурсантаў, сабралася некалькі чалавек. Народ неспакойны, усяму здзіўляецца.

— Вось гэта каровы! — выказвае здзіўленне мой сусед. — Такія дасць літраў трыццаць малака, а то і больш.

Аляксандра Фёдараўна папрасіла:

— Вы, калі ласка, уголас не здзіўляйцеся...

Сказала і чамусьці збянтэжылася. Перахапіўшы здзіўлены позірк экскурсанта, растлумачыла:

— Даяркі не любяць, каб кароў хвалілі... Ад старога гэта ў нас засталася. Гэта ды яшчэ бя-

розавае алея. Я вам пазней раскажу, у чым тут справа...

Хоць мы паабяцалі не вельмі бурна праяўляць сваё захапленне, аднак час-ад-часу чуліся ўсхваляваныя галасы, сыпаліся пытанні.

Каровы былі сапраўды добрыя. Усе адной масці — цёмныя з белымі плямамі, усе адна ў адну — вялізныя, укармленыя. Сапраўды — малочная фабрыка! Ды і сам кароўнік — светлы, чысты — нагадваў хутчэй цэх, чым хлёў. Усё тут механізавана. Злева, са спецыяльнага ўглыблення, даносіцца гул матараў. Там абсталяваны кормацэх. Уся нарыхтоўка кармоў робіцца машынамі — кормазапарнікамі, драбілкамі, мыйкамі.

У кароўніку ва ўсіх напрамках вісяць лініі падвеснай дарогі. Калі настае час кармлення, кармы ў ваганетках падаюцца да кармушак. Для зручнасці зроблены спецыяльныя пераключальнікі, ваганетку можна накіраваць ў любым напрамку.

Аляксандра Фёдараўна націснула на рычаг, паказала, як пераключаюцца ваганеткі. Расказ-

вае яна аб усім ахвотна, хоць і не ўпершыню прыходзіцца ёй аб гэтым гаварыць. Прыводзіць лічбы, параўнанні.

У кароўніку светла, чыста і ціха. Тут пануе той парадак і спакой, якія заўсёды прыкметны ў добра наладжанай гаспадарцы. Даяркі працуюць без мітусні. Кармленне і даенне кароў праводзяцца ў адну і тую-ж гадзіну, рацыён выпісаны ў спецыяльныя таблічкі — усё разлічана дакладна, разумна.

— А зараз пройдзем у цялятнік, — запрашае Аляксандра Фёдараўна.

На дварэ патрэскае мароз. Ён шчыпле твар, вушы.

— Холадна, — кажа Аляксандра Фёдараўна. — А цялятнік мы не ацяпляем. Па-караваеўску робім — з першых дзён загартоўваем цялят, да холаду прывучаем.

Аб гэтым таксама было цікава паслухаць, але той-жа неспакойны наведвальнік, што больш за ўсіх дапярэдаў заатэхніку пытаннямі і часцей за другіх парушаў

Генадзі Калінскі нядаўна быў у Мінску. З сталіцы ён вярнуўся з падарункам: прывёз жонцы шаўковую сукенку.

цішыню здзіўлена-ўзнёслымі во-
клічамі, перабіў Зайцаву.

— Аляксандра Фёдараўна, вы-ж нам збіраліся расказаць, чаму даяркі не любяць, каб кароў хвалілі.

— Што-ж, можна расказаць. Я ўжо гаварыла, што гэта ад старога ладу ў спадчыну перайшло. Даяркі нашы — работніцы добрыя, старанныя. Тут у іх праяўляюцца новыя адносіны да працы. А вось наконт забабонаў — некаторыя вераць. Спачатку, як пачалі да нас экскурсантаў ездзіць, ледзь да канфузу не даходзіла. Пройдзе праз кароўнік экскурсія — надой зніжаюцца. Зразумела, каровы хвалююцца, парушаецца рэжым, таму і надой меншыя. Спачатку асаблівай увагі на гэта не звярталі. Але неяк дэлегацыя з калгасаў прыехала. Быў сярод гасцей адзін стары з тых, што абавязкова павінны ўсё сваімі рукамі памацаць. Спыніцца і глядзіць на карову, а даярка з яго вачэй не зводзіць. А вечарам падала даярка кароў — надой зменшыўся. Вось і пайшлі размовы — стары кароў сурочыў. Назаўтра, калі даярка ўбачыла, што стары зноў ідзе ў кароўнік, яна схпіла дзяркак і паклала на парозе, каб стары пераступіў яго. Кажуць, усе «ўрокі» дзяркак здымае. Ну, ды нашы людзі пазбавяцца ад гэтага. Хутка не будзе ніякіх слядоў праклятай мінуўшчыны.

Заходзім у цялятнік. Ён такі-ж утульны і чысты, як і кароўнік. Цялятнік не ацяпляецца, але яго жыхары, здаецца, і не адчуваюць холаду. Памяшканне раздзелена на дзве палавіны. У адным аддзяленні — самыя маленькія цяляты, у другім — крыху падросшыя. Для кожнага цяляці зроблены невялічкі станок, вельмі падобны на скрынку. За цялём наладжаны самы строгі догляд. Усё разлічана на гадзінах. Строгі рэжым, аснаны на шматгадовым навуковым назіранні, спрыяе добраму развіццю цяляці. І не дзіўна, што тут, у соўгасе, не памятаюць выпадкаў захворвання цялят.

Ужо цямнела, калі мы вярталіся з жывёлагадоўчых фермаў. Дамовіўшыся аб заўтрашняй паездцы па аддзяленнях соўгаса, пайшлі ў кантору, дзе спадзяваліся сустрэць агранома.

Казімір Міхайлавіч Дзяўго сапраўды быў у канторы. Ён толькі-толькі прыехаў з аддзяленняў і зараз размаўляў з рабочымі. Гэта непаседлівы чалавек. Усё ён робіць хутка, нібы некуды спяшаецца.

Свой расказ Казімір Міхайлавіч пачаў з вынікаў сельскагаспадарчага года. Прыводзіў лічбы каратка, як рапарт, без каментарыяў.

Ураджайнасць?.. Збожжавых у сярэднім 19,4 цэнтнера з гектара. На асобных участках — 32 цэнтнеры. Бульбы — 235 цэнтнераў.

Зараз у соўгасе ўведзены васьміпольныя і дзевяціпольныя севазвароты. Збожжавыя сеюцца вузкараднымі сеялкамі, бульба — квадратна-гнездавым спосабам. Насенне — толькі гатунковае. Догляд за псевамі — высокакасны, таксама на навуковай аснове. Угнаенні — у абавязковым парадку там, дзе яны патрэбны, і ў дастатковай колькасці...

Далей ён пачаў расказаць аб

людзях, і тыя-ж «лічбы і факты» ажылі, напоўніліся новым зместам, пачалі хваляваць той самаадданай працай, якая нарадзіла іх. За імі паўстаў чалавек.

Пачаў ён з таго, пра што казалі і Аляксандра Фёдараўна — з перамен у Росі.

— Знішчаюць людзі сляды мінулага. Бачылі бярозавую алею з белым каменем пад кожнай бярозкай? Гэта была любімая алея Патоцкага. Просты чалавек бачыў яе толькі адзін раз у жыцці — калі саджаў бярозкі. Сюды, як і ў другія мясціны — у парк, лес — простаму чалавеку ўваход быў сурова забаронены. А цяпер тут па абодва бакі дарогі прымасціліся маленькія тонкія бярозы. Іх пасадзілі ў мінулым годзе. Моладзь думку падала. «Раней, кажуць, нашы бацькі для графа характэрна стваралі, бярозавыя алеі высаджвалі, каб яны графскае вока чэшлі, а зараз мы для сябе пасадзілі. Усе дарогі ў алеі ператворым».

Бацькі стваралі багацце для графа. А самі не вылазілі з галечы. Усе батрачылі. Упрогаладзь жылі. І дзеці ішлі дарогаю бацькоў. Хадзілі людзі па зямлі ціха — ссохлыя, непрыкметныя. Дзеці раслі без маленства, юнакі без юнацтва. Бо што гэта за маленства без пшчотнай усмешкі, без гульняў, што гэта за юнацтва без веселасці!

Зараз у соўгасе «Рось» ёсць школа-дэсяцігодка, дзіцячы сад, клуб са стацыянарнай устаноўкай, бібліятэкай. У былых маёнтках графа Патоцкага адчынены зараз дамы адпачынку. У любімым графскім гаі абсталяваны найлепшы ў рэспубліцы піонерскі лагер «Лясная казка». А паблізу ад яго ў былым маёнтку «Гэалін» адкрыты таксама шырока вядомы ў рэспубліцы дом адпачынку. Тут адпачывае большасць рабочых соўгаса.

Мяняецца жыццё, мяняюцца людзі. Былыя батракі сталі знатнымі людзьмі рэспублікі, дзяржаўнымі дзеячамі. На лёсе гэтых людзей можна прасачыць, як высока ўзносіць чалавека яго сумленняя праца, як многа прыносіць яна яму радасці.

У соўгасе многа гавораць пра Ганну Паўловіч. Яна дабілася самых высокіх у рэспубліцы надоў малака. Яе партрэты неаднаразова друкаваліся ў газетах, часопісах побач з партрэтамі вядомых артыстаў, пісьменнікаў, музыкантаў, яе артыкулы аб вопыце работы змяшчаліся ў шматлікіх друкаваных выданнях побач з парадкамі вучоных. Калі слухаеш расказы аб ёй, дык здаецца, што размова ідзе аб сталым, многае пабачыўшым і перажыўшым чалавеку.

Але Ганна зусім яшчэ маладая дзяўчына. Чарнявая, невысокага росту, яна сярод сваіх сябровак самая ціхая. Але варта толькі ёй заўважыць непарадак на ферме, і адкуль тады красамоўства з'яўляецца. Працуе яна ціха, без мітусні — непрыкметна. Затое праца яе прыкметная. Дзяўчыну абралі дэпутатам Гродзенскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных, Совецкі ўрад узнагародзіў яе ордэнам Чырвонага Працоўнага Сцяга.

На пытанне, як яна дабіваецца поспеху, Ганна Паўловіч адказала каратка:

— Даглядаю кароў, як мае быць — вась і дабіваюся. Ды і заатэхнікі мне дапамагаюць.

Нам хацелася, каб даярка расказала пра «бяссонныя ночы», якія яна праводзіць за працай. Што за нарыс без «бяссонных начэй»? Але дзяўчына адказала:

— Уначы мы спім. І дня хапае, каб добра працаваць. І на танцы хаджу: цяпер у клуб, а ўлетку — на танцавальную пляцоўку. Праўда, калі толькі ферму арганізавалі, дык і парадкі другія былі, тады ўначы спаць не прыходзілася. Бывала, спім, а на душы неспакойна. Вядома, як у гаспадарцы бывае, калі на ногі становішся...

Аграном Дзяўго вельмі высока ацаніў працу маладога трактарыста Генадзія Калінскага. Ён увесь час перавыконвае нормы. Нядаўна хлопец ажаніўся — узяў даярку. Маладым далі новую кватэру.

Хацелася сустрэцца з маладымі, паглядзець, як яны жывуць.

— Іх хата тут, непадалёку — побач з дзіцячым садам, — казалі нам.

Але па дарозе нас паклікалі ў дзіцячы сад.

У глыбіні алеі стаіць вялікі прыгожы будынак. Алея — з адных ліп. Некалі ў гэтым доме жыла графіня Патоцкая — сястра магната. Зараз гаспадары дома — дзеці рабочых соўгаса, маленькія цікавыя людзі, якім няма ніякай справы да таго, хто тут калісьці жыў. «Дом наш, і садзік наш, і веласіпеды нашы, і цёця Шура наша», — кажуць яны.

Улетку тут, відаць, асабліва прыгожа. Усюды кветнікі, зроблены пляцоўкі для гульні. Крышачку далей — сад. Заходзіш у пакой і спыняешся ў захапленні. У прасторных пакоях многа святла. Сонечныя зайчыкі зіхацяць на спінках новых ложкаў, засланых сапраўды беласнежнымі просцінамі, аднолькавымі баваўнянымі коўдрамі. Але больш за ўсё вабіць вялізны дыван. Ён ляжыць на падлозе ў пакой для гульні. Падлога, сцены, як і ў другіх пакоях, пафарбаваны. Дбайныя рукі паклалі на падлогу гэты прыгожы дыван, каб дзецям было зручна гуляць, каб яны не прастудзіліся.

Нядаўна ў клубе соўгаса быў дадзены своеасаблівы канцэрт. Яго ўдзельнікамі былі выхаванцы дзіцячага сада. У клубе і ў будні дзень бывае людна, а ў гэты — асабліва.

Вялікая глядзельная зала гримела ад воплескаў. Людзі пляскалі ў далоні, крычалі «біс» — любімы артыст пазайздросціць. А стары Мартын Кохель заплакаў. Выступала яго ўнучка Геля. Выступала ў тым доме, куды Мартыну Кохелю раней быў закрыты доступ.

У клубе можна было напаткаць і многіх дзяўчат, жанчын, на грудзях якіх зіхалі ордэны і медалі. У соўгасе — 14 ордэнаў. Даяркі Палішчук, Васеха, Фронк, палявод Бурдзюк і многія другія за сваю самаадданую працу, за высокія паказчыкі ўзнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга.

А на сцэне дзеці пелі песні аб сваім шчасці і шчасці сваіх бацькоў.

... Вось і хата, дзе жыве трактарыст Генадзі Калінскі і яго жонка — даярка Ліда Калінская. Хата складаецца з двух кватэр, справа па калідоры — жывуць

З асаблівым задавальненнем соўгасны бібліятэкар Лена Трушэвіч (злева) выдае кнігі Ганне Паўловіч. Фота А. Дзітлава.

Калінскія, злева — цяслар Анішчук.

Генадзія дома няма. Ён па справах паехаў у Скрыбава — аддзяленне соўгаса.

Маладая гаспадыня крыху разгубілася ад нечаканага прыходу гасцей.

У Калінскіх — пакой і кухня. Маладыя толькі, як кажуць, пачынаюць абжывацца, але сёе-тое ўжо набылі з рэчаў. І яна, Ліда, нядрэнна зарабляе, ну а Гена — «самі-ж ведаеце» — трактарыст. У пакой стаіць новая дарагая шафа, на новай этажэрцы — новыя кнігі. Новыя сталы і крэслы. Усё новае. І жыццё ў Ліды новае.

Дзяўчаты расказваюць аб сваёй рабоце, аб сваім жыцці, аб навінах.

Комсамольцаў у соўгасе вельмі паважаюць. Ініцыятыўная моладзь у соўгасе, працавітая! Нядаўна вась новую ініцыятыву правілі — вырашылі на комсамольскім сходзе ператварыць «Рось» у соўгас-сад. А калі вырашылі, то абавязкова будзе зроблена. Увосень многа дрэў пасадзілі. Праз год-другі ў кожным дварэ будзе сад. І ў парку новыя дрэвы будуць пасаджаны.

Гэта будні. Новыя будні соўгаса «Рось». Аб іх даволі трапна сказаў дырэктар соўгаса Грыгорый Іванавіч Шавякоў, чалавек, які многія гады кіруе гэтай гаспадаркай і які многае зрабіў для яе росквіту:

— Добра працуем — добра жывем!

Соўгас «Рось»
Гродзенскай вобласці.

Творчасць

3 бланкета карэспандэнта

Вальцатокар комсомолец Л. Чарноўскі (злева) і слесар П. Мінін гутараць аб укараненні чарговай рацыяналізатарскай прапановы.

Навічку, калі ён упершыню трапіць у лістапракатны цэх, можна разгубіцца. У поўзмроку палыхаюць агнём награвальныя печы, стукаюць валікі лістапракатных станаў, аднекуль зверху, з-пад столі, час-ад-часу чуюцца сігналы сірэны і ўслед за імі лёгка і прыгожа праплываюць над галавой важкія, распаленыя жалезныя пліты вагой у некалькі соцень кілограмаў.

Разгубленым адчуваў сябе Пятро Мінін, калі ў 1949 годзе ўпершыню трапіў у гэты цэх Магілёўскага металургічнага завода імя Мяснікова.

Абстаноўка сапраўды была незвычайнай: грукат, дым, спякота. Але да гэтага ён хутка прывык. Нават падабалася адчуваць сябе гаспадаром у такой цяжкай, складанай гаспадарцы цэха. Не мог змірыцца Пятро з другім — з аднастайнасцю сваёй работы. Працаваў ён качагарам награвальнай печы, але яму хацелася ведаць, як пабудавана гэтая печ, як практаваецца жалеза.

— Станавіся ты, Пятро, слесарам-рамонтнікам, — параілі яму таварышы. — Прафесія цікавая. Без цябе ніводзін агрэгат працаваць не зможа. Кожны вінцік вывучыш, сапраўдным тэхнікам станеш.

І Пятро Мінін стаў слесарам-рамонтнікам.

...З Пятром Мініным мы сустрэліся ў цэху. Агрэгаты працавалі спраўна, і, здавалася, слесару няма чаго рабіць. Ён стаяў ля невялічкага стала з інструментам і штосьці абдумваў. Але нечакана ён насцярожыўся, прыслухаўся, і адразу-ж яго твар спамурнеў. У рытмічным, рабочым гуле станаў ён, відаць, улавіў нейкія староннія гукі.

— Зноў крайні станок разладжаны, — незадаволена сказаў Пятро Мінін. — Лісты загінаюць...

Неўзабаве прыбегла дзяўчына.

— Лісты загінаюцца!.. — усхвалявана гаварыла яна.

— Зараз папраўлю, — спакойна сказаў Пятро.

Праз хвіліну станок зноў весела пстрыкаў ножніцамі, выкідваючы тоненькія істужкі абрэзанага жалеза.

— Станок разлічаны для таўсцейшых лістоў, і таму пры абрэзванні тонкага пракату

лісты загінаюцца, — растлумачыў Пятро. — Каб зрабіць яго прыгодным для тонкага пракату, мы вырашылі павялічыць ход прыжыму на ножніцах. Калі цікавіцеся, вось у Мікалая Вікенцьева запытайцеся. Ён-жа гэтай справай займаўся.

Мікалай Вікенцьевіч Жук, адказны на заводзе за рацыяналізацыю і вынаходніцтва, усміхаецца:

— Ты, Мінін, не саромейся, раскажы пра ўсё: і пра ножніцы, і пра тое, як змяніў мацаванне стала... Пятро ў нас — адзін з актыўных рацыяналізатараў. Пяць яго прапаноў укараняюцца ў вытворчасць.

— Які рацыяналізатар?.. Замяніў мацаванне стала балтамі замест кліноў, вось і ўсё.

— А эфект вялікі. Брак намнога зменшыўся.

Мікалай Вікенцьевіч падрабязна раскажвае пра Пятра Мініна, пра яго вучобу, работу.

Пятро Мінін — перадавік вытворчасці. Яго зменная выпрацоўка 170—180 працэнтаў. За дбайныя адносіны да працы, за чуласць рабочыя цэха заўсёды выбіраюць яго ў цэхавы профсаюзны камітэт. Цяпер у цэхавым камітэце Мінін з'яўляецца старшынёй камісіі па тэхніцы бяспекі і ахове працы. Пэўна, гэта даручэнне і паклала адбітак на рацыяналізатарскую дзейнасць Пятра, бо многія з яго прапаноў накіраваны на палепшанне ўмоў працы.

Яшчэ раней, калі Пятро пачынаў работу слесара-рамонтніка, ён адчуў патрэбу ў ведах. Многае давалі заняткі ў гуртку тэхнікі, мума, але хутка і гурток не мог задаволіць слесара. Ён пачаў займацца сам, а па незразумелых пытаннях кансультавацца ў тэхнікаў і інжынераў. Так былі вывучаны першая і другая кнігі кароткага тэхнічнага даведніка, за ім пайшлі кнігі па металазнаўству і іншая тэхнічная літаратура.

Работа слесара-рамонтніка своеасаблівая. У ёй часта сустракаюцца нечаканыя загадкі, якія патрабуюць неадкладнага вырашэння.

Здарыцца паломка ў машыне — справіць яе неабходна хутка, нават тады, калі патрэбнай дэталі няма на складзе. Вось тут і выручаюць Пятра Мініна набытыя веды. Ведаючы ўласцівасці розных металаў, ён можа хутка знайсці замену сапсаванай дэталі або зрабіць новую з другога металау.

Кожны новы дзень прыносіць Пятру новыя задумы па рацыяналізацыі, якую ён у душы і не лічыць яшчэ рацыяналізацыяй, але якая на справе стала яго другім важным абавязкам у цэху. З дробнымі ўдасканаленнямі справа абстаіць нядрэнна, затое ў больш складаных часам сустракаюцца няўдачы.

Задумаў аднойчы Пятро перанесці электраматор на другі бок пракатнага стана, каб яго абмотка не псавалася ад пары, што ахалоджвае распаленыя валікі. Зрабіў падлікі, паказаў іх спецыялістам. А яны забракавалі работу.

І Пятро Мінін зразумеў недахопы сваёй адукацыі, зразумеў, што найбольш каштоўныя рацыяналізатарскія прапановы здольны даць чалавек, які мае сур'ёзную тэхнічную падрыхтоўку.

Позна цяпер гарыць святло ў пакоі Пятра Мініна. Высокі, крыху сутулы, з адкрытым, чыстым позіркам, юнак у задуменні сядзіць за сталом, на якім ляжаць чарцяжы, розныя даведнікі, падручнікі. Дзёрзкая, смелая задума ёсць у Пятра. Ён хоча механізаваць разрэз лістоў пракату, якія часам зварваюцца між сабой. Не вельмі проста вырашыць гэта. Але Пятро Мінін, навучаны папярэднімі няўдачамі, падыходзіць да гэтай справы больш узброеным. Ён шукае падобныя прыклады ў тэхнічнай літаратуры, яму дапамагаюць майстар цэха Павел Балеслававіч Бурскі, начальнік цэха Міхаіл Іванавіч Шульга, даюць свае парады рабочыя. Супрацоўніцтва спецыялістаў і практыкаў прынясе станоўчы вынік, працаёмкая аперацыя будзе механізавана. Па-рукай гэтаму — настойлівасць маладога рабочага Пятра Мініна, які лічыць рацыяналізацыю сваім важным абавязкам рабочага.

Г. Магілёў.

Слесары П. Мінін, П. Бубенкоў і начальнік лістапракатнага цэха М. Шульга абмяркоўваюць рацыяналізатарскую прапанову. Фота Ч. Мезіна. (Фотахроніка БЕЛТА.)

Арганізацыя ДТСААФ друкарні імя Сталіна (Мінск) — адна з перадавых у рэспубліцы.
На здымку (злева направа): комсамольцы — слесар К. Пупшыновіч, друкары М. Солтан
і А. Валесюк — авалодваюць мотасправай.

Фота А. Дзітлава.

Вечарам у адным з пакояў Мінскага палаца піонераў. Група членаў мастацкай вышыўкі, кройкі і шыцця рыхтуе касцюмы народаў СССР для самадзейнага канцэрта.
Фота А. Дзітлава.

Зімовы дзень хліўся к вечару. Сонца вісела ўжо над самымі дахамі горада.

Уладзімір Смірноў адчыніў брамку прышкольнага саду і падышоў да вялікага будынка.

— Дзе можна знайсці старшую піонерважату? — звярнуўся ён, увайшоўшы ў дом.

— Нілу Сіневіч? — перапытаў швейцар і зірнуў на гадзіннік, што вісеў на супроцьлеглай сцяне. — Падыміцеся на трэці паверх, у піонерскі пакой. Яна павінна быць там.

Ніла Сіневіч сапраўды была ў піонерскім пакоі. Яна сядзела за пісьмовым сталом, гартаючы старонкі кнігі. Гэта была смуглатварая дзяўчына з вялікімі блакітнымі вачыма. Яе светлыя, старанна зачэсаныя валасы сабраны ў шчыльны жмут. На фоне зялёнай сукенкі вылучаўся яркі чырвоны галштук.

— Мне паралі звярнуцца да вас... — пачаў Уладзімір. — Справа ў тым, што я таксама кірую піонерскай арганізацыяй.

Важатая насцярожана паглядзела на Уладзіміра, і ён разгубіўся.

— Хто вам параіў звярнуцца да мяне? — спытала Сіневіч.

— У гаркоме комсамола.

— А якія-ж парады вы хацелі атрымаць?

— Не ладзіцца нешта ў мяне, — шчыра загаварыў Уладзімір. — Па праўдзе кажучы, іншы раз хочацца махнуць на ўсё рукой. У такія хвіліны прыходзіць думка, што з мяне ніколі не атрымаецца сапраўднага важатага.

— Вы мне прабачце, — перапыніла Сіневіч, — у нас зараз пачнецца збор атрада. А пагаварыць нам з вамі трэба абавязкова. — Яна паднялася і яшчэ раз падкрэсліла: — Абавязкова! Калі ў вас ёсць час...

— Добра, я зайду другім разам.

— А можа, пабудзецца на нашым зборы? А пасля і пагаворым.

У пакой пачалі ўваходзіць піонеры — вясёлыя, бадзёрыя, гаманлівыя.

— Цікава пабыць, праўда? — шапнула Смірнову Ніла Сіневіч. — А рэбяткі ў нас паглядзіце якія!

Кожнае слова Нілы Сіневіч гучэла шчырасцю. Зычлівасць і лагоднасць, што адчуў госьць адразу, як толькі звярнуўся да яе, прымусілі яго застацца. Вядома, яму цікава і трэба паглядзець усё самому.

Уладзімір сеў у самым апошнім радзе, уважліва прыслухоўваючыся да ўсяго.

Збор адкрыла старшыня савета атрада Ніла Лукашэвіч. Яна паведаміла, што тэма сённяшняга збора — «Наша родная краіна».

Відаць, піонеры падрыхтаваліся да збору. На сцяне вісела вялікая карта Савецкага Саюза. На сталае раскладзены фотаальбомы, розныя малюнкi, рэпрадукцыі з карцін.

Піонерскі хор заспяваў песню «Широка страна моя родная». А потым рэбяткі пачалі асобныя месцы песні дэкламаваць, дапаў-

ВАЖАТАЯ

няць прачытанымі вершамі. Яны падыходзілі да карты і паказвалі на ёй раёны нашай вялікай Радзімы, багатыя лясамі, карыснымі выкапнямі.

Збор прадаўжаўся. І вось нехта пачаў смяшыць сваіх таварышаў. У адным кутку ўзнік вясёлы шум. Уладзімір заўважыў гэта. Ён нагледзеў і думаў пра зборы ў сваім атрадзе. Ці бачыла старшая піонерважатая парушальніка дысцыпліны? Ubачыла. Яна падыйшла да аднаго хлопчыка якраз у той момант, калі ён прымайстраваў сабе вусы з паклі.

Твар у Сіневіч быў спакойны. Яна паклала руку на плячо вучня.

— Валеры, хіба табе не цікава прысутнічаць на зборы? Тады пакінь нас, не перашкаджай рэбяткам.

Зала прыціхла, дзесяткі дзіцячых вачэй уважліва сачылі за важатай і хлопчыкам. Той вінавата апусціў галаву.

— Я больш не буду, — разгублена прагаварыў Валеры.

І збор пайшоў далей. Піонеры з захапленнем гаварылі, часам з такім запалам, нібы самі некалі

былі ў гарадах, на рэках, абазначаных на карце.

Збор пашырыў веды піонераў па географіі, гісторыі, літаратуры. Аднак, аналізуючы яго ў канцы, важатая адзначыла, што ён мог бы прайсці лепш, калі-б не парушалі некаторыя вучні дысцыпліну. Усе ведалі, каго гэта датычылася.

Калі піонеры разыйшліся, у пакой ўсталявалася цішыня. Старшая піонерважатая і старшыня савета атрада размаўлялі пра наступны збор. Уладзімір Смірноў слухаў іх. Пасля таго, як яны развіталіся, Сіневіч звярнулася да яго:

— Ну вось, давайце пагаворым... Дарэчы, як вам спадабаўся збор?

Збор Смірнову спадабаўся. Яны разгаварыліся. Сіневіч успомніла эпізод са сваёй практыкі. Гэта было ў 1947 годзе, калі яна працавала старшай піонерважатай у школе № 48. Спачатку рэбяткі таксама не прызнавалі яе. Быў там Коля Верабей, які ўпарта не хацеў падпарадкавацца важатай. Ён падбухторваў супраць яе і некаторых іншых рэбят.

Старшая піонерважатая Н. Сіневіч абмяркоўвае з піонерамі план работы.

Фота Ф. Чэховіча.

Важатая вынесла пытанне аб паводзінах Колі Вераб'я на абмеркаванні савета дружыны. Прысутнічалі на ім дырэктар школы, настаўнікі. Совет дружыны рашыў паставіць Колі на від. Коля глыбока ўсвядоміў ганебнасць свайго ўчынка. Ён даў рэбяткам слова быць прыкладным піонерам, папрасіў прабачэння ў піонерважатай. А пазней напісаў у школьную насценную газету допіс: «Я быў вінаваты»....

Паміж важатымі сама па сабе ўзнікла дружная размова аб піонерскай рабоце, аб метадах выхавання дзяцей, аб тэматыцы збораў і шмат яшчэ аб чым.

Сіневіч дастала том Максіма Горкага, адкрыла старонку і прачытала ўголос:

— «Хацелася-б мне, мілыя таварышы, каб і вы паверылі адзін у другога, паверылі ў тое, што кожны з вас хавае ў сабе мноства каштоўнейшых магчымасцей, талентаў, якія яшчэ не прачнуліся, арыгінальных думак, што кожны з вас — вялікая каштоўнасць».

... Прайшло два тыдні. Піонеры 12-й школы, дзе піонерважатай працуе Ніла Сіневіч, наладзілі экскурсію на фабрыку імя Куйбышэва.

На прасторным дварэ прадпрыемства дзеці шчыльна абкружылі важатую. Яна расказвала ім пра рашэнне партыі і ўрада аб далейшым пашырэнні вытворчасці прамысловых і харчовых тавараў і палепшанні іх якасці.

Потым прышоў экскурсавод, і рэбяткі накіраваліся ў цэхі фабрыкі. Яны з цікавасцю сачылі за работай складаных машын, азнаёміліся з тэхнікай вытворчасці.

На фабрыцы Ніла Сіневіч сустрэлася са сваёй сяброўкай Клавай, якая працуе сакратаром комсамольскай арганізацыі.

— Як займаешся, Клава? — спытала Ніла. — Відаць, цяжка працаваць і вучыцца заочно?

— Ты-ж таксама працуеш і вучышся, — засмяялася ў адказ Клава.

— Так, нялёгка. Затое, колькі цікавага наперадзе! Ты хутка будзеш спецыялістам вытворчасці...

— А ты педагогам, — сказала сяброўка.

У 1948 годзе Ніла Сіневіч скончыла школу піонерважатай пры ЦК ЛКСМБ. Працавала ў 48-й школе, пасля ў 17-й. Работа захапіла яе. Адначасова Ніла вучылася ў вячэрняй сярэдняй школе. Пасля школы паступіла ва ўніверсітэт. Зараз яна ўжо на чацвертым курсе філалагічнага факультэта.

... Дзяўчаты развіталіся, і Ніла Сіневіч дагнала рэбят.

Калі важатая вярнулася ў школу, швейцар перадаў ёй запіску. Ніла паспешліва разгарнула складзеную ўчацвёрта паперку.

«... Вы дапамаглі мне паверыць у тое, што кожны з нас «хавае ў сабе мноства каштоўнейшых магчымасцей...». Уладзімір».

У вялікіх спакойных вачах Нілы Сіневіч успыхнулі вясёлыя іскрынікі. Твар яе ўсмінуўся. «Ён зразумеў, што значыць быць важным», — радасна падумала яна.

Мы выйграли

Апавяданне

Мал. Ю. Пучынскага.

У пакой, дзе распраналіся хлопцы, хтосьці спытаў:

— А дзе-ж наш Леанс?

Яўген, які распранаўся павольна, не спяшаючыся, агледзеў усіх і не ўбачыў свайго сябра. Сапраўды, дзе Леанс? Надоечы ён бачыў яго, размаўляў з ім. Яны, як звычайна, пажартавалі і разышліся. А вось цяпер, калі да пачатку спартыўнай сустрэчы засталіся лічаныя хвіліны, Яўген раптам прыпомніў усё і за-непакоіўся: «Чаму я не паклікаў яго? Дзе ён затрымаўся?»

Апрагнаючы блакітную майку, Яўген зноў пачаў думаць пра тое, як яны будуць сустракацца з прыезджай камандай, перабіраў у думках кожнага з ігракоў-гасцей.

— Глядзіце, хлопцы! — папярэдзіў капітан Сцёпа Іванов. — На нас спадзяецца ўвесь інстытут. Калі правалім...

Тым часам адчыніліся дзверы пакойчыка і, як-бы дапаўняючы словы Сцёпы Іванова, паказалася і схавалася нечыя галава. Гэта лішні раз гаварыла аб тым, што ў зале хвалююцца гледачы, таварышы, балельшчыкі.

— Дзе-ж Леанс?

— Можна ён не прыдзе?

І гэтае «не прыдзе» раззлавала ўсіх. У пакойчыку загаманілі, закрывалі.

Яўген трывожыўся больш за ўсіх. Па-першае, Леанс яго сябра; па-другое, першы ігрок каманды; па-трэцяе, ён толькі што бачыў яго... Аднак, калі-б Яўген мог зазірнуць любому з каманды, як кажуць, у самую душу, то ўбачыў-бы тое самае, што і ў яго на сэрцы. Ён падняўся і ціха сказаў:

— Хлопцы, я таксама хвалюся... Не менш за вас... — Яўген спыніўся, ягоны голас яшчэ паціскаў. — Трэба даведацца... Я... я зараз схаджу да яго на кватэру і пра ўсё дазнаюся... Без яго нельга пачынаць.

— Правільна!

— А пакуль Яўген збегает, — сказаў капітан каманды, — мы паспрабуем увесці замену.

Спартыўная сустрэча! Да яе студэнты рыхтаваліся амаль з самага пачатку навучальнага года. Адбіраліся самыя лепшыя ігракі. Былі выяўлены магчымасці кожнага, усе былі расставлены па сваіх месцах. Шмат прайшло часу, пакуль ля ўваходу ў інстытут з'явілася рознакаляровая аб'ява:

«У суботу ў спартыўнай зале інстытута адбудзецца таварыская сустрэча па валебольу паміж зборнымі камандамі...»

Яўген зірнуў на аб'яву і паімчаўся.

Дзверы яму адчыніла дзяўчынка. Ubачыўшы частага гасця, сябру брата, яна праспявала:

— Пра-хо-дзьце...

— Я вельмі спяшаюся, — адказаў Яўген і прайшоў у пакой. Там амаль на сярэдзіне стаяў самы звычайны табурэт. На ім у аб'явавым парадку ляжала спартыўнае адзенне Леанса. Рукаў куртка звисаў аж да самай падлогі.

— Дзе ён? — спытаў Яўген, паказваючы на адзенне.

— Не ве-е-даю...

— Значыцца, дома няма?! — прамармытаў Яўген.

— Ня-ма.

— Што ён гаварыў?

— Са мной ён не размаўляе... я яшчэ малая.

Пастаяўшы крыху, Яўген вышаў. Вяртаўся ён назад у інстытут з нейкім цяжкім асядакам на сэрцы.

Гэта было два гады назад, калі на першы курс інстытута прышоў вясёлы, крыху свавольны хлапец Лёня. Ён хутка пачаў лічыць сябе сталым і вельмі ўпэўненым чалавекам. Яму здавалася, што ўвесь свет глядзіць на яго, і дастаткова яму сказаць слова, як усё будзе так, як ён жадае. Ён запісаўся ў спартыўную каманду. Тут і пазнаёміўся з ім Яўген. Пасля аднаго гульні яны моцна паціснулі адзін аднаму рукі. Лёня сказаў:

— Яўген, ідзем ва ўнівермаг.

— Чаго?

— Я хачу купіць сабе новы капялюш...

А купіўшы капялюш, Лёня сказаў:

— Зараз я не Лёня, а Леанс. Цудоўна!

Яўген палічыў тады гэты ўчынак за дзівацтва. І хлопцы засмяяліся, але аднесліся да Лёні з павагай: на агульным сходзе курса яго

прозвішча трапіла ў лік мацнейшых валебалаістаў. Калі-ж аднойчы ён спазніўся на трэніроўку, а потым яшчэ раз, Яўген хацеў з ім пагутарыць, распытацца, але так склаліся абставіны, што не было часу. З дня на дзень ён усё адкладваў і адкладваў гэтую размову. «Можна цяпер пагаварыць? — думаў, ідучы, Яўген. — Ды позна... Адмяніць ігру. Але адмяніць ігру пры спартыўнай сустрэчы гэта тое самае, што добраахвотна здацца. О не!»

Сябры не сталі турбаваць яго рознымі пытаннямі. Яны глянулі на Яўгена і ўсё зразумелі. Ля акна капітан даваў інструктаж «замене» — студэнту, якога звалі Славусь. Той уважліва слухаў, і ледзь прыкметная ўсмішка адбівалася на ягоных вуснах.

— Відаць, вельмі рады, — буркнуў хтосьці. — Ды рана радавацца.

— Хлопцы, да выхаду!.. — пачуўся голас трэнера каманды.

Першым стаў капітан. За ім, значна вышэйшы за яго, Мікола, за Міколам Слаўка. Ён крыху згорбіўся і таму здаваўся аднолькавага росту з Яўгенам, які на хаду папраўляў сваё адзенне.

У спартыўнай зале інстытута было вельмі светла. Святло лілося мяккімі праменьнямі. Гледачоў сёння сабралася шмат. Як бывае ў такіх выпадках, тут былі студэнты розных курсаў, і нават з другіх інстытутаў, некаторыя з іх былі ў спартыўных касцюмах. Некаторыя сядзелі проста на падлозе, частка ўдала прыстасавалася на казлах, частка стаяла, а іншыя нават узлезлі на драбіны. Усё гэта нагадвала маленькі стадыён, з ярусамі і пляцоўкай. Розныя галасы, гоман дапаўнялі ўвесь гэты малюнак. Калі-ж на пляцоўцы з'явіліся дзве каманды, наступіла цішыня.

Свісток.

Ігра пачалася.

Падачу зрабілі гасці.

Мяч лёгка пераляцеў сетку, тут яго прыняў Мікола. Ён даў маленькі пас Сцёпу, а той у сваю чаргу накіраваў мяч назад. Там яго таксама прынялі. Некалькі добрых пасаў, і ён зноў тут.

Яўген спачатку вельмі добра адчуваў, як у зале раз-по-разу чуліся галасы балельшчыкаў, але потым ён аб усім забыўся. Яму здавалася, што тут нікога няма. Ён бачыў толькі адно — мяч.

Як спрытна мяч пераходзіў з рук у рукі! Іншы раз здавалася, што вось-вось ён можа

апынуцца на падлозе, але... момант, і ён зноў ляцеў за сетку. Вось мяч ляціць на Слаўку (гэта новенькі!). Якая-небудзь доля секунды, і Яўгену здалася, што Слаўка не падрыхтаваўся яго ўзяць. Яўген кідаецца да мяча. Моцны ўдар. У зале пачуліся крыкі, свіст...

Паступова ігра набыла больш рытмічны характар. Усё часцей і часцей умешваўся судзя.

Тры свісткі.

Нібы хто ўдарыў Яўгена. Ён зразумеў, што першы тайм каманда прайграла. З болем у сэрцы ён пераходзіў на другі бок сеткі. Яму здавалася, што ўся зала глядзіць толькі на яго і ўсе смяюцца. «Які сорам! Першае паражэнне!» З'явілася апатыя да ўсяго. Але спартыўная ігра патрабуе вытрымкі, волі. Ён глянуў наўкола.

Сцёпа Іваноў стаяў так, нібы рыхтаваўся пабегчы, твар у яго быў белы. Далей стаяў Слаўка і, нібы нічога не здарылася, ледзь прыкметна ўсміхаўся.

І толькі зараз Яўген звярнуў увагу на сябе, ён стаяў і адчуваў, што яго калені трасуцца. Тады ён стаў шырока і сам сабе пачаў паўтараць: «Яўген, не турбуйся!» І чым больш ён сябе суцяшаў, тым больш у яго трэсліся калені.

У другім тайме ігралі яны больш сціпла. Знікла мітусня, якая адчувалася ў пачатку.

Каманда гасцей была таксама добра падрыхтаванай, але, як сцяна, стаялі Яўген і яго сябры. Вось адзін з гасцей стаў на падачу. Ён лёгка падкінуў мяч левай рукой і прыгожа ўдарыў яго. Мяч праляцеў над галавамі і бухнуўся ў сцяну.

— Агу-у-у, — зашумелі балельшчыкі.

За падачу ўзяўся Яўген.

Пас. Зноў пас, ужо каля самай сеткі. Сцёпа падскочыў і ў той момант, калі мяч ляцеў уніз, моцна, з-за пляча, яго ўдарыў. Мяч паляцеў да падлогі, і калі да яе заставалася не болей як з поўметра, яго падхапілі. Усё гэта адбылося хутка, нават маланкава. Праз некалькі пасаў мяч ляцеў на самую сетку. Вось-вось ён упадзе. Але на які бок? У гэты момант Слаўка падскочыў і лёгка штурхануў мяч да гасцей. Гэта здарылася так нечакана, што ў зале пачуліся воплескі.

Рукавом майкі Яўген абцёр кроплі поту, калі закончылася ігра. Ён крыху пастаяў, як-бы не верачы ў перамогу, і лагодная ўсмішка разлілася па твары.

У бадзёрым настроі вярталіся яны ў гардэроб.

Можна было падумаць, што сюды прышлі самыя шчаслівыя людзі.

І вось праз акно Яўген заўважыў на вуліцы нейкую постаць. Ён прыгледзеўся.

— Хлопцы, дык гэта-ж ён, Леанс! — вырвалася ў яго. Яўген мільгам схопіў сваё паліто і кінуўся за дзверы.

На дварэ пачынала цямнець. Горад ахутваў змрок. У небе плылі цёмныя начныя хмары. Па вуліцы крочыў Лёня. Ён быў не адзін.

Яўген крануў яго за рукаў. Той павольна павярнуў галаву і спыніўся.

— А... — сказаў ён. — Яўген?

— Я, — адказаў Яўген і спыніўся. Ён забыўся ўсе тыя словы, якія збіраўся выказаць. Некалькі часу стаялі так моўчкі.

— Знаёмцеся, — сказаў Леанс, — мая знаёмая...

Дзяўчына падала руку.

— Ігру адклалі? — нечакана спытаў Леанс.

— Не... Ігра закончылася...

— Прайгралі?

— Мы выйгралі...

І калі-б зараз быў дзень, то Яўген заўважыў-бы, як твар Лёні ўвесь пачырванеў. Зараз-жа, ад святла, якое падала ад вулічнага ліхтара, ён толькі зрабіўся цямнейшым. Леанса, відаць, скаланула.

Тут іх дагналі хлопцы. Заўважыўшы дзяўчыну, прывіталіся і, узяўшы Яўгена за локаць, нехта з каманды сказаў:

— Хадзем, Яўген! Бачыш, яму сёння няма часу...

— Пагутарым заўтра, — сказаў Яўген, адыходзячы.

І яны пайшлі.

А Леанс, здаецца, недаўменны застыў на месцы. «Яны не адклалі ігры — яны выйгралі», — мільганула ў яго думка. І калі ён апамятаўся, то заўважыў, што стаіць адзін. Сяброўка, якой ён прысвяціў увесь гэты час знаёмства, таксама яго пакінула.

БРЭСЦКІ ПЕДАГАГІЧНЫ

стацкай самадзейнасці (фота ўнізе). Інстытут мае свой духавы аркестр, струнны аркестр, працуюць харавы, драматычны і танцавальны гурткі. Канцэрты студэнцкай самадзейнасці слухае не толькі моладзь інстытута, але і працоўныя Брэста, і калгаснікі падшэфнай сельгасарцелі «Большэвік». Радасна гучаць песні шчаслівай савецкай моладзі.

Тэкст З. Ільёўскага.

Фота В. Германа.
(Фотахроніка БЕЛТА.)

Пасля памятных вераснёўскіх дзён 1939 года працоўныя заходніх абласцей Беларусі пачалі будаваць новае жыццё. Адкрываліся новыя школы, спецыяльныя навучальныя ўстановы. Тады-ж быў створаны і настаўніцкі інстытут у Брэсце. У 1950 годзе на базе ўзмацнеўшага настаўніцкага інстытута рашэннем урада быў створаны педагагічны інстытут, які зараз носіць імя А. С. Пушкіна.

У сценах інстытута рыхтуюць сябе да будучай ганаровай прафесіі педагагаў каля тысячы студэнтаў.

У інстытуце створаны ўсе ўмовы для плённай вучобы, усебаковай падрыхтоўкі кваліфікаваных выкладчыцкіх кадраў.

Адным з найлепш абсталяваных з'яўляецца кабінет заалогіі (фота ўверсе злева). Многа карысных, патрэбных ведаў даюць студэнтам лекцыі кандыдата біялагічных навук М. Я. Аса. Свае лекцыі выкладчык заўсёды суправаджае ілюстрацыяй наглядных дапаможнікаў, многія з якіх зроблены рукамі саміх студэнтаў.

Раней, пры польскіх панах, сын селяніна-бедняка, зараз кобрынскага калгасніка, Мікалай Міхнюк не мог нават і марыць аб тым, што ён будзе вучыцца ў вышэйшай навучальнай установе. А цяпер — гэта радасная ява! Такая-ж радасная яна і для сына шарашоўскага калгасніка комсамольца Івана Шахалевіча і для Рэгіны Себасцяновіч, што прыехала вучыцца ў Брэст з Гродзеншчыны. На другім здымку Іван Шахалевіч і Рэгіна Себасцяновіч робяць у хімічнай лабараторыі самастойныя доследы.

Студэнты інстытута жывуць у добра абсталяваных і ўтульных інтэрнатах. Вось на фотаздымку паказаны адзін з пакояў студэнцкага інтэрната. На прырэдным плане гамельчанка Любоў Гуціна. Вучобу на чацвёртым курсе філалагічнага факультэта яна спалучае са сваім любімым заняткам — мастацкім вышываннем. А вось Вара Васільюк (першая справа) і яе сяброўка Роза Ландо ў вольны час праглядаюць свежыя нумары часопісаў і газет...

Вечарамі, калі ў аўдыторыях спыняюцца заняткі, у актавай зале збіраюцца ўдзельнікі калектыва ма-

Іх упрыгожвае праца

Тэкст А. АСІПЕНКІ,

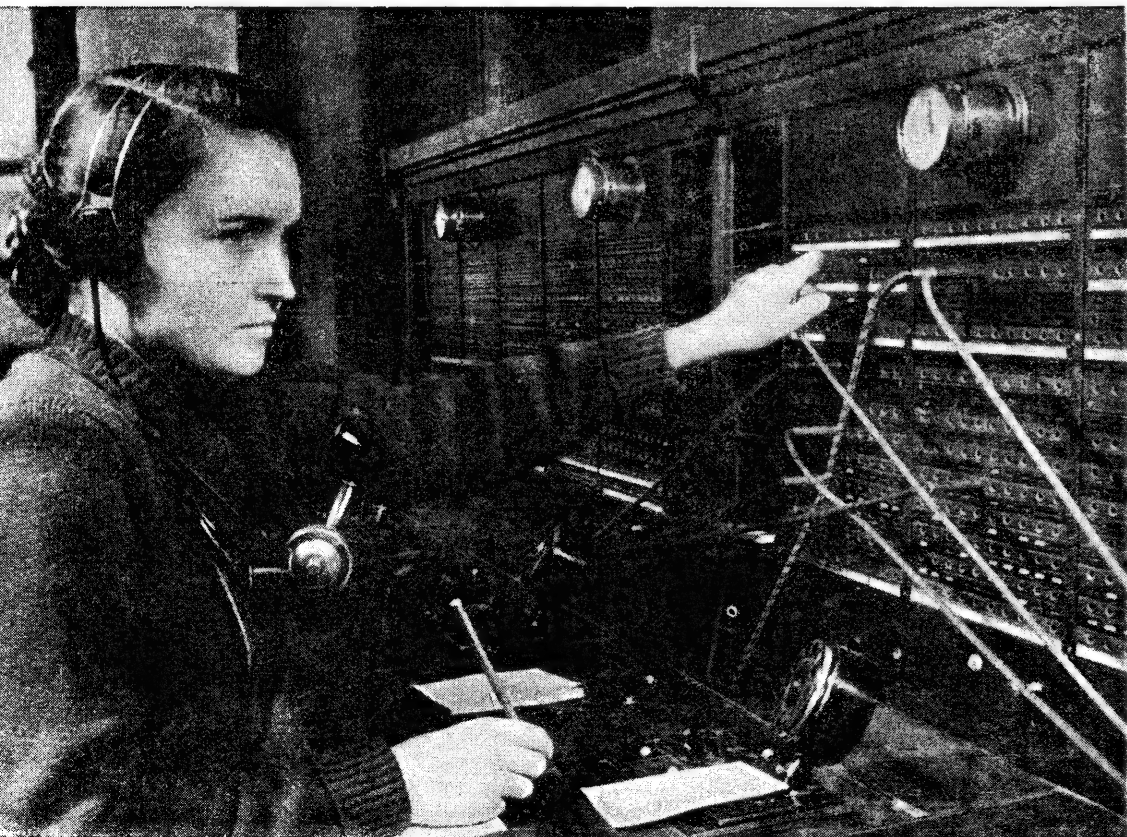
Ёсць вельмі шмат прафесій, якія часам называюць маленькімі, непрыкметнымі. Іншая справа токар, слесар, тэхнік-будаўнік ці, скажам, канструктар. Нават у саміх словах ужо ёсць нешта рамантычнае, захапляючае. Але гэта толькі так здаецца, бо ў нашай краіне кожная прафесія важная, кожная праца пачэсная, таму што яе плёнам карыстаюцца савецкія людзі. З гонарам гаворыць аб сваім абавязку калгаснага кніганосы комсамалец Іван Вежнавец. Як дарагога гасця, чакаюць яго калгаснікі сельгасарцелі «Гігант» Бабруйскага раёна. За апошнія гады Іван Вежнавец даставіў літаратуру ў тысячы дамоў калгаснікаў.

Добра ведаюць гамельчане Рыгора Сцяпанавіча Сурту — майстра гадзіннікаў з гомельскай арцелі «Адраджэнне». Ведаюць таму, што Рыгор Сурта сумленна адносіцца да сваёй работы, што адрамантаваны ім гадзіннік не трэба будзе праз некалькі дзён зноў несці ў рамонт. І хоць у Рыгора прафесія непрыкметная, але сумленная праца зрабіла яго добра вядомым.

Такая-ж, «на першы погляд» непрыкметная, маленькая прафесія і ў Валі Адамовіч. Працуе яна тэлефаністкай Мінскай міжгародняй станцыі. Але Валя акуратна выконвае заказы, штодзённа перавыконвае норму. Нездарма яе праца адзначана загадамі Міністэрства сувязі СССР.

Фота карэспандэнтаў БЕЛТА: Ч. Мезіна, Н. Дзяругіна, В. Лупейні, Л. Матусевіча, С. Капелькі і Л. Пекарскага.

Аляксей ЗАРЫЦКІ

Аповесць пра

залацое вно...

(Урыўкі з паэмы)

Паўз стадыён, паўз ясакары парка,
На пляж — к зялёным астравам рачным —
Ляціць, як чайка, лодка лёгкая, шпарка.
У ёй Якуб. Ірына поруч з ім.

Калі крыху схіляецца яна,
Каса крапаецца ракі струменнай.
Спяшае човен. След вірлівы, пенны
Бяжыць за нізкаю кармой чаўна.

Зялёны востраў. Плэс аж глянуць любя!
Не церпіцца — паплысці-бы хутчэй...
Вада плюскоча пад рукой Якуба.
За ўзмахам плаўны ўзмах, яшчэ, яшчэ...

Ён выплыў на рачную быструню
І азірнуўся —
Крок за ім Ірына
Узакідкі плыве, нібы мужчына:
— Спяшайцеся, а то я даганю...

Ён затрымаўся на сустрэчнай хвалі,
І поруч паплылі яны ўсё далей, далей.
Дадому шумным паркам ідучы,
Яны спыніліся ля каруселі.

Грымела музыка. Званкі звінелі
І коні златагрывыя ляцелі,
Здавалася, наздрамі сапучы.
І клён разложысты шумеў над імі
Зялёнымі галінамі сваімі.

Ці мала на конях імклівых
Паўз гэты галіністы клён
Прамчалася сэрцаў шчаслівых
Адно за адным наўздагон?!

Звіняць, як ніколі, сягоння
Званкі, ўсё звачэй і звачэй.
Зямлі не крапаюцца коні,
Імчацца хутчэй і хутчэй.

Імчацца яны безупынна,
Аж пена кіпіць каля губ.
Ляціць за Якубам Ірына,
Услед за Ірынай — Якуб.

Ды колькі наперад ні рвацца,
Не ўступіць адно аднаму:
За ім ёй ніяк не угнацца,
За ёй не угнацца яму.

Пакінем Шпунта, вернемся ізноў
Да нашага Якуба, да Ірыны.
Нібы вялікая рака, любоў
Бярэ пачатак з вузкай ручайны.

Хай за прытокам к ёй бяжыць прыток,
Хай б'юць крыніцы з дна струменем чыстым.
І вось, глядзіш, раскінуўся паток,
Паплыў у даль шырокі, урачысты.

Бывае забурліць ён, зараве,
Патрапіўшы ў скалістую цяснину,
Але ізноў выходзіць на раўніну,
Ізноў, як прыпяць плынная, плыве.

Быў ліпень. Быццам мора, на палях
Шумела збожжа. Ліпы зацвіталі.
Такія дні пагодныя стаялі,
Так ярка зоры ззялі па начах,

Нібы агні нязнаных караблёў,
Што дзесь плывуць па небе-акіяне.
Скажы, як ты, як ззяеш ты, любоў,
Вячэрняй зоркаю ці зоркай ранняй?!

Ці вузкай ручайнкаю лясной
Блукаеш боязна ў глушы гушчараў?
Ці, як рака шырокая вясной,
Плывеш імкліва да марскіх абшараў?..

... Плыла без вёслаў лодка па рацэ.
Крычаў на поплаве дзяргач самотны.
Ніхто не чуў сардэчных слоў пяшчотных,
Ніхто не бачыў, як рука к руцэ
Цягнулася,
Як вочы заглядалі
У жывую глыбіню другіх вачэй,
Як вуснаў вусны ў цемеці шукалі,
Як ля дубоў купчастых у жытах
Яны сядзелі перад развітаннем,
Як човен іх пад кручай в кустах
Чакаў, чакаў... А вно ўставала ранне,
І там, дзе да папёў бягуць сцяжынкі,
Выходзілі камбайны на зажынкі.

Лісты зляцелі залатыя з вяза,
Зляцелі з араховага куста,
Ды ад Ірыны штось няма ліста,
Як неспакойна на душы Бакаса!..

І неяк выгадаўшы вольны час,
К Ірыне выехаў Бакас.

Вялікі край палескі. Добры выбар
Ірына мела й выбрала яна
Далёкую сялібку Серадзібар,
Што пасярод бароў стаіць адна
І слухае з вялізнае паланы
Іх аднастайны гоман неспіханы.

Далі Ірыне хату. Пахнуць сенцы
У спякотны дзень смалістаю сасной.
Свяцёлка светлая на тры аленцы
І вузкая бакоўна поруч з ёй.

Сабе Ірына кабінет з бакоўкі
Зрабіла. На паліцах кнігі ў рад
Стаялі. А пад самай столлю зёлкі
Віселі вязкамі. Было іх шмат.

Тут быў гарчак, крывавец, цвет каліны,
Карэнне слёз зязюльчыных, чабор...
Нібы пакінуўшы палескі луг і бор,
Усе перасяліліся расліны
У гэты адмысловы кабінет.
Увагай карысталіся Ірыны
Старыя лекі, і яна іх дбала
Вышуквала ў народзе, вывучала
Любоўна, як удумлівы паэт,
Што вывучае песні і легенды
І там дзівосныя знаходзіць дыяменты,
Людскімі пакаленнямі як трэба
Адшліфаваныя за сотні год.
З усіх майстроў найлепшы сам народ,
І мудрасцю яго, мой друг, не грэбуй!

Як завітаў стары, тады для таты
Бакоўку чыста вымыла дачка
І вынесла ў святліцу прэпараты,
Развесіла там зёлкі на цвічках.

Хто ўпершыню заходзіць у святліцу,
Дзе вязкі траў вісяць на сценах скрозь,
Той думае: «Убачу я вось-вось»
Старую варажбітку-чараўніцу».

Але насустрач ветлая дзяўчына
Выходзіла у сукенцы з крэпдшына...

Да Серадзібара прыехаў раннем
Машынаю папутнаю Бакас.
Зайшоў у хату і заспеў якраз
Ірыну і старога за сняданнем.

Яго прыезд зусім быў нечаканы.
Антон Кузьміч, зірнуўшы быццам воўк.
Не павітаўшыся, як апантаны,
Знік у бакоўцы й засаўнаю шчоўк.

Якуб з Ірынай выйшлі разам з хаты
І за асёліцу пайшлі адны,
У лес пайшлі пад векавыя шаты.
Вялі размову сумную яны.

— З табою разам быць, табе ўсміхацца,
Якуб, падумаў, як-бы я змагла,
Калі зрабіў ты бацьку столькі зла,
Расстацца трэба нам, хутчэй расстацца.

— Ну што, Ірына, я зрабіў благаго?
Сказаў у вочы праўду, больш нічога.

— Казала мне матуля ў дзень астатні:
«Шануй, любі, дачушка, тату — ён
Адаў навуцы ўсё з юнацкіх дзён
І подзвіг зробіць для людзей выдатны».

Ты папрасіў-бы выбачэння ў таты.
— Як мне прасіць, не я-ж быў вінаваты.

— Не кіну бацьку я, Якуб, бывай!
— Ірына, дарагая, пачакай!
Ты ведаеш, паданне ёсць — калісьці
Зязюля дзеўчынай прыгожаю была.
Быў мілым у яе Якуб. Кляліся
Яны ў нахачні. Толькі не змагла
Быць верчай слову гэтаму дзяўчына.
Ці тата разлучыў, ці матка разлучыла
Не знаю я, ды сумным быў канец.
Пайшоў у свет пакрыўджаны хлапец.

І вось яна каханага шукала,
У пушчах дзікіх, у гаях гукала,
Пакуль зязюляй шэраю не стала.
Дасюль заве, шнакуючы аб згубе:
— Я-ку-бе, Я-ку-бе...
Не будзем казку паўтараць старую.
Гукнеш — пачую
Цябе за трыдзевяць зямель, Ірына...

Асенні хмарны дзень. Адна
Да вёскі напрасцяк ішла дзяўчына,
Не азірнулася яна.
— І-ры-на, па-чкай! — гукнуў з прылеса
Якуб. — І-ры-на! — ён паклікаў зноў.
Заціхла рэха дзесь далёка ў лесе.
Халодны люты дожджычак пайшоў.
Не азірнуўшыся, паволі
Дзяўчына ішла па зарунелым полі.

будаваць камуністычнае грамадства. Вось чаму ў нас няма маленькіх прафесій. Усе прафесіі ў нас аднолькава важныя, аднолькава неабходныя.

Іх ўпрыгожвае праца

Вам трэба праехаць ад Мінскага аэрапарта да парка Чэлюскінцаў. Калі, напрыклад, вы едзеце аўтобусам, які вядзе шафёр 1 класа комсомолец Пётр Радасцін, дык гэта азначае, што ў дарозе з вамі не здарыцца ніякіх «прыгод». Пётр вядзе машыну роўна, без нечаканых штуршкоў, паваротаў. На прыпынках ён уважліва сочыць за пасадкай, зачыняе дзверы тады, калі ўсе пасажыры селі. Сваёй працай Пётр Радасцін заваяваў аўтарытэт у мінчан.

Елена Салянік — краўчыха. Працуе яна ў Баранавіцкай арцелі «Усход». Штодзённа выконвае норму на 200 працэнтаў. Імкнецца выконваць работу высокакасна. Стараная праца вылучае Елену сярод астатніх рабочых. Яе імя добра вядома моладзі горада Баранавічы.

Пачэсная работа і ў Раісы Жукавай. Яна — правадніца паяздоў дальняга следавання станцыі Мінск. Раіса Жукава клапаціцца пра пасажыраў, сочыць за чыстатой. За культурнае, ветлівае абслугоўванне яна мае не адну падзяку.

Праца ў Совецкім Саюзе ўпрыгожвае чалавека, робіць яго героем. Дзе-б ні працаваў савецкі чалавек, усюды ён сваёй працай дапамагае

Пінкавіцкая сярэдняя школа імя Якуба Коласа.

Калі едзеш у Пінкавічы, то міжволі ўспамінаецца, што поўвека назад у гэтай вёсцы працаваў настаўнікам народны паэт Беларусі Якуб Колас. Уважлівей прыглядаешся да навакольных мясцін і краявідаў, параўноўваеш тое, што бачыш, з тым, што апісана выдатным беларускім мастаком у яго апавесці «У глыбі Палесся».

Дарэволюцыйныя Пінкавічы выступалі ў «Палескіх апавесцях» Якуба Коласа пад назвай Выганы. Вядома, мастацкі твор не простая фатаграфія фактаў і падзей, якія адбыліся ў пэўным месцы, а іх абав'язковае, тыпізацыя. Таму і нельга ў такім творы шукаць падрабязнага ўзнаўлення ўсяго таго, што было ў жыцці, але вядома і тое, што сапраўды мастацкі твор лепш за ўсякую фатаграфію або апісанне ўзнаўляе праўду жыцця.

Вось дарога з Пінска ў Пінкавічы. Калісьці Лабановічу, герою апавесці «У глыбі Палесся», каб даехаць да Выганаў, прыйшлося старгаваць за рубель на Каралінскім рынку возніка. Сёння рабіць гэтага не трэба. Кожныя дваццаць хвілін з Пінска сюды ходзіць аўтобус. За акном прабягаюць краявіды, ужо знаёмыя нам па апісанню пісьменніка. Тыя-ж разложыстыя вязы і ліпы, толькі іх стала больш — яны цягнуцца ўзбоч дарогі амаль суцэльна чаралой. І паселішчаў таксама стала больш. Складаецца ўражанне, што едзеш нібы па адной бясконца доўгай вуліцы.

Некалі пры ўездзе ў Выганы на прыдарожным слупе вісела табліца, на якой значылася, што ў вёсцы налічваецца 73 двары. Сёння нават неспакушаны ў падліках чалавек

Вучаніца трэцяга класа Рая Данилович іграе на піяніна.

пераканаецца, што вёска вырасла разы ў тры. Яна раскінулася некалькімі сваімі вуліцамі ўздоўж звільстай, заросшай чаротам і асакой рэчкі Піны. Пры ўездзе ў Пінкавічы добра відаць калгасны двор з новымі будынкамі на каменных падмурках. Далей узвышаецца белы двухпавярховы каменны будынак школы імя Якуба Коласа.

СВЕДКИ БЫЛОГА

Праўленне пінкавіцкага калгаса імя Молатава размешчана ў новым, складзеным з сасновых бярвенняў доме. Ён раздзелены на тры пакоі. У адным, схіліўшыся над сталом, спакваля б'е на лічыльніках Ананій Курыль, калгасны касір. Робіць гэтую работу ён з поўным усведамленнем яе важнасці і адказнасці. У яго надзвычайна строгі твар і ссунутыя на пераносіцы акулеры. Дзяўчаты, якія сядзяць за суседнім сталом і часам хіхікаюць, разказваючы на вуха адна адной штосьці надзвычай таёмнае, адразу змаўнаюць, як толькі Ананій Курыль падые галаву ад сваёй работы і кіне ў іх бок выразны позірк.

У пакоі, першым ад уваходу, на лаўках сядзяць чалавек з дзесяць калгаснікаў і зайдла дымяць цыгаркамі. У пакоі гора, хоць безупынна адчыняюцца дзверы і сюды ўрываюцца белыя клубы халоднага паветра.

Па ўзросту тут пераважна людзі сярэдніх год, але ёсць і пажылыя. Калі гутарка заходзіць пра Якуба Коласа, то калгаснікі ўключаюцца ў яе вельмі ахвотна. У Пінкавічах ёсць яшчэ людзі, якія добра памятаюць тую пару, калі працаваў тут народны паэт. Вось першы з іх — Мікіта Рыгоравіч Козіч, той, што зараз паліць у трубку. Ён вучыўся ў школе, калі быў настаўнікам Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч. Памятае пісьменніка і намеснік старшыні Васіль Апанасавіч Кароль, хоць яму і мала прыйшлося пры ім навучацца. Не забылі і Мікіта Рыгоравіч Перышч і Ананій Дзмітрэвіч Курыль, той, што складае касавую справаздачу.

Але ўсе сыходзяцца на думцы, што больш за ўсіх ведае пра Якуба Коласа Фама Пятровіч Бязручка, які працуе ў калгасе брыгадзірам агародняй брыгады. Ён меў некалькі дачыненне да той рэволюцыйнай работы, якую вёў некалі ў Пінкавічах Якуб Колас. Але Фамы Бязручкі зараз няма, паехаў па сена.

Мікіта Козіч, нізкі, прысадзісты, крыху ссутулены. У яго ўжо зусім сівая галава і абвіслыя вусы.

— Я тады другі год хадзіў у школу, як прыехаў да нас настаўнік Міцкевіч, — расказвае ён, вымаўляючы шмат якія словы на украінскі манер (дарэчы, такое вымаўленне не толькі ў Козіча, і, як тут кажуць, гэта не дзіва, бо да Прыпяцці рукой падаць, а за Прыпяццю ўжо Украіна).

— Добры быў настаўнік, нам ён спадабаўся адразу. Просты, абы-

СЁННЯ ў ПІНКАВІЧАХ

І. НАУМЕНКА

Дарагія таварышы і сябры!

Шчыра дзякую вам за ваша пісьмо, за вашу памяць. Гэта пісьмо ўсхвалявала і парадавала мяне, як сведчанне вашых прязных і добрых адносін да мяне. Таксама мяне радуе і тое, што за час маёй разлукі з вамі вы далёка рушыліся наперад па шляху культуры і прагрэсу, што вы «ўжо не тыя «палешукі», не тыя цёмныя і забітыя гарапашнікі, а свабодныя савецкія людзі».

Так, дарагія таварышы, амаль поўвека мінула з тых дзён, калі я, тады яшчэ юнак, прыехаў у вашу вёску, у школу. У маіх вачах і сягоння ўстаюць малюнкi пінкавіцкіх і вышавіцкіх ваколіц, зарэчныя прасторы балот, зарослых чаротамі, і жыццерадасны народ, хоць бедны і заціснуты панамі-скірмунтамі, царскімі чыноўнікамі, жандарамі і паліцыяй. Але ўсё гэта ўжо далёкае мінулае. Адыйшоў у прошласць і панскі прыгнёт шляхецкай Польшчы пана Пілсудскага. І з 1939 года вы злучыліся са сваімі братамі ў сям'і народаў Вялікага Савецкага Саюза, у адной Савецкай дзяржаве.

... Дзевятнаццаты з'езд партыі намяціў новую грандыёзную праграму далейшага росквіту нашай Радзімы, добрабыту яе народаў, умацавання яе магутнасці. Перад намі прасторныя дарогі ў нябачаны свет камунізма. Дык прыложым, таварышы, усе нашы сілы, нашы намаганні і нашу волю да выканання і перавыканання новага пяцігадовага плана! У гэтым залог нашай эканамічнай магутнасці, нашай моцы і добрабыту.

Ад усяго сэрца жадаю вам поспехаў у імя трыумфа нашай магутнай Радзімы.

Якуб КОЛАС.

«Палеская праўда», 15 лістапада 1952 г.

ходлівы і вучыў зразумела. Да яго зух быў нейкі: ледзь што не так дык — за лінейку і «давай лапу». А гэты браў на зацікаўленасць, на сумленне. І навуку ведалі добра. Я, памятаю, кнігу чытаў, дык нібы рэпу грыз...

— Ды ты ўжо хіба сябе не падхвалявай, дзядзька! Нешта-ж ты далёка не пайшоў у навуцы...

— Пойдзеш, чакай! Гэта-ж табе не цяпер. Дзве зімы я ў школу пахадзіў, а як на трэцюю прыйшлося, то бацька і кажа: «Хопіць, бо і так ужо дужа вучоны. З тваёй навукі, канжа, хлеба ўсёроўна не есці. А работнік у гаспадарцы трэба». Ну, і пайшоў я гучкі і веце на корм жывёле рэзаць — з сенам у нас нястача была.

Устаўляе слова Васіль Кароль, затым і Ананій Курыль, які, нарэшце, адарваўся ад касавай справаздачы. Успамінаюць, што настаўнік Міцкевіч паважліва сцягнае, што хадзілі часта да яго за пародамі, што любіў ён слухаць народныя спевы, любіў умелых расказчыкаў. З лёгкай рукі маладога Коласа хадзіла сярод сялян нямала вострых слоўцаў пра цара Мікалая і яго прыслужнікаў.

Адчыняюцца дзверы, заходзяць новыя людзі. Яны прыслухваюцца да гутаркі, а іншы раз і ўмешваюцца ў яе. І паступова гутарка пераходзіць на тэму аб жыцці да рэволюцыі і пры польскіх панах.

— Зямля ў нас не блага, але мала было яе, — расказвае брыгадзір Фёдар Пасінюк. — На іншы двор якая-небудзь поўдзесьціна прыходзілася. То хіба пракормішся?... І сапраўднай культуры не было ў гаспадарцы, бо дробная-ж яна была. Ураджаі цяпер у нас куды большыя, чым пры аднаасобным жыцці. Мая вось брыгада азімых па 16 цэнтнераў ды яравых па 15 з кожнага гектара сабрала. Вось што значыць правільная аграгэмна!

На дварэ змяркаецца. Брыгадзіры даюць заданні на заўтрашні дзень. Работы многа. Зараз вывозіцца гной і торф, ідзе ачыстка на-

сення. Вясна не за гарамі. Намеснік старшыні Васіль Кароль напамінае брыгадзірам аб тым, што трэба падрыхтаваць падводы, каб вывезці ў калгас рэшткі збожжа з раённага ссыпнага пункта. Справа ў тым, што пінкавіцкі калгас насенневодчы, ён вырошчвае толькі гатунковае насенне, якое поўнаццаць звозіцца на раённы ссыпны пункт для забеспячэння ім іншых калгасаў. Для размеркавання на працадні калгас атрымлівае адтуль звычайнае збожжа.

Калгасны працадзень аплачваецца нядрэнна: летась выдадзена па два з паловай кілаграмы збожжа і два кілаграмы бульбы, не лічычы грошай і іншых прадуктаў. Шмат хто з калгаснікаў атрымаў па 60, 80, 100 пудоў хлеба. А некаторыя нават не забралі ўсяго свайго збожжа, якое налічана ім на працадні. Вось пра гэта і ідзе зараз размова.

— Жыццё стала вяселей, — гаворыць Змітрон Палішчук, кладаўшчык. — Падаткі меншыя, прыбыткі большыя. Раней мяне за крысо цягалі: калі ды калі на працадні выдаваць будзеш. А зараз мне прыходзіцца ўслед за Яўхімам Калем бегаць: забяры, калі ласка, свой хлеб, мне склад перадаваць трэба, а тут няма поўнага разліку па працаднях.

Яўхім Каль, які працуе ў будаўнічай брыгадзе, стаіць, прыхінуўшыся да сцяны і некалькіх дзён у ўсмехаецца. Чалавек ён ад прыроды буйны, нібы высечаны з каменя, гаворыць спакойна і працягла.

— У калгасным свірне, можа-ж, не прападае мой хлеб, — гаворыць ён. — Можа, у мяне ссылаць няма куды?

— І сапраўды, Яўхім, куды ты столькі хлеба дзенеш? — звяртаецца да будаўніка Аляксандр Шалялевіч. — Пазалетась ты, лічы, у двор свой пудоў сто дваццаць згрузіў і летась табе, пэўна, цэлых дзвесце налічылі. Няўжо спажывеш столькі? Прыдзецца табе, відаць, вартаўніка наймаць, каб багацце тваё ахоўваў.

— Табе пазычу хлеба, бо ты-ж бедны, — разважліва адказвае Яўхім Каль. — Толькі і ты, здаецца мне, нават ланню сваю хлебам засыпаў...

Калгаснікі смяюцца. Вечарам прыехаў з сенам Фама Бязручка. Вокны яго хаты пазіраюць у далечынь балот, што пачынаюцца адразу за агародамі. Балоты гэтыя засланы зараз белаю пеляной, і, здаецца, няма ім канца-краю. Толькі ў тым месцы, дзе Піна ўліваецца ў Прыпяць, мільгаюць агеньчыкі з будкі рачнога вартаўніка.

У хаце Фамы Бязручкі чыста, утульна, цёпла, на стала цікае гадзіннік, на сцяне — рапрадуктар. Унук Бязручкі, схіліўшыся над сталом, чытае кніжку.

У апавесці «У глыбі Палесся» Якубам Коласам намалёваны партрэт Якіма Бязручкі, асобныя рысы для якога маглі быць узяты ад жылога Фамы Бязручкі. Фаме Бязручку зараз ужо семдзесят гадоў з хвосцікам. Не глядзячы на свой узрост, Фама Пятровіч вельмі рухавы і гаварлівы чалавек.

— Памятаю я Канстанціна Міхайлавіча, добра памятаю, — расказвае ён. — Наша хата і раней на гэтым месцы стаяла. Зараз так густа засяліліся, а раней паміж нашым домам і школай пустое месца было. Канстанцін Міхайлавіч часта да нас заглядаў. Быў ён у той час малады, чарнявенькі, шчуплы. Словы на вецер не кідаў, хоць і любіў пагаварыць...

За акном зімовая віхура, вецер б'е ў шыбы снежнымі крупінкамі, а Фама Пятровіч, нібы спяшаючыся, успамінае былі даўно мінулыя дзён.

— Сабіраліся мы ўтраіх: Сцяпан Каль, мой бацька і я. Часта гутарыў з намі Канстанцін Міхайлавіч: і пра тое, што несправядлівы парадак абавязкова будзе знішчаны, што цар за панамі, а не за простым народам цягне. Ну, і як робочы ў Пінску падняліся, то і мы не сядзелі склаўшы рукі. Настаўнік ужо загадзя падрыхтаваў сялян. Напісаў ён на сцяпінскіх сходах петыцыю самому Скірмунту, што жыў у Альбярэхтове, дзе прапанаваў яму адмовіцца ад нашых заток і сенажаці. Пад ёй сяляне падпісаліся. А каб паліцыя не змагла знайсці вінаватага, бо зачыншчыкаў найбольш жорстка каралі, то падпісаліся не проста на парадку, а па кругу, які начарціў настаўнік цыркулём...

— Любілі нашы сяляне Канстанціна Міхайлавіча, нездарма памяць аб ім захавалася аж да сённяшняга дня, бо бачылі — малады чалавек, а моцна стаіць за народную справу.

Фама Пятровіч расказвае і аб сабе. У 1905 годзе, які быў багаты падзеямі для Пінкавіч, пайшоў ён на прызыў. У імперыялістычную вайну быў на фронце. Трапіў у палон каля Мазурскіх азёр. У 1919 годзе Бязручка стаў чырвонаармейцам. Ваяваў з польскімі панами. Пад Койданавам ад панскай кулі загінуў яго таварыш Піліп Цяляк. Пасля ён захварэў і вярнуўся ў сваю вёску. А калі выздаравеў, то ўжо граніца надвое падзяліла Беларусь. Бязручка застаўся на той бок граніцы.

Расказвае Фама Пятровіч цікава і выразна. Маршчыністы твар яго то свеціцца радасцю, то становіцца хмурым і заклапочаным. Падзеі цэ-

лага поўвека прайшлі на вачах гэтага чалавека. І не проста прайшлі, бо ён быў іх актыўным удзельнікам.

— Калі пачалася ў нас размова пра арганізацыю калгаса, то я гарой стаў за гэтую справу, — не без гонару расказвае стары Бязручка. — Уступіў у калгас першым. Даручылі мне агароднюю брыгаду. А ў агароднюю брыгаду вядома-ж каго пасылаюць: дзядоў ды бабулек, якія хутка будуць сотую гадовіну свайго жыцця на зямлі святкаваць. У насмешку нашу брыгаду называлі «інваліднай камандай». Але мы вось ужо чатыры гады гонару не губляем. Пабудавалі сто парніковых рам. Вось на дварэ снег, замець, а мы тыдні праз два радыс на рынак пашлем. Вясной увесь Пінск гароднінай завальваем. Летась наш гарод толькі грашыма даў калгасу прыбытак на 130 тысяч рублёў. А сёлета парніковая гаспадарка і гарод у два разы павялічваюцца, значыць, і карысць калгасу будзе большая.

ВЕЧАРАМ

У старых Пінкавічах, як яны апісаны Якубам Коласам, адзінай культурнай установай сяла была пачатковая школа. Вечарам яна пусцела. Да акна настаўніцкай кватэры вужам падкрадваўся дзяк Бацяноўскі, які лічыў сваім абавязкам знішчаць крамолу, якую ён бачыў ва ўчынках маладога настаўніка. Інтэлігенцыя сяла была прадстаўлена асобамі пісара, яго памочніка і казеннага ляснічага. Вечарам жыццё ў вёсцы заміралася, калі не ўлічваць той акалічнасці, што мясцовая «інтэлігенцыя» збіралася дзе-небудзь для чарговай выпіўкі або гульні ў карты.

Пройдзем вечарам па сённяшніх Пінкавічах.

... Вось зіхаціць агонь у вокнах вялікага будынка, у глыбіні двара якога размешчаны парк. Гэта бібліятэка. Яна мае 787 чытачоў і 6411 кніг. Акрамя гэтай, у Пінкавічах ёсць яшчэ дзіцячая бібліятэка. У гэты вячэрні час у бібліятэцы даволі ажыўлена. За сталом сядзіць ужо знаёмы нам кладаўшчык Змітрок Палішчук. Ён чытае газету, перад ім ляжаць дзве ёмкія кнігі. Калгаснік Міхаіл Ткачык перагортвае часопісы.

Бібліятэка ў Пінкавічах — гэта тое месца, якое вельмі ахвотна наведваюць хлебаробы. Тут заўсёды каго-небудзь сустранеш. Людзі цікавяцца мастацкай, сельскагаспадарчай, навуковай літаратурай. Вось абанементная карткачка Змітрака Палішчука. У ёй запісаны падручнік па садоўдству, матэрыялы XIX з'езда КПСС, «Выбраныя творы» Данучаева, шмат назваў мастацкай літаратуры. Не менш кніг запісана і ў картачцы Міхаіла Фёдаравіча Ткачыка. Сярод іх творы Вільямса, Данучаева, Мічурына. Актыўнымі чытачамі бібліятэкі з'яўляюцца і калгасніцы. Еўдакія Емельянаўна Лой, напрыклад, мае за сваімі плячыма больш поўсотні год, але яна не губляе дружбы з кнігай. Шмат кніг прачыталі Марыя Андрэянаўна Лой, Грына Максімаўна Кучынская. Тут ужо не гаворыцца пра вясковую моладзь, сярод якой, бадай, не знойдзеш ні аднаго чалавека, які-б не быў чытачом бібліятэкі.

Бібліятэка не абмяжоўвае сваю работу толькі выдачай кніг. Яна

Удзельнікі танцавальнага гуртка (злева направа) Люба Клячка, Ала Неруш і Рая Даніловіч рыхтуюцца да выступлення. Фота Н. Зуйко.

праводзіць і канферэнцыі, і літаратурныя вечары, і дыспуты. У дзень сямідзясяцігоддзя народнага паэта Я. Коласа жылыя Пінкавічы сабраліся на вечар, прысвечаны яго творчасці. З успамінамі аб Коласе выступіла шмат хто з вясцоўцаў. Літаратурны дыспут праведзены па такіх творах як «Да новага берага» В. Іацка, «Гыёанова хата» Я. Коласа, «Маладая гвардыя» А. Фадзеева.

Почач з бібліятэкай — клуб. Адтуль чутны гукі акардыёна, мелодыя песні. Ідзе рэпетыцыя хора. Дзяўчаты і хлопцы развучваюць песні для свайго чарговага выступлення. Ёсць сярод мастацкага калектыва свае таленты — песеннікі, якіх ведаюць у Пінкавічах. Задушэўна спяваюць дзярка Волька Каль, калгасніца Волька Капко, юнак Уладзімір Махнавец.

Але не адна песня гасцюе ў Пінкавіцкім клубе. Ставіцца і п'есы. І не толькі сваімі мясцовымі артыстамі, а і прыезднымі, з гарадскіх тэатраў. Ставілі ў Пінкавічах «Ільяўскае жаваранкі», «Наталку-Палтаўку», «Наімічку».

Кіно ў вёсцы часта бывае. У клубе свая стацыянарная устаноўка, і кіно дэманструецца пяць разоў на тыдні.

Вечарамі падоўгу не гасне святло яшчэ ў адным доме — у праўленні калгаса. Тут таксама праводзіцца якое-небудзь мерапрыемства. Аграном Тамара Адашчык займаецца са слухачамі агра-тэхнічнай школы. Але сёння не яе дзень. Сёння сабраліся слухачы заагратэхнічнай школы, заняты з якімі вядзе заагратэхнік Зося Кудраўская. Са світкамі ў руках прышлі на заняткі дзярка Марыя Капко, конюх Аляксей Шапалеў, загадчыца птушкафермы камсамолка Анна Капко. Заагратэхнік расказвае аб мерах, якія абавязкова патрэбна правесці ў жыццё, каб узняць прадукцыйнасць грамадскай жывёлагадоўлі. Жывёлаводы авалоўваюць навукай. Без яе нельга. Вучыцца Марыя Капко. Яна дзярка і надала летась па 1500 літраў малака ад каровы.

На ўсю вёску грміць рапрадуктар, устаноўлены на пляцы. Вечарамі ў Пінкавічах не сумна.

МАЛАДАЯ ЗМЕНА

Захаваўся будынак школы, дзе некалі працаваў Якуб Колас.

Два простыя пакоі. У адным з іх некалі хадзіў Якуб Колас, тут ён вучыў грамадзе Аксёна Каля, чытаў рэвалюцыйныя брашуры і адозвы.

А вось тут быў клас. Сорак дзіцячых галолак схіляліся над кнігай, лавілі слова настаўніка, пазнавалі невялікія таямніцы свету, якія паложана ведаць праграмай пачатковай школы.

Сённяшняя Пінкавіцкая школа зусім не такая. Яна не пачатковая, а сярэдняя. У ёй не 40 вучняў, а 497. Размешчана яна ў прыгожым двухпавярховым будынку. Вучыць сённяшнюю калгасную дзетвару не адзін настаўнік, а 25, пераважна большасць якіх мае вышэйшую адукацыю.

Пазнаёмімся хоць з некаторымі. Соф'я Канстанцінаўна Крыўко, географ, працуе ў Пінкавічах ужо чацверты год. Яна прыехала сюды, закончыўшы Беларускі дзяржаўны

універсітэт. Рускую літаратуру выкладае Людміла Мікалаеўна пятруша, якая закончыла Гродзенскі педагогічны інстытут.

— Да твораў Якуба Коласа ў нашай школе асабліва інтарэс, — расказвае выкладчыца беларускай літаратуры Вольга Фёдарэўна Кавалева. — У школьнай бібліятэцы кнігі пісьменніка заўсёды на руках. Выкладчыкам матэматыкі ў

Пінкавіцкай сярэдняй школе працуе старэйшы педагог Антон Іванавіч Мароз. У свой час ён разам з Якубам Коласам канчаў Несвіжскую настаўніцкую семінарыю, быў асабіста знаёмы з будучым пісьменнікам.

Настойліва вучыцца калгасная моладзь. У яе цудоўныя ўмовы. Светлыя прасторныя класы, утульныя кабінеты для фізічных і хімічных доследаў. Як мы памятаем з кнігі пісьменніка, бацькі некалі не пускалі дзячынцаў у школу: яны лічылі, што навука ім не патрэбна. Сёння палова вучняў у школе — дзяўчаты. Школа ганарыцца выдатнымі вучобы камсамолкамі-дзевяцікласнікамі Аленай Даніловіч і Таняй Каль, дзевяцікласнікамі Волькай Шкут і Соняй Цяляк.

Актыўна працуе школьная камсамольская арганізацыя (яна налічвае ў сваім складзе 76 членаў).

Гэта аб тых, якія вучацца яшчэ зараз у школе імя Якуба Коласа.

Але нямала дзяцей калгаснікаў ужо выйшлі са школы. Адны з іх навукаюцца ў інстытутах і тэхнікумах, некаторыя закончылі ВУЗ і пайшлі на працу.

— Калгас наш узяў вялікі разгон, — расказвае старшыня праўлення Іван Аляксеевіч Некрашэвіч. — Новыя спецыялісты патрэбны. Намецілі мы таксама механізаваць і электрыфікаваць фермы. Спрактыкаваныя людзі для гэтай работы патрэбны.

Новых спецыялістаў у калгасе ўжо нямала. Ёсць свае трактарысты, шафёры, камбайнеры, механікі. Ужо чатыры гады працуюць трактарыстамі Кастусь Гамельноў, Хвёдар Салівон, Хвёдар Гарынец, Міхась Лой. Камсомолец Уладзімір Козіч стаў камбайнерам. Летась на калгасных палях працавала тры трактары, два камбайны, ільнацерабілка.

Ёсць ужо з выхаванцаў Пінкавіцкай школы настаўнікі, інжынеры, медыцынскія работнікі. Часта успамінаюць тут імя Паўла Каля, унука Сцяпана Каля, які можа быць прататыпам вобраза Аксёна Каля. Як мы памятаем, быў Аксён Каль чалавекам неспакойным, настойліва шукаў праўды і не баяўся змагацца за яе з панамі. Павел Каль яшчэ пры польскіх панах, хлапчуком, наладзіў радыё, слухаў Маскву. Ён арганізаваў у свайго вёсцы першую камсамольскую ячэйку пасля памятных вераснёўскіх дзён. Калі пачалася Айчынная вайна, добраахвотнікам пайшоў у армію. Абараняў Маскву, быў паранены. Пасля паступіў у інстытут. Набыў спецыяльнасць геолога. Цяпер Павел Каль працуе ў далёкай Кіргізіі.

Шмат такіх сыноў і дачок, будаўнікоў новага жыцця, вырасла і расце ў Пінкавічах, якія калісьці лічыліся закінутым глухім Палесsem.

Так выглядала сялянская хаціна на Палессі да Кастрычніцкай рэвалюцыі.

ШУКАЛЬНІКІ СКАРБАУ

Самыя незвычайныя прыгоды могуць чакаць геолога ў экспедыцыях: то можна зблудзіцца ў лесе, адбіўшыся ад таварышаў, або нечакана сустрэцца з дзікім зверам, ці выявіць пячору, якой няма ў на адной карце. Але якая гэта захапляючая прафесія! Што можна параўнаць, напрыклад, з радасцю геологаў-разведчыкаў, якія знайшлі, скажам, невядомае дагэтуль месцанараджэнне руды...

Колькі багаццяў сапраўдных скарбаў хавалі нетры нашай краіны і колькі іх трэба яшчэ адкрыць!

Але мы будзем весці зараз гаворку не аб тых геологах, якія шмат разоў пабывалі ў пяскох Кара-Кумаў, і на Каўказе, і за Паллярным Кругам, якія адчуваюць сябе ў палатцы і ля вогнішча куды больш зручна, чым дома. Мы будзем гаварыць аб тых, хто яшчэ толькі марыць аб пошуках скарбаў, хто цвёрда вырашыў прысвяціць сябе вывучэнню жыцця гор, каменяў, падземных рэк.

У Мінску нядаўна з'явіліся маладыя людзі ў цёмнасініх форменных фуражках з эмблемай у выглядзе двух перакрываючыхся малаткоў, у шынялях з пагонамі, на якіх нашыты тры залатыя літары «ВДУ» — Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт. Гэта — студэнты самага маладога аддзялення ва ўніверсітэце — геалагічнага, якое створана ў 1951 годзе пры геаграфічным факультэце.

Самы старшы курс на аддзяленні — трэці. Праз некалькі год гэта будзе першы выпуск беларускіх геологаў.

Розныя шляхі прывялі сюды Іду Котаву, Дамітрыя Чуйко, Марыю Грышчук, Галіну Зінавенку і многіх другіх. Некаторыя, як напрыклад Марыя Грышчук, займаліся геалогіяй яшчэ ў школе — збіралі калекцыі мінералаў, а захапленнем вывучалі геалагічную будову свайго края. Другія ў школе геалогіяй не займаліся, затое чыталі «Плутонію» і «Зямлю Саннікава» Обручава, «Займальную мінералогію» і «Успаміны аб камені» Фермана. Імкненне вывучаць аблічча і нетры зямлі ў іх абудзілі кнігі. Іншыя, як Іда Котава, Дамітрый Чуйко, наогул цымяна ўфлялі сваю будучую прафесію, і пачалі знаёміцца з ёю толькі ў працэсе навучання.

Трэцекурснікі ўжо ведаюць асновы геалогіі і двойчы пабылі ў вучэбных экспедыцыях. З якой заідрасцю і павагай глядзяць на іх студэнты першага ды і другога курсаў. Не дзіва! Яны ўжо даведліся і пабачылі столькі цікавага! Яны не толькі вывучалі тэорыю, але і горнымі кампасам і геалагічным малатком самі складалі геалагічную карту.

Першая экспедыцыя не была далёкай. Студэнты ездзілі ў пасёлак Вярхоўе Віцебскай вобласці. Там на крутых берагах Заходняй Дзвіны, дзе добра відны адклады аднаго з старажытных перыядаў існавання зямнога шара — дэвонскага, студэнты вучыліся апісваць слаі. Слаі таго-ж перыяду яны прасачылі і на раках Шалонь і Калоска ў Ноўгарадскай вобласці. Тут давалася пазнаёміцца і з вандруўным жыццём геологаў, пажыць у палатках, пахадзіць з кампасам і малатком.

Але, вядома, куды больш цікавай была экспедыцыя летам 1953 года. Студэнты паехалі ў адзін з раёнаў Чэлябінскай вобласці. Перад імі была пастаўлена важная задача — азнаёміцца з геалагічнай карцінай раёна, складзі яго геалагічную карту. Гэта, як гаворыць

буйнейшы савецкі геолог акадэмік В. А. Обручаў, першая задача кожнага геолога. На такой карце павінны быць паказаны ўсе горныя пароды, якія выступаюць на паверхню, абрысы плошчы, якую займае парода. Трэба, акрамя таго, вызначыць узрост і склад пароды, паказаць, як яна залягае — гарызантальна ці мае нахіл у які-небудзь бок. На карце неабходна таксама паказаць рознастайныя парашэнні ў пародах — шчыліны, карысныя выкапні і г. д. Трэба, нарэшце, такладна нанесці межы парод — «кантакты». Вядома, пры складанні такой карты ўмоўна здымаецца слой глебы, які часта хавае горныя пароды.

Значэнне геалагічнай карты вельмі вялікае. Яна заўсёды пакажа, дзе і якія шукаць карысныя выкапні. Але не толькі ў гэтым яе вартаць. Пры будаўніцтве будынкаў, дарог, тунеляў, мастоў, плацін трэба ведаць склад і будову грунту. Без уліку ўсіх геалагічных даных мясцовасці цяпер ніводзін праектарыюшчык не пачне складанне праекта, ніводзін будаўнік не прыступіць да будаўніцтва.

Гэта была сапраўдная экспедыцыя, хоць мэты яе былі і вучэбныя. Студэнты разбіліся на брыгады. Кожнай брыгадзе кіраўнік экспедыцыі — член-карэспандэнт Акадэміі навук БССР А. В. Фурсенка — даў заданне. Зноў давалася ўзброіцца кампасам, малатком, лупай. Зноў давалася жыць у палатках. Цяпер трэба было і абед гатаваць самім на вогнішчы.

— Сапраўднае жыццё геологаў! — захапляліся студэнты.

Многа прышлося пахадзіць практыкантам за час экспедыцыі. Яны сутыкнуліся з цяжкасцямі, якія часта бываюць у шукальнікаў скарбаў.

Брыгада Іды Котавой вырашыла знайсці кантакт паміж радамі геалагічных слаёў. Гэта цікава, хоць бы таму, што ўсе кантакты абавязкова павінны быць нанесены на карту. У пошуках іх усе члены брыгады па некалькі разоў агледзелі скалы, якіх багата ў перадгор'ях Урала...

Усхваляваныя, узбуджаныя прыбеглі аднойчы студэнты да кіраўніка.

— На карту трэба наносіць новыя слаі! Мы знайшлі іх!

Пайшлі на месца. І тут адразу высветлілася, што гэта памылка: маладыя геологі проста паспяшаліся з вывадамі. Тут, праўда, сапраўды пачыналася новая парода, але гэта была ўсяго толькі глыба, прынесена сюды калісьці абвалам.

Кантакт паміж пародамі, вядома, быў знойдзены, але цяпер студэнты самі пераканаліся, што гэта справа не такая лёгкая і простая, яна патрабуе ўпартай працы і стараных пошукаў.

На ўласным вопыце практыканты пераканаліся і ў тым, што геолог павінен быць добрым альпіністам, умець лазіць па скалах. Здарылася аднойчы такое: адзін студэнт, вырашыўшы вымераць рукаўскі геалагічнага малатка вышыню агалення на стромкай скале, палез на яе і ледзь не зваліўся з вышыні ста метраў. На ішчасце, ён паспеў схопіцца рукамі за куст.

У час экспедыцыі студэнты некалькі разоў трапілі пад праліўны дождж і потым счылілі вопратку ля вогнішча, навучыліся адрозніваць бяскрыўдных вужак ад гадзюк, якіх у тых месцах багата, навучыліся дымам вогнішчаў адганяць надакучлівых камароў. А

самае галоўнае — яны набылі тры-валыя і карысныя навыкі самастойнай практычнай работы.

І цяпер, зімой, у Мінску, часта прыгадваюцца вечары ля вогнішча. Ніколі яшчэ ніякай страва не здавалася такой смачнай, як у экспедыцыі; ніколі, здаецца, так весела і бадзёра не гучалі песні, як тыя, што будучыя геологі спявалі кожны вечар пад акампанемент кімсьці ўзятай з дому гітары.

Пасля складання карты група студэнтаў наведла Ільменскі мінералагічны запаведнік імя В. І. Леніна, што знаходзіцца ў Чэлябінскай вобласці. У гэтым цудоўным запаведніку, створаным па дэкрэту Леніна ў 1920 годзе, студэнты пазнаёміліся з многімі мінераламі, якімі багаты Урал. Дагэтуль памятаюць яны, як узнімаліся на вышыню, што стаіць на самай выскай вяршыні ў запаведніку. Ніколі не забудзецца ўбачаны адтуль краявід: з аднаго боку — Заходне-Сібірская нізіна, з другога — Уральскі хрыбет і азёры, якіх тут безліч.

Але вось практыка скончана. Студэнты зноў у Мінску. Зноў пачаліся лекцыі, семінарскія заняткі, даклады ў гуртках студэнцкага навуковага таварыства, заняткі спортам, у гуртках мастацкай самадзейнасці. Пасля вандруўнага жыцця ўсё гэта ўспрымаецца з асаблівай прайнасцю.

Студэнты абагульняюць матэрыялы практыкі. Вадзім Пасюкевіч піша працу «Старажытныя свіды ўскраінных упадзін рускай платформы». Юрый Бабкін рыхтуе даклад аб старажытным свіце заходняга схілу паўднёвага Урала...

Пасля экспедыцыі студэнтам больш зразумелыя і блізня зрабіліся спецыяльныя дысцыпліны — мінералогія, петраграфія, геофізіка... Калі першыя лекцыі па спе-

цыяльных прадметах здаваліся цяжкімі, а часам і не зусім зразумелымі, то зараз — гэта лекцыі па любімай спецыяльнасці. Студэнты ўважліва ловяць кожнае слова выкладчыкаў — правадзейнага члена Акадэміі навук БССР К. І. Лукашова, прафесара А. В. Фурсенкі, кандыдата навук А. С. Махначы і другіх.

Студэнты і самі перадаюць ужо свае веды. Многія наведваюць Мінскі палац піонераў і вядуць там заняткі па мінералогіі і палеанталогіі са школьнікамі, прывалюць ім пачатковыя веды і любоў да навукі аб судоўе зямнога шара.

Пасляхова здадзена зімовая экзаменацыйная сесія. Не так ужо многа часу застаецца да новай практыкі. У добры шляхі! Частка з іх, тыя, што будуць геологамі-шукальнікамі, паедуць у Казахстан, на Алтай, у Карэла-Фінскую ССР, на Каўказ. Яны паедуць ужо без кіраўнікоў і будуць працаваць у складзе сапраўдных геалагічных груп. Другая частка студэнтаў будзе гідрагеологамі; яны зоймуцца вывучэннем падземных вод. Іх спецыяльнасць патрэбна пры збудаванні новых плацін і тунеляў, пры асушэнні балот. Летнюю практыку яны правядуць у меліяратараў Палесся.

Яшчэ шмат трэба вучыцца, каб зрабіцца сапраўднымі геологамі, але студэнты ўжо мараць паехаць у самыя аддаленыя куткі неабсяжнага Савецкага Саюза, у малавывучаныя месцы Беларусі. Яны ў думках ужо знаходзяць невядомыя месцанараджэнні руды, вугалю, нафты, рэдкіх металаў, у думках асушаюць балоты, робяць вялікія навуковыя адкрыцці.

Усе іх мары накіраваны на тое, каб прынесці як мага больш карысці любімай Радзіме. І хто ведае, колькі сапраўды зробіць адкрыццяў цяперашнія студэнты...

У добры час, таварышы!

Будучыя геологі, студэнты трэцяга курса М. Грышук, Г. Зінавенка і Н. Лагуноў займаюцца мікраскапічным вызначэннем мінералаў.

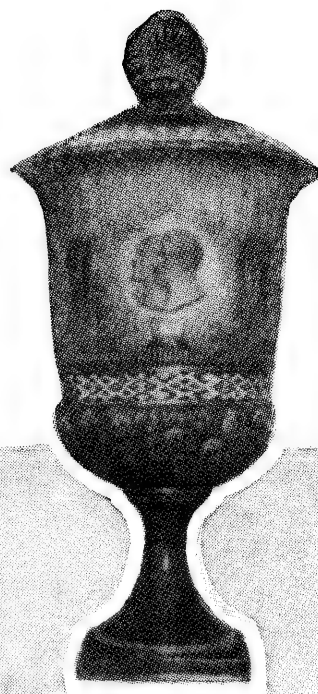

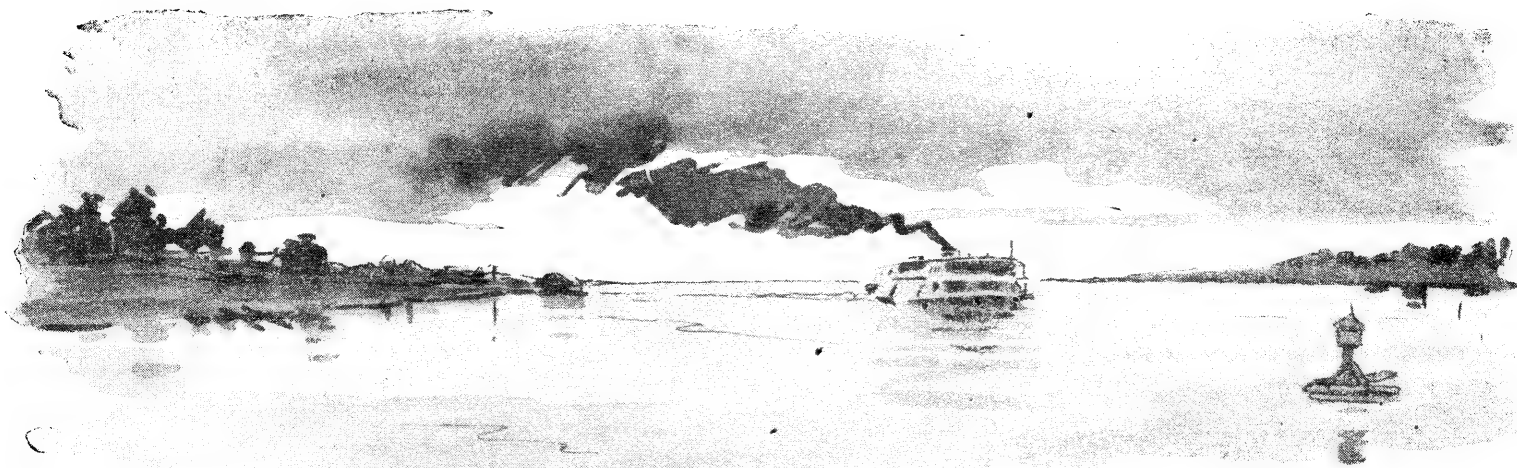
У мінералагічным музеі БДУ. Студэнты трэцяга курса аддзялення геалогіі географічна-геалагічнага факультэта комсамольцы І. Котава і Д. Чуйко вывучаюць крышталічную структуру мінералаў.

Фота А. Дзітлава.

Беларускі Фаянс

Сярод маладых прамысловых прадпрыемстваў рэспублікі хутка расце Мінскі фарфарава-фаянсавы завод. Тут выпускаецца тэхнічны фарфар, — галоўным чынам электрапрылады для жыллёвага, у прыватнасці, сельскага будаўніцтва. Далёка за межамі рэспублікі вядомы вырабы з фаянса, якія выпускае завод: вазы для кветак, статуэткі, некаторыя віды кухоннай пасуды, дзіцячыя цацкі. Вырабы з беларускага фаянса ўвесь час удасканальваюцца, да стварэння новых відаў прадукцыі прыцягваюцца лепшыя кваліфікаваныя сілы. На здымку: група работнікаў завода за адборам узораў мастацкіх фаянсавых вырабаў, падрыхтаваных да выпуску ў 1954 годзе; злева направа: начальнік лабараторыі С. Пяткевіч, лепшчык-мадэльшчык І. Конях і майстар-жывапісец комсамолка М. Зяцёва. Фота А. Дзітлава.

Мікалай ЕРШОУ

На разгаражы

Апавяданне

Мал. А. Волкава.

I

Па рацэ ідзе пасажырскі параход «Гогаль». Пара — канец лета, поўдзень. Над зямлёю павісла спёка. Здаецца, што рака замарудзіла плынь і стала ад гэтага яшчэ шырэйшай. Ад гарачыні паветра трымціць, абрысы берагоў калышуцца, фарбы страцілі ранішняю чысціню. Параход старанна плюхае пліцамі, але, калі глядзець на далёкі мутназялёны бераг, рух яго ледзь прыкметны.

На карме сядзіць раённы інспектар пажарнай аховы Фёдар Мыкін і чытае Шэкспіра. Фёдар накіроўваецца па справе ў калгас «Шлях да камунізма». Як ён атрымаў сабе пасаду — гісторыя нядоўгая. Дэмабілізаваўся з кантузіяй. Доктары агледзелі і на ўсякі выпадак паралілі спакойную работу. Па меркаванню мясцовага начальства, у раёне не было работы спакойнейшай, як тушыць пажары. Яны здаюцца не часта. Паверыўшы дактарам і начальству, Фёдар і стаў пажарным інспектарам.

Спачатку ён узяўся гарача. Арганізоўваў па калгасах пажарныя дружны, якія разваліліся, інструктаваў, завозіў туды новы інвентар. Але ў першы-ж год, як на тое, здарылася ў раёне адразу тры пажары. У падзяку за клопаты Фёдар атрымаў моцны наганяй, ледзь не трапіў пад суд. Бачыць, работа не такая ўжо лёгка, а галоўнае, няўдзячная: як ні старайся, а здарыцца што — вінаваты адзін ты.

Усё-ж Фёдар не сядзіць у райцэнтры. Яго цягне на поле, да машын, ён любіць сухое шапаценне збжыны, пах рамонкаў, васількоў па ўзбочынах дарогі. Вось ужо трэці год збіраецца ён кінуць нялюбую справу.

У жыцці ў Фёдара няма ніякіх асаблівых падзей, усё роўнае, прывычнае. Яму загадзя вядома, напрыклад, што будзе пасля таго, як ён сыйдзе на прыстані Конева.

Ён прыдзе да пераправы і цэлую гадзіну будзе свістаць, заклаўшы ў рот чатыры пальцы. Потым па яго прыедзе на лодцы Гараська — сын калгаснага конюха, вяртлявы хлапчук з канапатым носам, падобным на вераб'інае яечка. У час пераправы Гараська, напэўна, будзе прасіць дакурыць папяросу. Фёдар яго пасароміць, але пакурыць — такі дасць.

Пасля будзе размова са старшынёй. Насупіўшы бровы, Фёдар скажа:

— Непаладкі ў вас, Нічыпар Кузьміч. Увесь пажарны інвентар расцягалі па хатах. Усюды кураць без усякай асцярогі. Ліха ведае што! Прыдзеца накладці штраф.

Ніякага штрафу, аднак, Фёдар не накладзе. Праз гадзіну пажарныя вёдры адшукваюць у хатах пад лаўкамі ў гаспадынь і павесяць на пажарных шчытах. Па патрабаванню Фёдара змажуць тавотам помпу, напоўняць вадою пажарныя бочкі, дзе трэба, прыб'юць дошчачкі: «Курыць сурова забараняецца». Варта было дзеля гэтага рабіць цэлае падарожжа з райцэнтра?

Незадаволены сабою, Фёдар загадае сабраць на інструктаж добраахвотную пажарную дружыну. Тут старшыня пачне маліцца: «познімся з уборкай, людзей няма...»

— Добра. У такім выпадку распішыцеся, што вы праінструктаваны.

— От гэта іншая справа, — узрадуецца Нічыпар Кузьміч, — распісацца можна. Гэта можна. А ці не дапамог-бы ты нам, Федзя, адра-

мантаваць малатарню? Зарэзала нас у самую гарачую пару. Ты, я чуў, быў трактарыстам, вядома, кумекаеш наконт машын.

Гэтая справа Фёдару якраз па душы, але ён выгляду не падасць, а, наадварот, зробіць нават незадаволеную ўхмылку — вазіся тут з вамі! На такую ён моўчкі скіне пінжак і ўдваіх з матарыстам палезе пад машыну. А калі яны зробіць усё, што трэба, да яго абавязкова падыйдзе Нюша Паніна — нясмелая дзяўчына з бескаляровымі брывамі і абпаленым на сонцы тварам. Ціха, так, каб ніхто не пачуў, яна скажа:

— Фёдар Іванавіч, чаму вы ў белай кашулі і проста пад машыну? Заходзьце вечарам, я памыю.

Нюша даўно кахае Фёдара і хавае гэта. Фёдар ведае, што яна падойгу чакае яго, пра яго аднаго думае на чым. Калі ён прыходзіць, Нюша робіцца прыгожай, пакорлівай і ўсё маўчыць. Ад гэтага на душы ў Фёдара заўсёды чамусьці становіцца трывожна. Вочы Нюшы просяць адказу, а ён не рашаецца, муляецца. Вось і на гэты раз ён, напэўна, нічога не скажа. Раніцай збярэцца, нязграбна развітаецца з Нюшай і паедзе ў другі калгас, потым у трэці.

Цяпер, седзячы на карме, Фёдар Мыкін думаў не аб гэтым. Не цікавіць яго і кніга. Чытае ён толькі для таго, каб задушыць хваляванне: «Прачытаю пяць старонак, — думае ён, — і пагляджу яшчэ раз». Але, не дачытаўшы і другой, ён закрывае кнігу і ідзе да шостаі каюты па левым барту.

З-за апушчанага жалюзі чуваць плач дзіцяці і жаночы голас:

— Міленькі ты мой, харошы мой, — прыгаварвае жанчына, — і чаго-ж ты разгукіся? Дзівак ты — і больш нічога.

«Яна», — рашае Фёдар. Ён вяртаецца і наўздагад раскрывае кнігу. «Няма аповесці, сумнейшай на свеце...» — чытае ён, а сэрца шчыміць ад тургі. Баліць сэрца...

II

Гэта было не вельмі даўно — два гады назад. Па сцежцы лугам каля рэчкі ішоў Фёдар Мыкін павольна і насвістаў. Думаў к абеду быць у калгасе «Рассвет», ды сустрэў Клаву Сямёнаву — даярку з «Зары». Ішоў ён следам за Клавай па сцежцы з прудзікам, гаварыў усё, што прыдзе ў галаву. Яна-ж размахвае касынкай, і не зразу-мееш — слухае яго ці не. Толькі часамі супыніцца, азірнецца і скажа, смеючыся:

— Дзівакаваты вы, Фёдар Іванавіч!

Вось так ішоў-бы за ёю хоць сто верст, а куды — не пытай. Падбалася Фёдару гэтая дзяўчына. Ён ведаў Клаву даўно, заўсёды пры сустрэчах жартаваў і адчуваў сябе з ёй зграбным, разумным — не горш за іншых.

Невядома, як доўга яны гэтак ішлі-б, каб не здарылася навалініца. Дзень раптам зрабіўся шэрым. З-за лесу на тым баку рэчкі паўзла хмара. Фёдар узяў Клаву за руку, і яны пабеглі нацянькі да сяла.

І вось стаяць яны ля студні на скрыжаванні, глядзяць адзін на аднаго весела, з выклікам. У гэты час проста над галавой трэснуў гром. Нечакана для самога сябе Фёдар абняў Клаву і пачаў яе цалаваць. Мінула два гады, а Фёдар, як цяпер, адчувае яе статную

постаць, якая даверліва прытулілася да яго, яе гарачыя шчокі. Так некалькі часу яны стаялі ля студні, сярод белага дня, на вачах усяго сяла. На ганку свайго дома Клава павярнулася к Фёдару і махнула на развітанне касынкай.

У той дзень Фёдару так і не давялося пабываць у калгасе «Рассвет». Ноччу (яму добра запомнілася гэта) ён амаль не спаў. У доме, дзе ён заўсёды супыняўся, калі прыязджаў у «Зару», была духата, пахла малаком і цестам. Фёдар перавярнуў падушку халодным бокам да шчакі, але праз хвіліну яна зноў стала гарачай. Тады, падаслаўшы коўдру, ён лёг на падлозе.

Па вуліцы паўз акно прайшлі дзяўчаты, нехта іграў на гармоніку. Па тым, як мелодыю фальшывілі, можна было здагадацца, што іграе Грышка Дунін. На «Пабедзе» вярнуўся з раёна старшыня Клімаў, заскрыпеў два разы калодзежны журавель, і ўсё замоўкла.

У пакой ціхенька зайшла гаспадыня Палагея Сцяпанаўна са жбанком. Фёдар уткнуўся ў падушку і зрабіў выгляд, што спіць. Гаспадыня доўга стаяла ў дзвярах. Твару яе не было відна, але Фёдар ведаў, што ён зараз жаласны — гэта заўсёды бывае, калі яна задумаецца. Раптам яна сказала:

— Цябе жаніць трэба, Федзя.

Палагея Сцяпанаўна заўсёды так: маўчыць, маўчыць, а потым скажа такое, што нікому і ў галаву не прыдзе. Фёдар не ведаў, як быць — здзівіцца ад такіх нечаканых слоў ці працягваць прыкідвацца сплечым. Ён крыху памаўчаў і адказаў:

— У мяне, Сцяпанаўна, дзяўчыны няма.

Гаспадыня паставіла на стол жбанок і зноў стала каля дзвярэй. Фёдар чакаў, што яна скажа яшчэ.

— Жэнім цябе, Федзя, на Клаве Сямёнавай, — прагаварыла яна так спакойна, быццам гэта было даўно вырашана.

У грудзях у Фёдара адарвалася — пачуццё, падобнае на тое, калі нечакана падаеш з вышыні. Баючыся не выдаць хвалявання, ён асцярожна запытаўся:

— А чаму на Клаве?

— Ты ёй падабашся і сам яе кахаш. Ты-ж яе кахаш?

Фёдар нічога не адказаў. Яму зрабілася гарача. Ён скінуў з сябе прасцірадла і сеў.

— Не разумею, Сцяпанаўна, адкуль у вас такія звесткі. Проста дзіўна.

У пакой было ціха. Ходзікі з шавецкім малатком замест гіры бадзёра прыкульгвалі і стукалі так, што чутно было ва ўсім доме. Каб не разбудзіць мужа, Палагея Сцяпанаўна гаварыла як мага цішэй. З яе слоў выходзіла, што з усіх дзяўчат на сяле разумней і значней Клавы нікога няма. Яна першая даярка. Кажуць, што і яе Інфузорыя і Лаура ў гэтым годзе дадуць па пяць тысяч літраў малака.

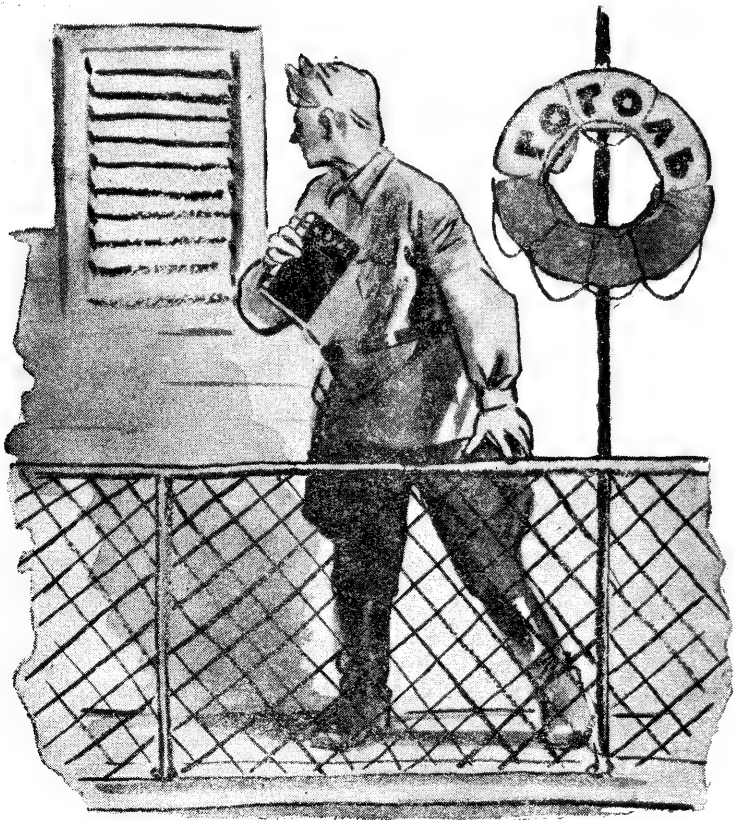
— А пасаду сваю Інспектарскую ты, Федзя, пакінь. Гэтая пасада не па табе, няма ў цябе да яе здольнасці. У цябе рукі ўмелыя — вось твой талент. Толькі ты нейкі нясмелы, Федзя. Куды лёс панясе, туды ты і ідзеш сабе. Таму і не бачыш, што ты сваю сапраўдную сілу хаваш, загубліваеш. А ты не хавай.

Фёдар усміхнуўся, але слухаў прагна.

— А Клаву ты, Федзя, кахай. Уся твая непуцёвасць куды толькі падзенца! Яна такая. Ды як яе не кахаць? Яна, Федзя, прыгожая — Клава...

Яны прасядзелі да раніцы. Фёдар задрамаў толькі перад самым усходам сонца.

Прачнуўся ён ад крыку пеўня. Абскуплены і біты не раз Цімох — галоўны вясковы певень — тройчы пракукараў і, гарэзліва лопаючы

Алесь АСТАПЕНКА

Выпала парочка

Снег... Выпаў снег... А ўчора-ж, як на дзіва, Стаяў пагодлівы і зорны вечар, Калі мы дамаўляліся шчасліва Аб сённяшняй з табой сустрэчы.

Дарэмна, мабыць, я цябе чакаю... Ну што сказаць табе, маёй харошай?.. Няўжо ты, акурятная такая, Не вышла на спатканне з-за парашы?

Так хочацца мне быць у тваёй хаце — Удвух хутчэй дзявочы сум прагонім. З табой мы ў клубе будзем сустракацца, Адноім сцэжку і па снежных гонях.

* * *

Ледзь я пазнаў сваю дзяўчыну, Так перайначыў яе іней. Крануўся ён да кос густых, Пакрыўшы сівізною іх.

Прыліп да вяк доўгіх, чорных, Такіх прыгожых, непаўторных... На паліто паклаў свой знак, Брыво падправіў, як мастак.

Вясёлую, з усмешкай яснай Хацеў зрабіць старой заўчасна... Як ні стараўся ён умела, А жарт яго мне зразумелы.

* * *

Ты прынесла зіму у пакой, А мне стала цяплей на сэрцы... Так бывае заўсёды са мной, Як з табой пашанцуе сустрэцца.

Хай злуге, вар'яцее мароз, Хай лютые бязлітасны вечер, Халады працінаюць да слёз, — Мне не страшна нічога на свеце.

Бо каханне нашу я даўно, З ім сябе адчуваю я дужым... У жыцці акрыляе яно, Перад ім адступаюцца сцюжы.

крыллямі, зляцеў з плоту. Фёдар расплюшчыў вочы. «Клава», — была яго першая думка. Неспакойная радасць так і абдала яго ўсяго.

Ён памыўся і пасядзеў крышку каля расчыненага акна. Пад акном расла бяроза. Ад яе ззяння было светла ў пакой і на душы.

Фёдар паглядзеў на сябе ў люстэрка і першы раз прыкмеціў, што кашуля яго ўся ў масляных плямах, на пінжаку толькі адзін гузік, ды і той прышыты не там, дзе патрэбна. Потым ён убачыў, што фігура яго мешкаватая. Успомніў, што танцаваць ён не ўмее, не ведае да канца ніводнай песні. Кепская справа. Каб яму ўмець іграць на гармоніку, як Грышка Дунін!

— Ты, брат, сянік, — сказаў ён свайму адлюстраванню.

Ноччу ў праўленні калгаса вырашылі першымі прыйсці з абозам на ссыпны пункт, апярэдзіўшы суседні калгас «Рассвет». З самага рання ў сяло прыехалі на падмогу работніцы з прадзільнай фабрыкі, студэнты з дому адпачынку, піонеры з лагера.

Старшыня Клімаў даручыў Фёдару цэлую кучу спраў. Фёдар хацеў пярэчыць, што ён не хто-небудзь, а інспектар і загадваць яму Клімаў не мае права, але той не стаў яго слухаць і пайшоў на поле. Пачаліся турботы з транспартам. Аўтабаза не прыслала абяцаныя шэсць машын. Гадзіны паўтары Фёдар раз'юшана вярцеў ручку тэлефона, пасля плонуў ад прыкрасці і на старшынёвай «Пабедзе» сам паехаў на аўтабазу. Машыны к полудню прыйшлі, затое аказалася, што на палявы стан няма каму везці ваду. Давялося самому запрагаць каня і ехаць з бочкай на поле. Потым Фёдар дапамагаў важыць збожжа, бегаў па сяле ў пошуках кудзелі для барады (у полі быў канцэрт агітбрыгады).

У гэты дзень ён бачыў Клаву толькі адзін раз. Праходзячы каля МТФ, ён заўважыў яе белы халат. Фёдар стаў за кустом акацыі, робячы выгляд, што завязвае шнурок у чаравіку. У плоце не было трох дошчак, і ён мог бачыць амаль увесь двор. Каля кармушак стаялі восем сытых халмагорак і флегматычна жавалі. Кончыўшы работу, Клава прытулілася да ствала ліпы і дастала з кішэні яблык.

— Ты яшчэ не пайшоў? — запытала яна.

Фёдар разгубіўся: яна звярталася ў яго бок. Але, адступіўшыся на крок управа, ён убачыў Грышку Дуніна, які стаяў насупраць яе каля плоту.

— Не пайду, пакуль не скажаш, — адказаў той.

Клава з задавальненнем ела яблык. Ад ліпы на яе кідаўся стракаты цень. Сонечны зайчык, прабіўшыся праз лісцё, наравіў трапіць ёй у вочы, яна жмурылася і смяялася.

— Грышка, цябе-ж гэта, мабыць, чакаюць там, — яна паказала ў бок поля.

— Я на цябе крышку пагляджу, а потым пайду. Ці ўжо і глядзець нямаможна?

— Ну, і дурань ты! Скажаш, не?

Яна дастала з кішэні другі яблык і кінула яму.

— Лаві!

Грышка Дунін, вядома, не злавіў. Фёдар чуў, як яблык грукнуўся аб плот.

...Позна вечарам, калі вярнуўся з нарыхтоўчага пункта першы абоз і па сяле паплылі песні, Фёдар пайшоў выкупацца ў рацэ. На беразе каля старога дэбаркадэра ён убачыў урача Генадзія Сяргеевіча Колышкіна. Той з вудай сядзеў на камені і лавіў рыбу.

Блізка з ім Фёдар не быў знаёмы. Колышкін прыехаў у сяло нядаўна, пасля заканчэння інстытута. Ён прыгожы: адкрыты лоб, шэрыя вочы. У сяле казалі, што ён знарок не носіць шапкі, каб ускружыць галовы дзяўчатам сваёй шавялюрай. У кожным нумары раённай газеты пад рубрыкай «Парады ўрача» з'яўляліся заўважкі. Колышкін адчуваў сябе, як кажуць, на вышыні.

Фёдар падсеў да яго. Каб як-небудзь пачаць размову, ён сказаў:

— Я сёння да вас у кабінет лазіў праз акно. Па вазелін. Піонёрка на сонцы абпаліла рукі. Нічога?

— Праз акно ў мой кабінет? — Колышкін маляўніча павярнуўся да Фёдара. — Мне падабаецца ваша непасрэднасць.

Фёдар улавіў насмешку, але нічога не сказаў. На тым баку ракі яшчэ не патух заход, а месяц ужо быў над галавою. Было вельмі ціха, пахла вадой і кветкамі.

Парушаючы цягучае маўчанне, Фёдар перавёў размову на калгасныя справы.

— Небывалы ўраджай... Клава Сямёнава, кажуць, атрымае пяцітысячныя даёі...

— Несумненна. Гэта несумненна, — зірнуўшы на гадзіннік, сказаў Колышкін. — Між іншым, Клава зараз прыдзе.

Спачатку Фёдар узрадаваўся. Але тут-жа ўсмешка застыла ў яго на твары нязграбнай гримасай: чаму раптам Клава прыдзе сюды, да Колышкіна? Сумненняў быць не магло: яна прызначыла яму сустрэчу.

Апошнія словы Колышкіна Фёдар зразумеў, як намёк. Ён наспех выдумаў нейкую прычыну і пайшоў. Не выбіраючы дарогі, пайшоў па сенажаці. У ім змагаліся два чалавекі. Адзін патрабаваў: «Вярніся! Яна кахае цябе. Стой за сваё права, гэта-ж Клава — тваё жыццё». Другі казаў: «Ты не раўня доктару. Ён разумны і прыгожы, а ты — ні тое, ні сёе. Усёроўна нічога не выйдзе, толькі прынізіш сябе». Але пакуль ішла гэтая спрэчка з самім сабой, ногі неслі яго ўсё далей ад Клавы.

За агародамі ён кінуўся ў стог сена і доўга ляжаў нерухома. Ён апанавала пакутлівая рэўнасць. Ён уяўляў, як Клава завіхаецца, агародамі па сцёжцы бяжыць, размахваючы касынкай, да Колышкіна. Светлая сукенка яе мільгае паміж кустоў.

Фёдар адчуў пякучую нянавісць да прыгожага доктара. Чамусьці ўспомніўся адзін лектар, які доўга даказваў, што рэўнасць — перажытак капіталізма. Лектар быў з залатымі зубамі і лысы. Фёдар зненавідзіў і яго.

У тую-ж ноч, не заходзячы ў сяло, ён пайшоў у «Рассвет». Доўга не мог ён перажыць гэтага выпадку. Парываўся прыйсці да Клавы, збіраўся напісаць ёй пісьмо, але так і не рашыўся. Потым яго перавялі ў другі раён. Цяпер, пасля двух год, гісторыя аб тым, як ён правароніў шчасце, устала перад ім ва ўсіх падрабязнасцях.

III

Фёдар зноў загарнуў кнігу. Чытаць ён не мог. «А можа здалосся?» — пачаў сумнявацца ён. Але ў гэтую хвіліну, калі ён сабраўся было ў дзесяты раз ісці да акна каюты па левым барту, ён раптам убачыў Грышку Дуніна. Той ішоў насустрач з чайнікам у руцэ. Ад здзіўлення Дунін нават не прывітаўся, а, выгукнуўшы толькі: «Вось дык сустрэча!», пацягнуў Фёдара за сабой. Той не паспеў разабрацца, што да чаго, як апынуўся ў каюце. Штурхнуўшы яго праз дзверы, Грышка пабег па чай.

Спіной да дзвярэй сядзела Клава, побач на ложку спала дзіцё. На шум у дзвярах Клава павярнулася.

— Клава! — вырвалася ў Фёдара.

— Добры дзень, Фёдар Іванавіч...

Яна перамянілася. Валасы ў яе цяпер не віліся, не спадалі на плечы, як калісьці. Яна іх гладка зачэсвала назад і збірала ў клубок на шыі.

Клава запрасіла гасця прысесці.

— Ну вось: жонка і маці. — Яна вінавата ўсміхнулася. — Непрыгожая?

Яна была вельмі прыгожай. Фёдар так і хацеў сказаць, але пасаромеўся і змоўчаў.

Вярнуўся Грышка з чайнікам.

— Разумееш, — звярнуўся ён да жонкі, — іду і раптам бачу: Фёдар! Стаіць на карме і сумуе. Ну, я яго сюды.

— Ты цішэй, — яна паказала на дзіцё, што спала на ложку.

Дунін прыставіў да губ палец.

— А мы, разумееш, у вобласць едзем, атрымліваць Залатую Звязду. Клава ў мяне цяпер Герой. Ведаеш, нябось, газеты чытаеш.

— Грышка, — сказала Клава, — сядзі ў буфет...

Дунін стукнуў дзвярыма і зноў знік. Фёдар быў збянтэжаны: аб тым, што Клава атрымала званне Героя Працы, ён не ведаў.

— Віншую цябе, Клава. І ведаеш што, я цябе распытваць не буду, ты раскажы сама...

Яна пачала з самага галоўнага, як быццам ведала, аб чым ён думаў, седзячы на карме:

— Чаму-ж вы, Фёдар Іванавіч, тады пайшлі? Мне казалі, што вы паехалі кудысьці зусім. Думала, што можа пісьмо прыйшле, а вы не прыслалі.

Фёдар маўчаў, адчуваючы, як яго апаноўвае туга. Клава сядзела спіной да святла. Быў відаць залацісты пушок на яе шчоках. Завушнічкі прасвечваліся, падобныя на дзве недаспелыя вішанькі.

— Так, справа была. Надумалася я пісаць брашуру аб раздоі кароў. На гэту думку мяне навёў Грышка. Цяпер, кажа, гэта патрэбна таму, што развіццё жывёлагадоўлі і ўсё такое. У цябе, кажа, вопыт ёсць і хаваць яго — злачынства. А ў мяне, праўда, вопыт ёсць.

Я — да доктара: дапамажыце, Генадзі Сяргеевіч. Ён прызначае мне сустрэчу каля рэчкі: прыходзьце, памяркуем. Нічога не зробіш, іду. Так я хадзіла да яго цэлы месяц. Па сяле гаворкі, а мне толькі-б дабіцца свайго. Ён ужо спявае мне песенькі, але ледзь павяду размову пра справу, пачынае: гэта справа, бачыш, вельмі цяжкая, адказная, трэба падумаць і ўсё такое. Прыходжу, раскажваю Грышку, а сама ледзь не плачу. Крыўдна, што паверыла яму.

Грышка кажа: я і раней ведаў, што нічым ён табе не дапаможа. Ты не глядзі, кажа, што ён вучоны. І не кахае ён цябе. Калі вось я цябе кахаю, то я магу табе жыццё аддаць. А ён хіба аддасць? Бачу: Грышка — сябра, а з такім не страшна. Раслі мы з маленства разам, я неяк не прыкмячала, што ён такі.

Брашуру я напісала разам з Грышкам. Надрукавалі яе. Я зусім асмялела. Думаю, давяду надой да пяці тысяч літраў ад усіх васьмі кароў. Гэта было цяжэй, чым напісаць, але тут мне дапамог увесць калгас.

Фёдар думаў: як здарылася, што клавіна слава ледзь было на прайшла паўз яго? Не чытае газет? Не, тут іншае...

У галаву палезлі бесталковыя думкі. Чамусьці ўспомнілася армія. Доўгія маршы, стомленасць звальвае з ног. Кожны кусцік у дарозе кажа: прысядзь, адпачні. Ды нельга. Як толькі паверыш сабе, што стаміўся — адстанеш, і шмат трэба будзе сілы, каб дагнаць сяброў...

Фёдар вышаў на палубу, каб хоць як-небудзь разабрацца ў думках.

Збіралася на дождж. Неба пацямнела, з поўдня павяў напорысты вецер. Пасажыры махалі хусцінкамі сустрэчнаму паракладу, на палубе было страката і шумліва.

І раптам Фёдар ясна зразумеў, амаль убачыў, як імчыцца наперад прыгожае, цікавае жыццё, і ўсё паўз яго, паўз яго.

— А вунь і прыстань Конева, — сказала Клава. — Вам, Фёдар Іванавіч, куды?

На самай справе, куды яму? Гэта-ж трэба да чагосьці ісці! Ён успомніў шчырую, адданую Нюшу Паніну. Яна цяпер яго чакае. Хопіць! На гэты раз ён скажа ёй сваё цвёрдае слова. Так і скажа: «Не кахаю, Нюша, выбач».

Клава чакала адказу. Фёдару зрабілася да болю сорамна ад таго, што вось ёй, Клаве, даводзіцца яго шкадаваць, спачуваць яму.

— А я, Клава, у раён за прызначэннем, механікам хачу стаць, — сказаў ён, чырванеючы за гэтую хлусню, хоць ён ужо цвёрда ведаў, што гэта не была хлусня.

Пераклад з рускай мовы.

На старце — МІХАСЬ КСЯНЕВІЧ

Барыс ВАЛОУ

Гэта здарылася ў марозную студзенскую ноч 1943 года. Партызан Міхась Ксяневіч разам са сваімі таварышамі па дыверсійнай групе атрада імя Фурманова вяртаўся з баявога задання. Толькі што яны замініравалі чыгуначнае палатно. Аперацыя была праведзена ўдала.

Як і было дамоўлена, асноўная група пачала адыходзіць, а Міхась застаўся ў хмызняку прыкрываць яе адыход.

Мінула пяць хвілін. Па разліках Міхася партызаны былі ўжо далёка. Ксяневіч стаў на лыжы і рушыў у кірунку да лагера.

Вось і знаёмае балота, за ім — лес. У лесе снег быў больш глыбокі, і ісці стала цяжэй. Пранозлівы вецер кідаў у твар камякі снегу.

Раптам зусім побач хтосьці крыкнуў, і адразу-ж учэпістыя рукі абхапілі цела. «Засада!» — прамільгнула ў галаве. Паверх ватоўкі на Міхасю была плашч-палатка. Ксяневіч імгненна прысеў і тут-жа рвануўся ўбок. У руках гітлераўца засталася плашч-палатка. Міхась даў доўгую чаргу з аўтамата і кінуўся наўцёкі. З усіх бакоў чуліся стрэлы. Калі ў неба ўзляталі ракеты, Міхась клаўся на снег, а потым узнімаўся і адыходзіў усё далей і далей. Але васьмь нечым плякучым ударыла ў правую руку. Ксяневіч паваліўся. Зірнуўшы назад, ён убачыў некалькі белых постацей. Гэта былі апранутыя ў маскіровачныя халаты гітлераўцы.

— Ну, не! Усёроўна не возьмеце! — прашаптаў Міхась.

Ксяневіч усё далей і далей адыходзіў ад ворагаў. «Лыжы! Як добра, што я на лыжах!» Часамі ён прыпыняўся і, даўшы доўгую чаргу з аўтамата, зноў прадаўжаў ісці.

І Міхась дабраўся да партызанскага лагера.

Гэты эпизод Ксяневіч раптам нечакана для самога сябе прыгадаў на рэспубліканскіх спаборніцтвах сельскіх лыжнікаў. І прыгадаў васьмь чаму.

Дыстанцыя ў 10 кілометраў праяляла па моцна перасечанай мясцовасці. Роўная цаліна змянялася нечаканай лагчынай, пад'ём — паваротам. На такой дыстанцыі для лыжніка важна не толькі правільна размеркаваць сілы, але і быць пільным, своєчасова заўважаць небяспеку.

Разам з Міхасём Ксяневічам, прадстаўніком калгаса «Інтернацыянал» Уздзенскага раёна, стартавалі мацнейшыя лыжнікі добраахвотнага спартыўнага таварыства «Калгаснік». Хто будзе пераможцам?..

Пройдзена 7 кілометраў. Міхась мінуў ужо многіх гоншчыкаў. Наперадзе быў толькі адзін спартсмен — леташні чэмпіён Якаў Крывенкаў. Ён стартваў на 6 мінут раней за Ксяневіча. Ці здолеў Міхась дагнаць яго?..

Вось тут і прыгадаўся яму стары, амаль забыты ўжо часоў партызанскай барацьбы. Здолеў-жа тады ён, цяжка паранены, знайсці ў сабе сілы на тое, каб дамагчыся амаль немагчымай перамогі. Павінен і зараз знайсці!

Хуткасць паступова нарастае. Добра змазаныя лыжы шпарка ідуць па лыжні. Здаецца, што постаць спартсмена і лыжы зліліся ў адно.

— Добра ідзеш, Міхась! — пачуўся чыйсьці спакойны падбадзёрваючы голас. Ксяневіч зірнуў назад і убачыў трэнера, свайго настаўніка.

Гэта ён першы распазнаў у высокім шырокаплечым юнаку будучага спартсмена. Памятае, вельмі добра памятае Міхась той дзень на абласных спаборніцтвах, калі яны сустрэліся і пазнаёміліся.

— У цябе, Міхась, — гаварыў тады настаўнік Рэнель, — ёсць, на маю думку, усе якасці, неабходныя для спартсмена: сіла, вынослівасць, воля да перамогі. Нехапае аднаго — тэхнікі. Калі здолееш набыць яе — поспех у спорце будзе забяспечаны.

І малады калгаснік з вёскі Ануфрава Уздзенскага раёна прыступіў да рэгулярнай спартыўнай вучобы. Ён вывучаў тэхніку бегу вядучых лыжнікаў краіны, чытаў і перачытваў спецыяльную літаратуру, асабіста гутарыў з многімі вядомымі беларускімі спартсменамі.

І васьмь ён на дыстанцыі рэспубліканскіх спаборніцтваў. Як яны закончацца? Што дадуць новага ў спартыўную біяграфію Ксяневіча?..

Міхась узмацніў тэмп. Наперадзе паказалася знаёмая постаць лыжніка. Некаторы час абодва гоншчыкі ішлі адзін за другім. Заставалася яшчэ 200 метраў да фініша, і тады Ксяневіч, ірвануўшыся ўперад, мінуў таварыша і пад дружныя апладысменты глядачоў фінішаваў першым.

Спартыўная біяграфія М. Ксяневіча пачалася ў 1951 годзе, калі ён выступіў на спаборніцтвах лыжнікаў Уздзенскага раёна.

Выступіў Міхась тады кепска. Настолькі кепска, што нават паказвацца на фінішы было сорамна. Нехта з глядачоў жартам назваў яго мядзведзем. А другі дадаў:

— Вядома, мядзведзі шпарка бегаць не здатныя...

І добры дзесятак знаёмых хлопцаў і дзяўчат весела зарагаталі.

Пакрыўдзіўся Міхась. Другі на яго месцы, маладушны, напэўна, кінуў-бы спорт. Але ў Міхася гэтая першая няўдача, наадварот, выклікала жаданне зрабіцца сапраўдным спартсменам.

Цярністы шлях спартсмена. Бываюць у яго выдатныя поспехі, бываюць і няўдачы. Нічога не даецца лёгка. Толькі вялікай крапатлівай працай дасягаецца перамога. З упартай паўсядзённай працы і пачаў Ксяневіч. Увесь вольны ад работы час Міхась аддаваў трэніроўкам. Бегаў, займаўся гімнастыкай, вывучаў гэорыю.

Да канца сезону ён ужо выканаў норму другога разрада і быў уключаны ў зборную каманду беларускіх лыжнікаў таварыства «Калгаснік». У 1952 годзе Ксяневіч выканаў норму першага разрада і заваяваў званне чэмпіёна Мінскай вобласці па лыжах.

Новыя спартыўныя дасягненні прынесла зіма 1953 года. Ксяневіч выйграў першыя месцы на 10, 18 і 30 кілометраў на рэспубліканскіх спаборніцтвах сельскіх лыжнікаў. Паспяхова выступіў ён і на Усесаюзных спаборніцтвах у Яхrame Маскоўскай вобласці, дзе пацвердзіў першы разрад па новай спартыўнай класіфікацыі.

Міхась Ксяневіч, акрамя лыж, паспяхова выступае ў спаборніцтвах па веласіпеду. У 1953 годзе ў шасейнай гонцы на 100 кілометраў на прыз газеты «Мінская праўда» ён выканаў норму майстра спорту. Удзельнічаючы ў пяршынстве краіны сярод сельскіх спартсменаў, Міхась Ксяневіч у складзе беларускай каманды заняў першае месца ў гонцы на 50 кілометраў, палепшыўшы гэтым усесаюзнае дасягненне.

Вялікай падзеяй у спартыўным жыцці не толькі Міхася Ксяневіча, але і ўсёй спартыўнай грамадскасці Беларусі, з'явілася шматдзён-

ная шасейная гонка на 850 кілометраў. На старт вышлі мацнейшыя веласіпедысты рэспублікі Дранько, Лі Фу, Малец, Якутовіч. Упершыню ўдзельнічаючы ў шматдзённай гонцы, Ксяневіч заняў другое месца.

Узаемная таварыская вырчка, клопат не толькі аб сваіх асабістых выніках, але і аб лёсе ўсёй каманды — такія якасці савецкага спартсмена. Уласцівы яны і Міхасю Ксяневічу.

На пяршынстве краіны сярод сельскіх лыжнікаў, якое праводзілася ў Горкім, адбыўся такі выпадак. Беларускае каманда стартвала на дыстанцыю 30 кілометраў. Бег праводзіўся па моцна перасечанай мясцовасці. На другім крузе ў аднаго з беларускіх спартсменаў зламалася лыжа, і ён выбыў са спаборніцтваў. Ксяневіч разам з другімі таварышамі па камандзе паказаў добры час. Але васьмь няўдача спацігла і яго. Пераадольваючы круты спуск, ён зачапіўся за нешта і паламаў лыжу.

— Давай адпачнем, дружа! — сказаў удзельнік другой каманды, які таксама пацярпеў няўдачу.

— Гэта як — адпачнем?

— Вельмі проста. Пакурым, распалім вогнішча, пагрэемся і — пехатой да фініша. Рабіць больш няма чаго.

— Не, ёсць! — рашуча сказаў Міхась і подскакам, на адной лыжы, пабег назад за 2 кілометры дзе застаўся спартсмен з беларускай каманды з паламанай лыжай. Узаяўшы цэлую лыжыну, ён працягваў гонку. Няважна, што Ксяневіч асабіста паказаў дрэнны час. Важна тое, што беларуская каманда ўсё-ж трапіла ў залік. А калі-б Ксяневіч пакінуў гонку, каманда выбыла-б з заліку і страціла-б шмат ачкоў.

Свой немалы вопыт і спартыўнае майстэрства Міхась Ксяневіч ахвотна перадае моладзі Уздзенскай дзіцячай спартыўнай школы, дзе ён зараз працуе. Не парывае сувязі Міхась і са сваім калгасам «Інтернацыянал». Ён дапамог калгаснікам стварыць фізкультурны калектыў і зараз з'яўляецца яго пазаштатным інструктарам.

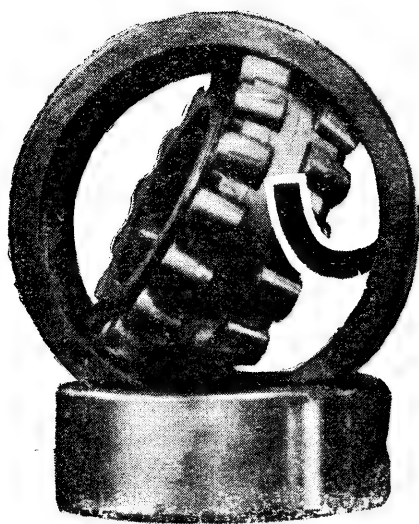
І калі хто-небудзь з уздзенскіх спартсменаў выходзіць пераможцам, ён з гонарам гаворыць:

— Я вучань Міхася Ксяневіча.

А калі дыктар аб'яўляе па радыё: «На старце — Міхась Ксяневіч», — мы бачым дужага і валявога савецкага спартсмена, у якога наперадзе яшчэ шмат перамог.

Майстар спорту СССР інструктар па лыжнаму і веласіпеднаму спорту ДСТ «Калгаснік»
М. Ксяневіч.
Фота П. Наватарава. (Фотахроніка БЕЛТА.)

Мінскі ПАДШЫПНІКАВЫ

На ўскраіне Мінска размясціліся карпусы шары-нападшыпнікавага завода. Завод забяспечвае прамысловасць Беларусі рознастайнымі падшыпнікамі.

На заводзе працуе многа моладзі. Маладыя рабочыя ідуць у першых радах спаборнічаючых.

На здымках: лепшыя людзі падшыпнікавага завода.

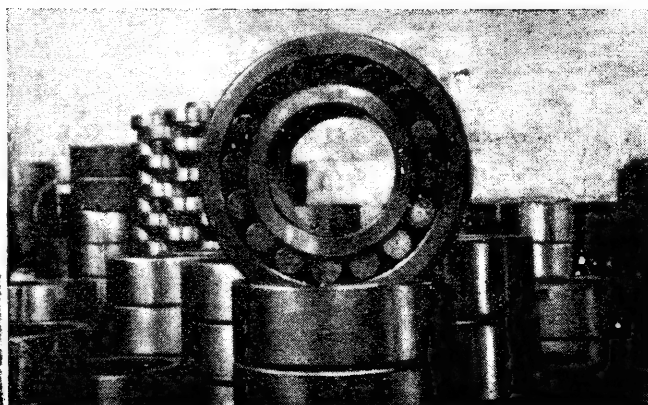
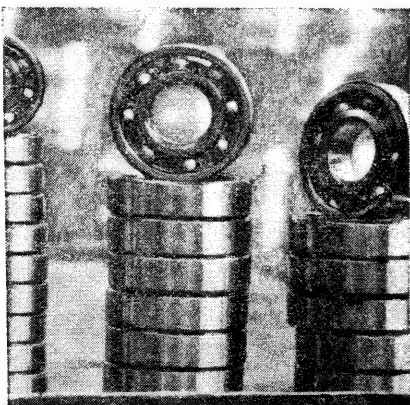
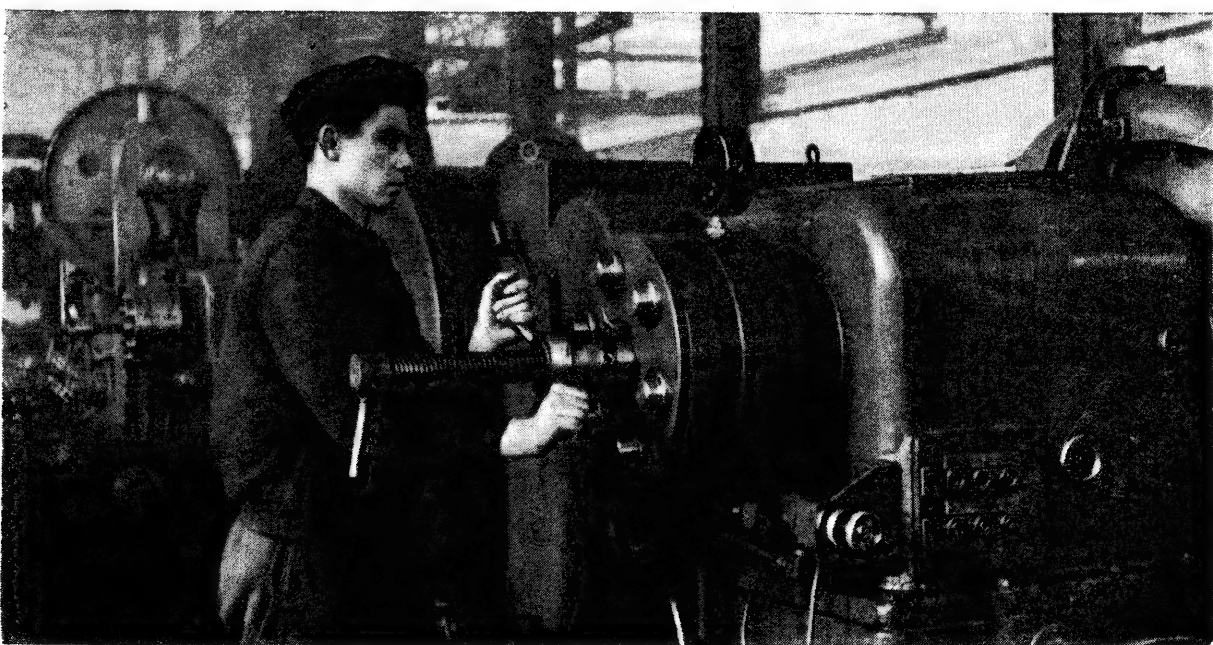
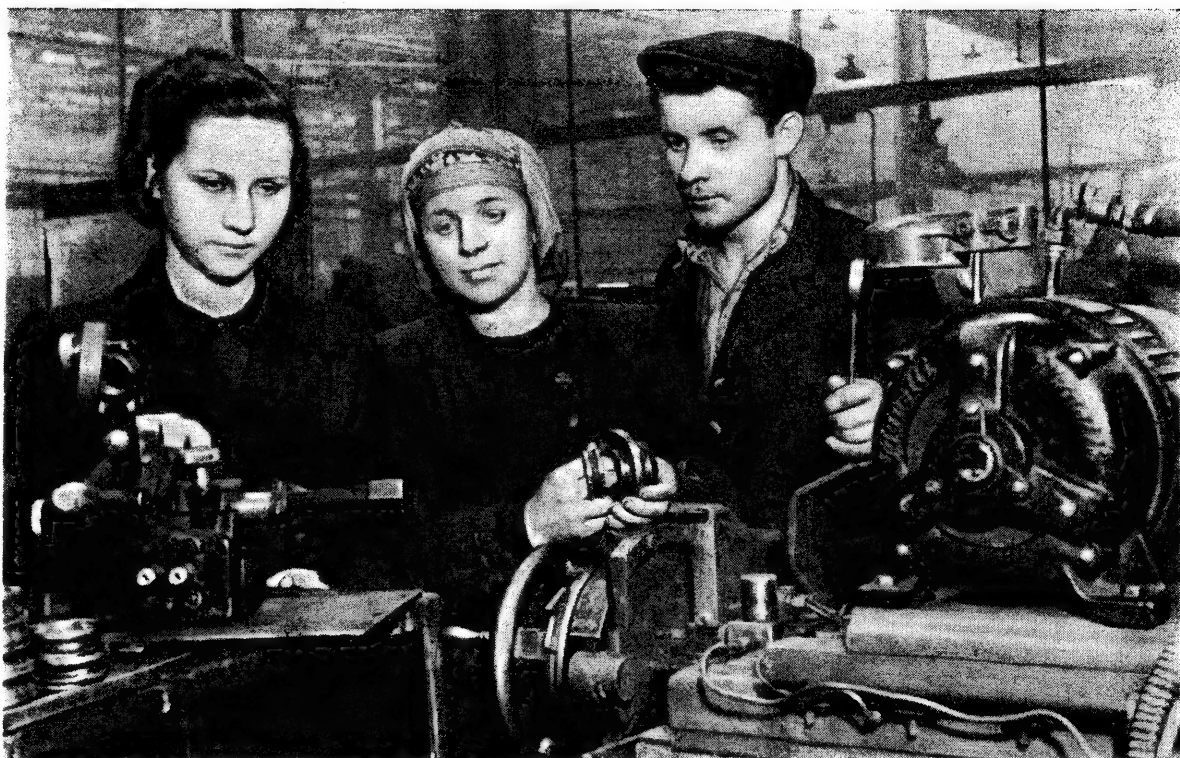
1. Тэхнолаг Валянціна Тарлыкава, работніца Каця Баранова і комсомолец-наладчык Франек Ерман за наладкай станка.

2. Комсамолка Тамара Кароль. На шліфавальным станку яна выконвае норму выпрацоўкі на 220—240 працэнтаў.

3. Наладчык Пётр Думанскі абслугоўвае пяць шліфавальных станкоў, якія вырабляюць прадукцыю з дакладнасцю да некалькіх мікраметраў.

На здымку ўнізе — падшыпнікі розных размероў, якія выпускае мінскі завод.

Фота Ф. Бачылы.

НОВЫЯ КНИГІ

Вершы А. Вялюгіна

У адным з вершаў А. Вялюгіна расказваецца, як па пуцёўцы райкома комсомола ідуць на будоўлі пасляваеннай пяцігодкі юнакі і дзяўчаты.

Не грусти без нас на взгорье,
Дорогой колхоз, родные хаты.
Мы пошли в райкомы комсомола,
Как бывало шли в военкоматы.

І хача, мабыць, не ўсе яны яшчэ паспелі пабываць — па сваёй маладосці — у ваенкаматах, і не ўсім ім — па той жа прычыне — давялося пабываць у баі, аднак яны з поўным правам гавораць аб сабе:

Мы идём, преграды сокрушая,
Мы ведь рвали танки — что нам
камень?

У гэтым «мы» выражана адчуванне пераемнасці гарацкіх традыцый нашай савецкай гісторыі, дзе дзеці паўтараюць і памнажаюць подзвігі бацькоў. Адчуваннем бесперапыннасці эстафеты подзвіга савецкіх людзей прасякнуты многія вершы апошняга зборніка А. Вялюгіна *).

За народнае шчасце загінулі ў баі героі-будзёнаўцы; яны «спяць» на Нарочанскай староні, з землею навек абняўшыся тесна,

Венки не вянут. Даль ясна.
Шумит зелёный хвойник бором.
Народ героев имена
Отдал колхозам и озёрам.

Недзе ў сасновых барах, ужо ў пасляваенныя гады, пачынаецца будаўніцтва новага завода-гіганта, і паэт кажа:

Так начинался, верно, Уралмаш,
Магнитогорск
Среди могучих гор.

Героі грамадзянскай вайны і першых пяцігодак, героі Вялікай Айчыннай вайны — усе яны нібы становяцца попелі з маладым пакаленнем нашых дзён, натхняючы яго сваім прыкладам. Паэт часта гаворыць аб іх, відавочна, не з-за любові да гістарычных успамінаў, а таму, што імкненне да патрыятычнага подзвіга — арганічная рыса характару маладога савецкага чалавека.

Таму і цудоўны верш «Вяршыня на Алтаі» — гэта па сутнасці не столькі апавяданне аб Юлісе Фучыку, колькі аб тым жыццёвым ідэале, аб тым імкненні да гераічнага, якім жыве наша моладзь.

*) Анатолий Велугин — «Стихи». Издательство «Советский писатель», Москва, 1953.

Вот так нам жить! Вот так
стоять на страже!
Так алый стяг нести из боя
в бой.
Чтоб имена бесчисленные наши
Вершинами сияли над землей.

Не выпадковы зварот паэта да вобраза Фучыка, бо Фучык герой не адных нашых чэшскіх сяброў — ён герой усёй адзінай сусветнай сям'і камуністаў. Тэма інтэрнацыянальнага братэрства ўсіх, хто змагаецца за светлую будучыню — адна з асноўных тэм зборніка А. Вялюгіна. Ёй прысвечаны вершы «Кітайцы ў Пекіне», «Падарунак сяброў», «Лямпачка французскага шахцёра», яна закранута ў радзе другіх вершаў.

У вершы «Таварыш Казлоў у Нью-Йорку» аўтар расказвае аб паездцы за акіяна аднаго з кіраўнікоў беларускіх партызан Вялікай Айчыннай вайны. У зале, дзе выступаў гарача сустрэты сябрам таварыш Казлоў, да яго

С улыбкой некто подошёл,
А сам — баргов от злости.
Он в Белоруссию готов
Туристом ехать в гости.

Я осмотрю в бору у вас
Все ваши бастионы... —
По-волчьим смотрит вражий глаз
На звёздные погонны.
Что скажешь? Приглашать
врагов?

Раздумье сводит брови.
Глядит на Робсона Козлов
С печалью и любовью.
Эх, показать бы блиндажи
Измученным народам,
Что приучились не тужить,
А с бою брать свободу!

Проста і выразна перадае тут аўтар пацудзі савецкага чалавека — правафланговага ў страі барацьбы за свабоду, па якім раўняюцца ўсе. Гарачае спачуванне, зацікаўленасць лёсам сваіх братоў — працоўнага людзі ўсіх краін, аб чым гаворыць А. Вялюгін у многіх вершах, рыса, арганічная ўласцівая для савецкага чалавека новага грамадства.

Духовнае аблічча гэтага чалавека развіваецца і далаўняецца новымі рысамі ад верша да верша зборніка. Перагарнуўшы апошнюю старонку, чытач здолее яскрава ўявіць сабе біяграфію таго пакалення, да якога належыць і сам паэт. А. Вялюгін не дае разгорнутага апавядання аб жыцці сваіх аднагодкаў, але ён выразна ўзнаўляе галоўныя іх якасці, вытокі іх думак, пачуццяў, спраў, іх імкненні і мары. Наратуючы гэтага пакалення супадае з зарой савецкай улады (верш «Рождение»), дзяцінства спавіта цудоўнай казкай піонерскіх кастроў («Дворец пионеров», «В гостях у юннатов»), юнацтва прайшло і прайшла сталася ў агні Айчыннай вайны. Пра апошнія гаворыцца ў многіх вершах паэта. А сёння пакаленне гэтае ўдыхае «будучага ветар на лесах таго роднага дома», што завецца камунізмам. Яно, гэтае пакаленне, успрыняла лепшыя рысы герояў першых бітваў за савецкую ўладу, будаўнікоў Магніткі і Уралмаша. Свае лепшыя якасці яно перадае малодшым братам.

Большасць вершаў зборніка напісана ў форме балады ці блізка да яе, г. зн. у форме верша з рамантычным сюжэтам. Лепшыя з іх тыя, дзе жыве, дзейнічае, гаворыць на поўны голас лірычны герой паэта.

Не ўсе вершы зборніка аднолькава добрыя. Есць і такія, якім не хапае таго высокага душэўнага напружання, што здольна захапіць чытача. Такія вершы, як «Где шумит вершинами Урал», «Партизанская пушка», «Смоленск», «Снегирь» і рад іншых, мала нас хваляюць. Відавочна, аўтар і сам не быў у дастатковай ступені ўсхваляваны тым, аб чым расказаў у гэтых вершах.

Але большасць вершаў дыктуюць чытачу аўтарскую думку, запэўніваюць яго ў тым, у чым жадаў запэўніць аўтар, хваляюць чытача. Яны прасякнуты светлай рамантыкай барацьбы і творчасці для шчасця людзей, такой блізкай і патрэбнай нашай моладзі.

Перакладчыні ў большасці выпадкаў здолелі перадаць не толькі дух, але і форму арыгінала. Яны прарабілі ўдзячную работу, адкрыўшы гэтай добрай кнізе шлях да ўсесаюзнага чытача.

Н. КІСЛІК.

З гісторыі веласіпеда

Прыгонны майстар з Верхатур'я (Урал) Артамонаў яшчэ ў 1800 годзе сканструяваў веласіпед-саманат і зрабіў на ім першы веларабег Верхатур'е — Масква — Верхатур'е агульнай працягласцю больш 5 тысяч кілометраў. Гэты веласіпед дэманстраваўся на свяце каранацыі Аляксандра І, як цікавая навіна.

Пасля Артамонаў зрабіў яшчэ некалькі саманатаў па ўдасканаленай мадэлі. Адзін з іх, зроблены з жалеза, быў знойдзены пазней у Верхатур'і і змешчаны ў Ніжне-Тагільскім музеі. Па сваёй канструкцыі жалезны саманат Артамонава выгадна адрозніваецца ад драўлянага, які сканструяваў француз Мішо і Лальман праз 15 год пасля рускага вынаходцы.

Як і многім іншым таленавітым рускім вынаходцам, Артамонаву не дапамаглі далей удасканаліць яго канструкцыю, не падтрымалі яго далейшай работы.

Першы патэнт на веласіпед атрымаў у 1817 годзе немец Драйс. Яго цяжкая дрэзіна была зроблена з дрэва і не мела шатуноў, веласіпедыст рухаўся, адштурхваючыся нагамі аб зямлю.

Веласіпед сучаснага тыпу ўпершыню з'явіўся ў 1880 годзе ў Пецярбургу, дзе ў той год было зарэгістравана каля 50 веласіпедаў. Масквічы ўбачылі веласіпед у 1882 годзе. А праз год на маскоўскім іпадроме адбыліся першыя ў Расіі веласіпедныя гонкі. Спартыўнае «цыклістаў» было такім небывалым відомішчам, што паглядаецца на яго сабралася больш 25 000 чалавек. Пасля гэтага папулярнасцю сталі карыстацца дарожныя гонкі на вялікіх дыстанцыях. У 1894 годзе адбыўся першы розыгрыш гонкі па маршруту Масква — Ніжні Ноўгарад. Пераможцам у гэтых гонках быў маскоўскі чарчэжнік Міхаіл Дзевачка, які праехаў шлях у 410 верст за 25 гадзін 43 хвіліны з сярэдняй хуткасцю 16 верст у гадзіну.

Праведзеныя ў 1895 годзе дарожныя гонкі Пецярбург — Масква мелі ўжо міжнароднае значэнне, у іх прынялі ўдзел і замежныя гоншчыкі: Гергер, Грутнер, Гос, Робль, Фішэр, Ольшанек і другія. Пераможцаў у лёгкасці перамогі, Гергер нават загадаў сабе карэту, каб праехаць у ёй па галоўных вуліцах Масквы як пераможца рускіх веласіпедыстаў. Але справа павярнулася інакш. Першым у Маскве фінішаваў масквіч Дзевачка. Ён прайшоў гэты цяжкі шлях за 36 гадзін 10 хвілін 35 секунд. Моцна стомлены, Гергер прайшоў да фініша на 45 хвілін пазней і, ледзь трымаючыся на нагах, сеў у прыгатаваную карэту і паехаў, але не праз цэнтр горада, а па яго ўскраінах.

Сібіран Анісім Пятровіч Панкратай першым у свеце зрабіў кругасветнае падарожжа на веласіпедзе па вызначанаму яшчэ за 20 год да гэтага міжнародным спартыўным кангрэсам маршруту. За 2 гады і 18 дзён аб'ехаў ён усе краіны Еўропы, перасек Амерыку, падарожнічаў па Японіі, быў у Кітаі і вяр-

нуўся зноў у Харбін, адкуль 10 ліпеня 1911 года пачаў свой грандыёзны шлях у 48 000 кілометраў у суправаджэнні двух гоншчыкаў-веласіпедыстаў.

Данжжы, гразь, цяжкія для праезду сібірскія дарогі, варожыя адносіны з боку мясцовых улад (жандары 16 разоў збівалі падарожнікаў, прымаючы іх за бродзяг), небяспекі, якія сустракаліся на кожным кроку, стваралі вельмі цяжкія ўмовы для прабегу на веласіпедзе. Спандарожнікі Панкратая не вытрымалі свайго абяцання суправаджаць яго да Пецярбурга, і з Чыты ён паехаў адзін, адчуваючы да таго ж вялікую нястачу грошай. За чатыры з паловай месяцы Панкратай даехаў да Пецярбурга. Папоўніўшы тут грашовыя запасы, ён перасек Цэнтральную Еўропу, зрабіў цяжкі пераход праз Альпы, устанавіўшы тым самым сусветны рэкord альпінізма. Шмат дзён праляжаў ён у больніцы пасля пабоў турэцкіх жандараў; аднойчы яго нават закавалі ў кайданы. Праз Японію праязджаў пад няспынным наглядам паліцыі, якая пільна сачыла і нават фатаграфавала «небяспечнага» рускага спартсмена.

Затое ў Харбіне была наладжана яму ўрачыстая сустрэча. За час свайго падарожжа Панкратай змяніў 36 камер, 52 пакрышкі, 9 лапцугоў, 4 сядлы, 8 педалей і 2 рулі.

Дарэмна чакаў вядомы рускі спартсмен належнай узнагароды за свой подзвіг ад царскага ўрада. Толькі Міжнародны спартыўны кангрэс падараваў яму брыльянтавую звязду як адзнаку сусветнай славы.

Да першай сусветнай вайны веласіпедная прамысловасць у Расіі знаходзілася на вельмі нізкім узроўні: было ўсяго 2 велазаводы — Лейтнера ў Рызе (заснаваны ў 1880 годзе) і «Дукс» у Маскве (заснаваны ў 1884 годзе). Але і гэтыя прадпрыемствы, па сутнасці, займаліся зборкай машын з імпартных частак.

Першынец савецкай велепрамысловасці — Харкаўскі завод пачаў выпускаць першыя веласіпеды ў 1923 годзе. У 1932 годзе ўступілі ў строй Пензенскі і Маскоўскі велазаводы.

Прыкладна з 1934 года быў поўнасю спынены імпарт веласіпедаў, і Савецкі Саюз сам пачаў вывозіць іх у іншыя краіны.

Высокія якасці савецкіх веламашын, іх трываласць, іх вынослівасць падцверджаны многімі выпрабавальнымі прабегамі на вялікіх адлегласці.

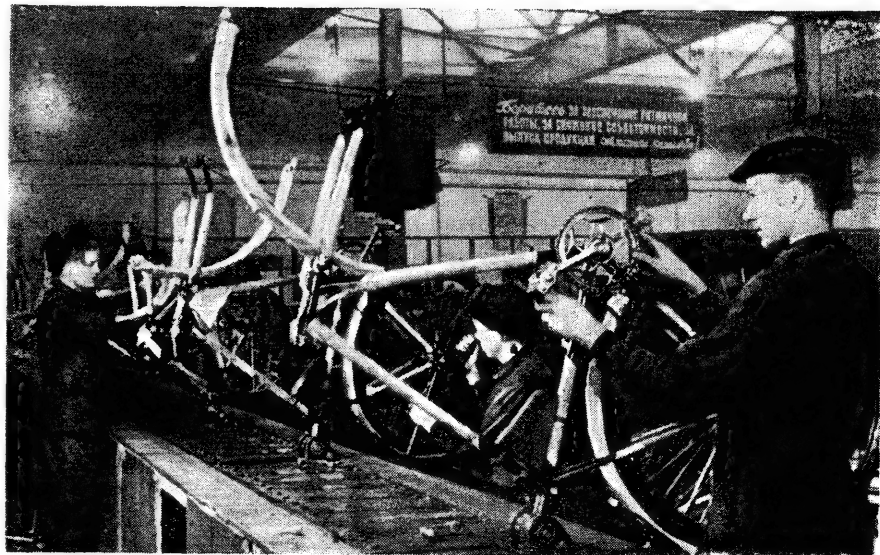
У гады Айчыннай вайны велепрамысловасць панесла вялікія страты — былі знішчаны Рыжскі і Харкаўскі заводы, але ў гады пасляваеннай пяцігодкі яны зноў адноўлены, і ўзровень іх вытворчасці перавысіў ужо даваенны.

У нас, у Беларусі, у 1947 годзе ўступілі ў эксплуатацыю наш Мінскі веласіпедны завод, прадукцыя якога карыстаецца заслужаным поспехам і расце з года ў год.

П. КРЫЖАНОУСКІ.

Канвеер зборкі веласіпедаў Мінскага мотавелазавода. Справа слесар-комсомолец Мікола Сівачоў. Ён штодзённа выконвае норму на 150 — 200 працэнтаў.

Фота Л. Пекарскага.

На адной з вуліц Ваўкавыска, якая носіць імя героя Айчынай вайны 1812 года П. І. Баграціёна, размешчаны ваенна-гістарычны музей. Займае ён невялікі драўляны домік з мезанінам і балконам, які асапіраецца на чатыры масіўныя калоны.

У гэтым доміку ў чэрвені 1812 года знаходзіўся штаб 2-й Заходняй рускай арміі, якой камандаваў славаўты палкаводзец. У 1950 годзе перад будынкам музея ўстаноўлены на пастаментах бронзавы бюст Баграціёна, створаны скульптарам З. Азгурам.

Сабраныя ў музеі экспанаты раскрываюць перад наведвальнікамі веліч неўміручых подзвігаў рускага народа і арміі, якія гераічна змагаліся супраць іншаземных захопнікаў, за свабоду і незалежнасць сваёй Радзімы.

У музеі сабраны ўзоры рускай зброі і абмундзіравання, якія адносяцца да часу слаўных паходаў Суворова. Вялікае месца адведзена і самому слаўнаму палкаводцу Суворова, які яшчэ пры штурме Ачакава заўважыў і ацаніў вайсковы талент Баграціёна.

Але цэнтральнае месца ў музеі займаюць падзеі 1812 года. Вялікую цікавасць уяўляюць матэрыялы, якія адносяцца да Барадзінскай бітвы. Тут можна убачыць карціны і схемы асобных баёў, партрэты герояў — удзельнікаў бітваў.

У адной з вітрін размешчаны кулі, ядры і асколкі гранат, якія знойдзены праз 100 год на Барадзінскім полі.

Ля карціны, на якой паказаны момант смяротнага ранення Баграціёна, у спецыяльнай вітрыне змешчаны ядро і граната, знойдзеныя на месцы ранення палкаводца.

У храналагічнай паслядоўнасці паказаны і далейшыя падзеі вайны: ваенны совет у Філіях, пажар Масквы, усенародная партызанская вайна, контрнаступленне рускай арміі і разгром напалеонаўскай арміі на рацэ Берэзіне.

Акрамя экспанатаў, якія адносяцца да гісторыі рускай арміі і аднаго з яе слаўных палкаводцаў, у музеі ёсць многа матэрыялаў, якія расказваюць аб шматвяковай гісторыі горада Ваўкавыска. Зда-

бытыя шляхам раскопак на месцы былога гарадзішча — на Шведскай гары — экспанаты яскрава характарызуюць эканоміку і культуру мясцовага насельніцтва ў XI—XIII стагоддзі.

Музей карыстаецца вялікай папулярнасцю не толькі сярод жыха-

Піонеры каля музея Баграціёна.
Фота В. Лупейкі.
(Фотахроніка БЕЛТА.)

роў горада. Яго наведваюць калгаснікі, настаўнікі і вучні многіх раёнаў вобласці. Толькі за апошнія тры месяцы музей наведала каля 5 тысяч чалавек.

У бліжэйшы час у музеі будзе адкрыты новы аддзел, прысвечаны Вялікай Айчынай вайне 1941—1945 гг.

Г. ПЕХ,
дырэктар Ваўкавыскага
ваенна-гістарычнага музея.

Духі «Белы бэз». Іх пах амаль немагчыма адрозніць ад паху таго жывога цудоўнага бэзу, які расцітае вясной.

Выпуск кожнага новага гатунку духоў — немалая падзея ў парфумернай прамысловасці. І гэта таму, што кожны новы гатунак ствараецца на працягу многіх месяцаў, а іншы раз і гадоў.

«Белы бэз» складаецца больш чым з 30 пахучых матэрыяў. І сярод іх няма толькі адной — той, якая здабываецца з сапраўднага бэзу. Праўда, эфірнае масла бэзу было здабыта. Але яно атрымалася не прыгодным для духоў, бо мела пах, зусім не падобны да паху бэзу. Так бывае амаль з усімі эфірнымі масламі, якія здабываюцца з раслін.

Пах белага бэзу быў атрыманы ў лабараторыі шляхам шматгадовых пошукаў, доследаў, выпрабаванняў. Майстэрства парфумерыі яскрава заключаецца ва ўменні падабраць злучэнні самых рознастайных пахучых матэрыяў, скласці «кампазіцыю», якая-б адпавядала натуральнаму паху.

Парфумерыя з тэарэтычнага боку вельмі маладая галіна навукі, не глядзячы на тое, што парфумерная вытворчасць — адна з самых старажытных у свеце. У пошуках духмяных матэрыяў накіроўваліся на Усход караваны старажытных купцоў, па марскіх хвалях пракладвалі шлях каравелы смелых падарожнікаў.

Царская Расія не мела ўласнай парфумернай прамысловасці. Шмат якія пахучыя рэчывы вывозіліся за граніцу, а адтуль прывозіліся духі і адэкалоны.

Цяжкасць «складання» духоў за-

ключаецца ў тым, што пакуль ні хімія, ні фізіка не вытлумачылі дасканала тых працэсаў, якія адбываюцца пры змешванні многіх пахучых матэрыяў. Невядома, напрыклад, чаму індол — хімічны элемент з непрыемным рэзкім пахам, нагадваючым пах нафталіну, — у злучэнні з многімі іншымі дае пах белага бэзу.

Совецкая парфумерыя — адна з самых маладых галін прамысловасці. Аднак яе прадукцыя ў многім пераўзыйшла дасягненні слаўных французскіх фірм. Духі «Чырвоная Масква», «Шыпр», «Агні Масквы», «Белы бэз», «Срабрысты ландыш» нездарма заваявалі шырокі попыт насельніцтва.

У кожнай парфумернай лабараторыі ёсць сотні рознастайных пахучых рэчываў.

«Кампазіцыя» складзена і растворана ў спірце. Але канчатковы пах атрымаецца толькі праз некалькі дзён. «Кампазіцыя» павінна адстаяцца. Нарэшце, атрымана патрэбная духмянасць. Але гэта яшчэ не ўсё. Патрэбна падабраць элементы, якія замацоўвалі-б пах, надавалі-б яму ўстойлівасць. Пасля гэтай работы духі адстаіваюцца — «спеюць», а потым ідуць на выпрабаванне ў дэгустацыйныя саветы. І толькі тады, калі новы гатунак атрымае адзінадушную добрую ацэнку, ён паступае ў вытворчасць.

Насельніцтва прад'яўляе ўсё большыя патрабаванні да парфумерыі. Яе работнікі з кожным годам павялічваюць выпуск першагатунковай прадукцыі, ствараюць новыя гатункі духоў і адэкалонаў, павышаюць іх якасць.

Б. РОЗАУ.

Зімовыя напасёлы

На верхавіне высокай заснежанай елкі чуюцца нейкі шум. Хістаюцца галінкі, асыпаюцца з іх камякі снегу. Хто гэта? Можна, звяўка? Нібы пацвярджаючы здагадку, на зямлю звальваюцца шышкі. Большасць яе лусак уздражаны. Не, гэта не вавёрчына работа, бо вавёрка, калі дастае насенне, зусім адгрызае лускі, пакідаючы толькі стрыжань шышкі. Вопытны наглядальнік адразу пазнае, што над гэтай шышкай «працаваў» клест — пецчая птушка нашых лясцоў.

І сапраўды, прыгледзеўшыся, мы бачым на верхавіне елкі клястоў. Чырвоныя пер'і самцоў ярка выдзяляюцца на зялёнай хвой. Шэра-зеленаватыя самкі менш прыкметны. Падвешваючыся на галінках у самых ненатуральных позах — уніз галавой, яны ўмела поўзаюць, дапамагаючы ў гэтым сабе дзюбай, канцы якой загінаюцца крыж-накрыж.

Адкусіўшы шышку, клест пералетае на галіну, дзе можна больш зручна даставаць насенне. Тут клясту вельмі дапамагае яго крыж-наватая дзюба. Ён спрытна адгінае ёю луску і дастае насенне.

Асабліва лёгка пазнаць клеста ў палёце. Ляціць ён хвалепадобна — пасля раду хуткіх узмаху крыламі ён складае іх і, здаецца, падае.

Зімой клясты лепш за другіх птушак забяспечаны кармамі. Не толькі насенне яловых шышак, але і рабіны, клёна, граба служыць для іх харчаваннем. Таму жыццё клястоў адрозніваецца ад жыцця іншых лясных птушак.

У зімовым лесе жыццё хоць і не спыняецца, але не такое бурнае, як улетку. Многія птушкі паляцелі ў вырай, а тыя, што засталіся, пахаваліся. Зімой птушкі клапоцяцца толькі аб адным: каб які-небудзь захаваць жыццё. Папісваючы, лятаюць ад дрэва да дрэва чародкімі сіні, поўзаюць па кары дзелавітыя папайзі, недзе крычыць варона. Ні адна птушка не стане цяпер

рабіць гняздо і выводзіць птушанят. Хіба іх сагрэе ўласным цяплом? Ды і дзе ім знойдзецца ежу?

І ўсё-ж такія птушкі ёсць. Дзе-небудзь у дупле старой яліны або на развілцы галін схавана добра прымацаванае і захаванае ад чужога вока гняздо з тоўстымі сценкамі з сухіх яловых пружынаў, верасу, лішайніку і моху. Гняздо не пустое, не глядзячы на мароз і снег. У ім сядзяць тры або чатыры птушаняткі. Гэта — дзеці клястоў.

Багацце кармоў робіць для клястоў не страшным холад і дазваляе гэтым птушкам гняздзіцца на працягу ўсяго года. Асабліва многа гнёздаў у клястоў у снежні і студзені.

Бачыкі клапатліва даглядаюць сваіх птушанят, кормяць іх размякчанай у зобе ежай. Да таго, як птушанят выведуцца, самка на працягу двух тыдняў не злізіць з гнязда, выседжвае яйкі. Самец прыносіць ежу і спявае ёй з вяршыні дрэва задорныя песні, якія звычайна іншыя птушкі пляюць вясной.

Дзюбкі ў маленькіх клястоў звычайныя, прамыя, як і ў іншых птушак. Такімі яны застаюцца і ў першыя дні вылету. Таму маладыя клясты не здольны даставаць з шышак насенне. Аб іх доўга яшчэ клапоцяцца бацькі. Але хутка дзюбка загінаецца, і клест пераходзіць на самастойнае жыццё.

Цікава, што цэла клястоў, якія доўга харчуюцца насеннем шышак, настолькі «прасмольваецца», або, як кажуць, балызаміруецца, што пасля гібелі не гніе.

У нашых лясках распаўсюджаны два віды клястоў: клест-ялавік і клест-саснавік. Апошні значна большы па памерах.

Клясты — вельмі жывыя птушкі. Многія аматары трымаюць іх у сябе. Няволю клясты пераносзяць лёгка, хутка прывыкаюць да чалавека і смела садзяцца яму на плячо, руку.

М. АРОНАУ.

Школа прадаўцоў

Мы ў Гродзенскай школе прадаўцоў.

Вучэбны тыдзень у школе пабудаваны так, што тры дні вучні займаюцца ў класах тэорыі і знаёмяцца з відамі тавараў па ўзроўнях, а астатнія тры дні праводзяць у магазінах як практыканты. Такім чынам, на працягу года юнакі і дзяўчаты, якія закончылі да гэтага сямігодку, атрымліваюць прафесію прадаўца. Яны вывучаюць таваразнаўства, арганізацыю і тэхніку гандлю, спецыяльныя гандлёвыя вылічэнні і іншыя дысцыпліны. Больш 800 чалавек, якія закончылі школу, працуюць цяпер прадаўцамі, загадчыкамі секцый, а многія нават загадчыкамі магазінаў. 3 на-

ступнага навучальнага года кантынгент навучаючыхся будзе павялічаны ўдвая.

На здымку: Гродзенскі магазін «Гастронам» № 3, у якім праходзяць практыку вучні школы. Сярод іх — выдатнік вучобы комсомолец Іван Венсковіч (на здымку крайні справа). Прадаўчыца комсамолка Вера Гульніцкая, якая наглядае за работай практыканта, паказвае дырэктару школы А. В. Багуку журнал навучання, дзе адзначаны выдатныя вытворчыя поспехі практыканта.

Фота і тэкст А. Дзітлава.

Пад рэдакцый майстра спорту
А. СУЭЦІНА

Мінчанка Кіра Зварыкіна чэмпіёнка СССР па шахматах

Амаль месяц прадаўжалася напружаная барацьба ў фінале жаночага прынцыпаў краіны. Розыгрыш адбываўся ў лістападзе-снежні 1953 г. у Растове-на-Дану. Лепшыя шахматысткі прымалі ўдзел у гэтым чэмпіянаце. Паміж вострым напружаннем удзельніцамі прынцыпаў былі чэмпіёнка свету Е. Быкава (Масква), чэмпіёнка СССР мінулага года і папярэдняя чэмпіёнка свету Л. Рудэнка (Ленінград), міжнародныя майстры В. Барысенка (Ленінград), О. Рубцова і О. Ігнацьева (Масква) і К. Зварыкіна (Мінск). Упершыню прымалі ўдзел маладзёжы, але таленавітыя прадстаўніцы Грузіі — Э. Какабадзе і Эстоніі — І. Нальтінг, для якіх гэтае спаборніцтва было першым сур'ёзным экзаменам.

Яшчэ на старце турніра пачаліся «сенсашы». Добра пачаўшы турнір, шахматыстка К. Зварыкіна ў другім і трэцім турах наносіць паражэнне і чэмпіёнку свету і чэмпіёнку краіны. «Па пятах» за ёю ідуць майстры О. Рубцова і В. Барысенка, якія атрымліваюць перамогу за перамогай. Добра праводзяць свае партыі ў асобных сустрэчах юныя шахматысткі. Так Нальтінг (Эстонія) ужо ў першым туры бліскуча выйграе ў спартысткавай першаразградніцы Л. Вольперт (Ленінград). Напружанне ўзрастае з кожным турам. Калі закончылася першая палавіна турніра, становіцца лідуючай групы ўдзельніц зрабілася зусім напружаным: К. Зварыкіна мела пасля 9 тураў 7½, а 9. В. Барысенка і О. Рубцова па 7. Пачыналася барацьба, у якой кожная палавіна ачка мае вялікае значэнне. Добрую вытрымку, упартасць і сапраўднае майстэрства паказала тут мінская шахматыстка К. Зварыкіна. З дзесятага тура пачала яна фініш. (У шахматнай барацьбе, чым раней пачнеш фініш, тым лепш.) Яна атрымлівае адна за адною тры перамогі і дабіваецца выключнага ў гісторыі жаночых чэмпіянатаў выніку: 10½ з 12 магчымых (звыш 87%). Гэта і вырашыла лёс першага месяца.

Не праціўніцы не вытрымалі прапанаванага ім «тэмпу». О. Рубцова ў наступных 6 турах набрала ўсяго 1½ ачка! Два паражэнні, у 10 і 12 турах, мела і В. Барысенка. Шлях да першага месца быў «расчышчаны». Перад апошнім турам, адарваўшыся ад бліжэйшых суперніц на 1½ ачка, К. Зварыкіна фактычна, моцна забяспечыла сабе гэтае месца, а ў далейшым упэўнена ўтрымала прынцыпаў. З вынікам 13 ачкоў з 17 магчымых заваявала яна пачэснае званне чэмпіёны СССР.

Упершыню гэтае званне стала належаць прадстаўніцы Беларусі. На другім месцы засталася Л. Рудэнка з вынікам 12 ачкоў. Трэцяе, чацвёртае і пятае месцы падзялілі В. Вялова, Л. Вольперт і О. Сямёнава. Яны набралі па 11½ ачкоў. Пераможцы турніра ўзнагароджаны медалямі, жэтонамі і дыпламамі Галоўнага ўпраўлення па фізічнай культуры і спорту Міністэрства аховы здароўя СССР.

Наступныя, шостае і сёмае, месцы падзялілі О. Ігнацьева (Масква) і Н. Войцік (Масква), на восьмым месцы Е. Быкава, на дзевятым — О. Рубцова, на дзесятым — самая юная ўдзельніца турніра Нальтінг (Талін). Турнірную табліцу замыкаюць Філановская (Свердлоўск), Малайцава (Кіеў), Какабадзе (Тбілісі), Махіня (Кіеў), Віглова (Ленінград), Гошава (Тбілісі), Вайсберг (Кіеў) і Страндстрём (Масква).

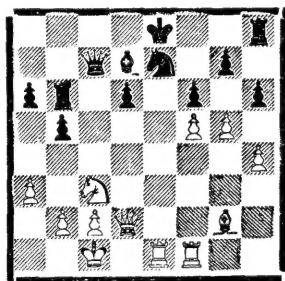
Турнір паказаў узростае майстэрства савецкіх шахматыстак.

Ніжэй даем адну з партый пераможцы турніра.

Сіцылійская партыя.

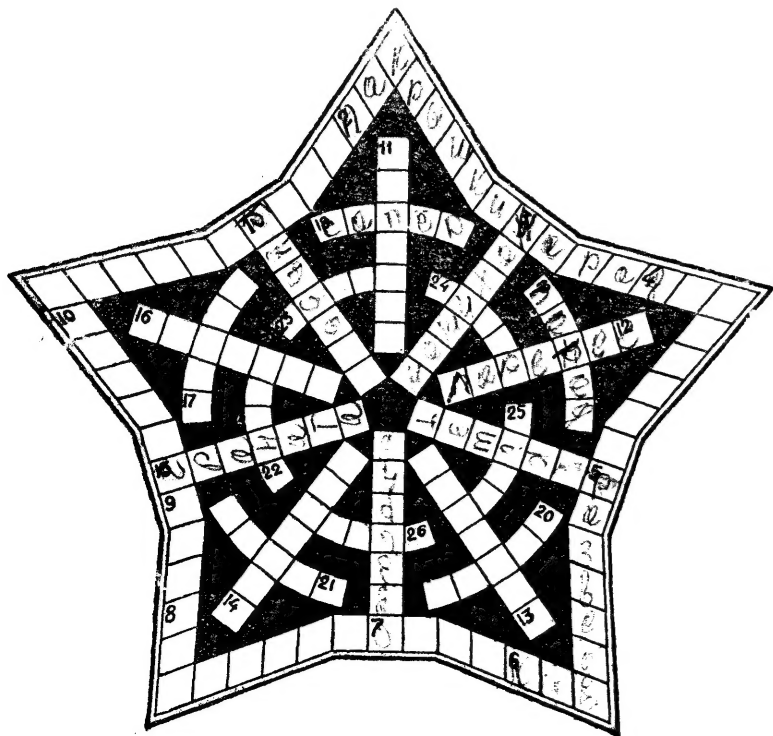
К. Зварыкіна (белыя) — Е. Быкава (чорныя).

1. e4 c5, 2. Kf3 Kc6, 3. d4 cd, 4. K:d4 .. Kf6, 5. Kc3 d6, 6. Cg5 e6, 7. Kd2 a6, 8. 0-0-0 Cd7, 9. f3! (Цікавы ход. Звычайна іграюць: 9. f4 h6, 10. C:f6 F:f6, або 10. Ch4 K:e4, 11. Fe1 K:f6! 12. Kf5 Fa5, 13. K:d6 C:d6, 14. L:d6 0-0-0 з побылізна роўнымі шансамі.) 9. ... Lc8, 10. K:c6 L:c6, 11. g4 Ce7, 12. Cg2 Fa5, 13. h4 b5, 14. a3 Cf7, 15. f4 Kg8? (Чорныя не вытрымліваюць тэмпу атакі белых і цалкам пераходзяць на абарону. Зараз атака белых разгортваецца бесперапынна.) 16. f5 h6, 17. C:e7, K:e7, 18. g5! Lb6, 19. Lhf1 ef, 20. ef f6 (Прыняцце ахвяры пекі! пасля 20. ... C:f5, 21. L:f5 K:f5, 22. Kd5! давала белым мацнейшую атаку.) 21. Lde1!

Склаў Б. Ямпольскі.

ЧАЙНКРАСВОРД

Па перыметру зоркі — чайнворд; у радыусах і акружынях — красворд.

Па перыметру: 1. Кавалерыйскі аллор. 2. Лётчык-герой. 3. Сутачнае вайсковае дзяжурства. 4. Ваенны аптычны інструмент. 5. Збіральнік звестак аб праціўніку. 6. Частка вінтоўкі. 7. Кіраўнік армейскай часці. 8. Рух войск у тылу праціўніка. 9. Генерал — герой кавалерыст. 10. Апошні абаронны пункт ворага ў Айчынай вайне.

Па радыусах і акружынях (чытай да цэнтра): 1. Совецкі маршал. 11. Канструктар савецкіх самалётаў. 3. Рускі флатаводзец XIX стагоддзя. 12. Ваенны чын. 5. Палёт кулі ад перашкоды. 13. Месца разгрому шведаў рускімі. 7. Выдатны рускі палкаводзец. 14. Ваенна-палітычны кіраўнік у РККА. 15. Ручная зброя. 16. Месца вырабы і захавання зброі. 17. Вынаходца рускай трохлінейнай вінтоўкі. 18. Ваенная спецыяльнасць. 19. Урачысты агляд войск. 20. Лётная спецыяльнасць. 21. Выстаўленне новага карава. 22. Лётны манеўр, упершыню прыменены вядомым лётчыкам капітанам Несцеравым. 23. З'ява ў гарматах пры хуткастрэльнай стральбе. 24. З'ява ў стральбе з гармат перад накрыццём цэлі. 25. Ваенны даламожнік. 26. Частка вінтоўкі.

АДКАЗЫ НА ЧАЙНВОРД «ГЛОБУС»

1. Поллюс. 2. Сож. 3. Жыгулі. 4. Інсбрук. 5. Казахстан. 6. Нарвегія. 7. Якут. 8. Турксіб. 9. Берлінг. 10. Грузін. 11. Новасібірск. 12. Казбек. 13. «Красін». 14. Нарач. 15. Чэхаславакія. 16. Ялта. 17. Антарктыда. 18. Аляска. 19. Аул. 20. Лісцвеніца. 21. Архангельск. 22. Караганда. 23. Анапа. 24. Авача. 25. Амур.

(Атака белых неатразіма. Пагражае 23. L:e7+!!). 21. ... Cc6, 22. C:c6, F:c6, 23. Kd5 Lb7, 24. gf gf, 25. K:f6+Kpf7, 26. Ke4 d5, 27. Kc3 (У белых матэрыяльная і пазіцыйная перавага.) 27. ... Ld7, 28. Fe2 d4, 29. Fe6+! Kpf8, 30. Ke4 d3, 31. F:c6 K:c6, 32. Ld1 Ke5, 33. Kc5 d2, 34. L:d2 L:d2, 35. Kp:d2 Kc4+.

Чорныя прасрочылі час у гэтай безнадзейнай для сябе пазіцыі і прайгралі.

БЕЛАРУСКАЕ ПАЗЕР'Е

Паўночныя раёны Беларусі, якія мяжуюць з Літоўскай і Латвійскай ССР, вылучаюцца своеасаблівай і на дзіва маляўнічай прыродай. Гэты край, багаты лясамі і многаводнымі азёрамі, заслужана атрымаў назву — Паазер'е.

Вучоныя і геолагі рэспублікі праводзяць вялікую работу па вывучэнню прыродных лячэбных рэсурсаў беларускага Паазер'я. Тут ёсць лячэбная гразь і мінеральныя воды. Паблізу раённых цэнтраў Дрыса і Орша Віцебскай вобласці знойдзены крыніцы хларыдна-натрыевай вады, якая па сваіх лячэбных якасцях набліжаецца да вод курортаў Старая Руса, Друскенікі, Бірштаны. Мясцовая вада можа быць паспяхова прыменена для лячэбных ваннаў пры захворванні нервовай сістэмы, рэўматызме, жаночых хваробах. Сульфатна-кальцыева-магніевыя воды, падобныя на маскоўскую мінеральную ваду і Есентукі № 20, знойдзены ў раёнах Барысава і Магілёва.

У Віцебскай вобласці знойдзены новыя залежы мінералізаваных торфаў і гразей — азёрнага ілу, або так званых сапрапеляў. Па лячэбных якасцях сапрапелі азёр Лепельскага і Чашніцкага раёнаў нагадваюць гразі адэскіх ліманаў. Першыя вопыты паказалі, што выкарыстанне сапрапеляў пры лячэнні рэўматызма і перыферычнай нервовай сістэмы дае добрыя вынікі. Шырокае распаўсюджанне ў якасці лячэбнага сродку атрымаў торф, які выкарыстоўваецца зараз у многіх больніцах і санаторыях рэспублікі. Найбольшага эфекту ў гэтым дамагліся медыцынскія работнікі Вілейскай абласной больніцы Маладзечанскай вобласці і санаторыя «Несвіж» Мінскай вобласці, дзе створаны свае гразелячэбніцы.

Багатыя прыродныя рэсурсы дазваляюць адкрыць у раёнах беларускага Паазер'я новыя здраўніцы для лячэння многіх захворванняў. Па пляцідаваму плану запраектавана будаўніцтва санаторыя на 150 месц на беразе самага вялікага ў рэспубліцы возера Нарач.

Калектыву Беларускага навукова-даследчага інстытута неўралогіі, нейрахірургіі і фізіятэрапіі вядзе навуковую работу па далейшаму вывучэнню і асваенню прыродных лячэбных рэсурсаў рэспублікі. Вядзецца падрыхтоўка да будаўніцтва мясцовага бальнеалагічнага курорта.

Т. ПАУЛАУ.

У НУМАРЫ

Е. Галкін. Гатовы да працы і абароны.

А. Жараў. Знамянальны дзень.

М. Калачынскі. На плошчы ў Сталінградзе. Верш.

А. Вольскі. Браты. Верш.

В. Маеўскі. У Маскву, на з'езд. Нарыс.

Ул. Дадзіомаў. Новыя будні. Нарыс.

Ул. Шыцік. Творчасць.

П. Тормасаў. Ваяцкая.

М. Барноў. Мы выйгралі. Апаўданне.

Брэсцкі педагогічны. Фотанарыс.

А. Зарыцкі. Аповесць пра залатое дно. Урыўкі з паэмы.

Іх упрыгожвае праца. Фотанарыс.

І. Науменка. Сёння ў Пінкавічах.

Б. Мартынаў. Шукальнікі скарбаў.

М. Ершоў. На раздарожжы. Апаўданне.

А. Астапенка. Выпала пароша. Верш.

Б. Валюў. На старце — Міхась Ксянявіч.

Мінскі падшыпнік. Фотанарыс.

Н. Кіслік. Вершы Анатоля Вялюгіна.

П. Крыжановскі. З гісторыі веласіпеды.

Г. Пех. У музеі імя П. І. Баграціёна.

М. Аронаў. Зімовыя навасеўлы.

Б. Розаў. Лабараторыя водараў.

А. Дзітлаў. Школа прадаўцоў.

Т. Паўлаў. Беларускае Паазер'е.

Шахматы.

Чайнкрэсворд.

На першай старонцы вокладкі: Удзельніца зборнай лыжнай каманды рэспублікі, зменны інжынер Камароўскай ТЭЦ (Мінск) комсамолка Раіса Марозава.

На апошняй старонцы вокладкі: у марозны дзень.

Фота А. Дзітлава.

Адказны рэдактар
Аляксей КУЛАКОУСКІ.

Рэдакцыйная калегія: Янка БРЫЛЬ, Аляксей АСІПЕНКА, Юры ВАСІЛЬБЕУ, Іван ГРАМОВІЧ (нам. адказнага рэдактара), Міхась ЛЫНЬКОУ, Вадзім ПОЗНЯК, Сяргей СЕЛІХАНАУ, Максім ТАНК, Георгій ШЧАРБАТАУ.

«Молодость»
На беларускай мове.

Афармленне В. Грамыні.
Тэхрэдактар І. Шаршувскі.
Карэктар Л. Таўлай.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вуліца Карла Маркса, д. 66. Тэлефоны: адказнага рэдактара — 93-648, нам. адказнага рэдактара — 93-592, адказнага сакратара — 93-985, аддз. навук і навукаўчання — 93-892, аддз. рабочай і сельскай моладзі — 93-985, аддз. ілюстрацый — 93-892, аддз. пісем — 93-854.

Здадзена ў набор 13. I. 54 г.
Падпісана да друку 30. I. 54 г.
Фармат паперы 70 × 108½.
Друк. арк. 4. (у др. арк. 65.000 зн.) Вуч.-выд. арк. 7. Тыраж 20.000 экз.

Цана 2 руб.

АТ 03921

Заказ № 42.

Друкарня імя Сталіна, Мінск,
проспект імя Сталіна, 105.

У дзіцячым садзе соўгаса «Рось» Гродзенскай вобласці. Дзеці інсцэ-
ніруюць казку «Зайка-азнайка».
Фота А. Дзітлава.

